

วารสารสหวิทยาการ

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2

(เมษายน 2558 - กันยายน 2558)

| Journal of Integrated Sciences

| College of Interdisciplinary studies

| Thammasat University

| Volume 12, Issue 2 (Apr. 2015 - Sep. 2015)

วารสารสหวิทยาการ

Journal of Integrated Sciences

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (เมษายน 2558 – กันยายน 2558)

Volume 12, Issue 2 (Apr. 2015 - Sep. 2015)

ISBN: 1685 - 2494

เจ้าของ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณาธิการ

ดร.ณัฐพล แสงอรุณ

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สุวคันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ อุทองทรัพย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธีรวัฒน์ ตันทนิส

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล เครือรัฐติกาล

อาจารย์ ดร.ณัฐพล แสงอรุณ

รองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาษีผล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์

อาจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา

อาจารย์ ดร.ปรีนทร์ นาคสิงห์

อาจารย์ ดร.มาลินี คุ่มสุภา

อาจารย์ ดร.อุษามาศ เสียมภักดี

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นางสาววลิตพร จิโนทา

นางสาวหฤทัยรัตน์ ศรีจันทร์ขำ

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะกรรมการกลั่นกรองและประกันคุณภาพ

ศาสตราจารย์ ดร.อารยะ ปรีชาเมตตา

รองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาษีผล

รองศาสตราจารย์ เล็ก สมบัติ

รองศาสตราจารย์ สุดสงวน สุธีสร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ รัตนวราหะ	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สุวคันธ์	วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ถิรวัฒน์ ตันทนีส	วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล เครือรัฐติกาล	วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ อุทองทรัพย์	วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณลักษณ์ เมียนเกิด	คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ ดร.พงษ์ธร วราศัย	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ ดร.มาลินี คุ่มสุภา	คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.พีธีรา นาคอุไรรัตน์	สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
อาจารย์ ดร.ฐาศุภร์ จันทร์ประเสริฐ	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.ณัฐพล แสงอรุณ	วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คุณวิชา โภมินทร์	สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ออกแบบปก อาจารย์ บุษกร ฮวบแซม

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

สหวิทยาการ : ญัฐพล แสงอรุณ, (บรรณาธิการ)

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558

จำนวน 400 เล่ม

พิมพ์ที่ : นิตยธรรมการพิมพ์

76/251-3 หมู่ 15 ต.บางม่วง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140

โทร. 0 2403 4567, 0 2449 2525, 08 1309 5215

E-mail : niti2512@hotmail.com, niti2512@gmail.com

ติดต่อกองบรรณาธิการ

นางสาวหทัยรัตน์ ศรีจันทร์ขำ นางสาวลิตพร จิโนทา

กองบรรณาธิการวารสารสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพฯ 10200

E-mail : ci.journal@tu.ac.th

โทรศัพท์ 02-613-2861 (ท่าพระจันทร์) โทรศัพท์ 054-268-702 (ศูนย์ลำปาง)

บทบรรณาธิการ

วารสารสหวิทยาการได้ดำเนินการล่วงมาเป็นปีที่ 12 โดยฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ของปีดังกล่าว ซึ่งได้รวบรวมบทความทางวิชาการที่มีความโดดเด่นในหลากหลายสาขา โดยแบ่งเป็น

บทความทางอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม จำนวน 5 บทความ ได้แก่ (1) บทความของกฤษฎิ์ งามแสง เรื่อง “ความเครียดของพนักงานสอบสวนในพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล1” (2) บทความของ ปวันตา บุญพันธ์ เรื่อง “การศึกษาความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” (3) บทความของปรีชญานันท์ บุญชู เรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี” (4) บทความของวิชนี ดอกบัว เรื่อง “ทัศนคติของผู้สูงอายุต่อสาเหตุความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว กรณีศึกษา : ผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครที่ใช้บริการกองทุนผู้สูงอายุ” และ (5) บทความของ อัญพัชญ์ ศักดิ์เมธรัตน์ เรื่อง “สาเหตุการลัทธิภัยของเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี”

บทความถัดมาเป็นบทความทางเคหการของนพรัตน์ พรหมสนธิ และวารลักษณ์ คงอ้วน เรื่อง “การพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย : กรณีศึกษาโครงการ บ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39” และสุดท้ายเป็นบทความทาง เศรษฐศาสตร์ของภาคภูมิ ทิพคุณ เรื่อง “What Explain Foreign Aid Allocation by The Emerging Donors? A Case Study of Thailand”

บรรณาธิการหวังว่าวารสารและบทความในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้ที่สนใจในสาขาวิชาที่หลากหลาย และวารสารจะทำหน้าที่สื่อกลางในการ แลกเปลี่ยนความรู้ที่หลากหลายอย่างเป็นสหวิทยาการต่อไป

สารบัญ

01

p10

ความเครียดของพนักงานสอบสวนในพื้นที่
กองบังคับการตำรวจนครบาล1
'Research Synthesis Concerning
the Stress of Inquiry Officials
of Metropolitan Police Division 1'

ร้อยตำรวจโท ภคศนันท์ฐฎังามแสง
Police Lieutenant Krissanath Ngarmsang

03

p80

การศึกษาความรู้สึกหวาดกลัว
อาชญากรรมของผู้สูงอายุ
ในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
A Study on the Fear of Crime Among
the Elderly in Lad Phrao Bangkok

ปวันตา บุญพันธ์
Pawanta Boonphant

02

p48

ปัญหาจากการพัฒนาที่อยู่อาศัย
สำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง :
กรณีศึกษา โครงการบ้านมั่นคงชุมชน
ร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39
The Problems of Housing development
for urban low-income population:
a case study of Baan Mankong project
at Ruam Samakee community,
Soi Ramkhamhaeng 39

นพรัตน์ พรหมสนธิ และวาราลักษณ์ คงอ้วน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

04

p102

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของ
ผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี
Influencing factors to recidivism of
prisoners at Thonburi Remand Prison

ปรีชญาภรณ์ บุญชู
Piruchayaporn Boonchoo

05

p130

ทัศนคติของผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครที่ใช้
บริการกองทุนผู้สูงอายุ ต่อสาเหตุความรุนแรง
ต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

Attitudes of Older Persons Fund in
Bangkok Metropolitan toward
Domestic Violence on Elderly

วิชณี ดอกบัว

Witchanee Dokbua

06

p159

การลักทรัพย์ของเด็กและเยาวชนหญิง
บ้านปรานี : สาเหตุและแนวทางแก้ไข

The Stealing of Delinquent Girls at
Ban Pranee Juvenile Vocational Training
Center For Girls Causations and
Solutions

อัญพัชญ์ ศักดิ์เมธารัตน์

Anyaphat Sakmetharat

07

p187

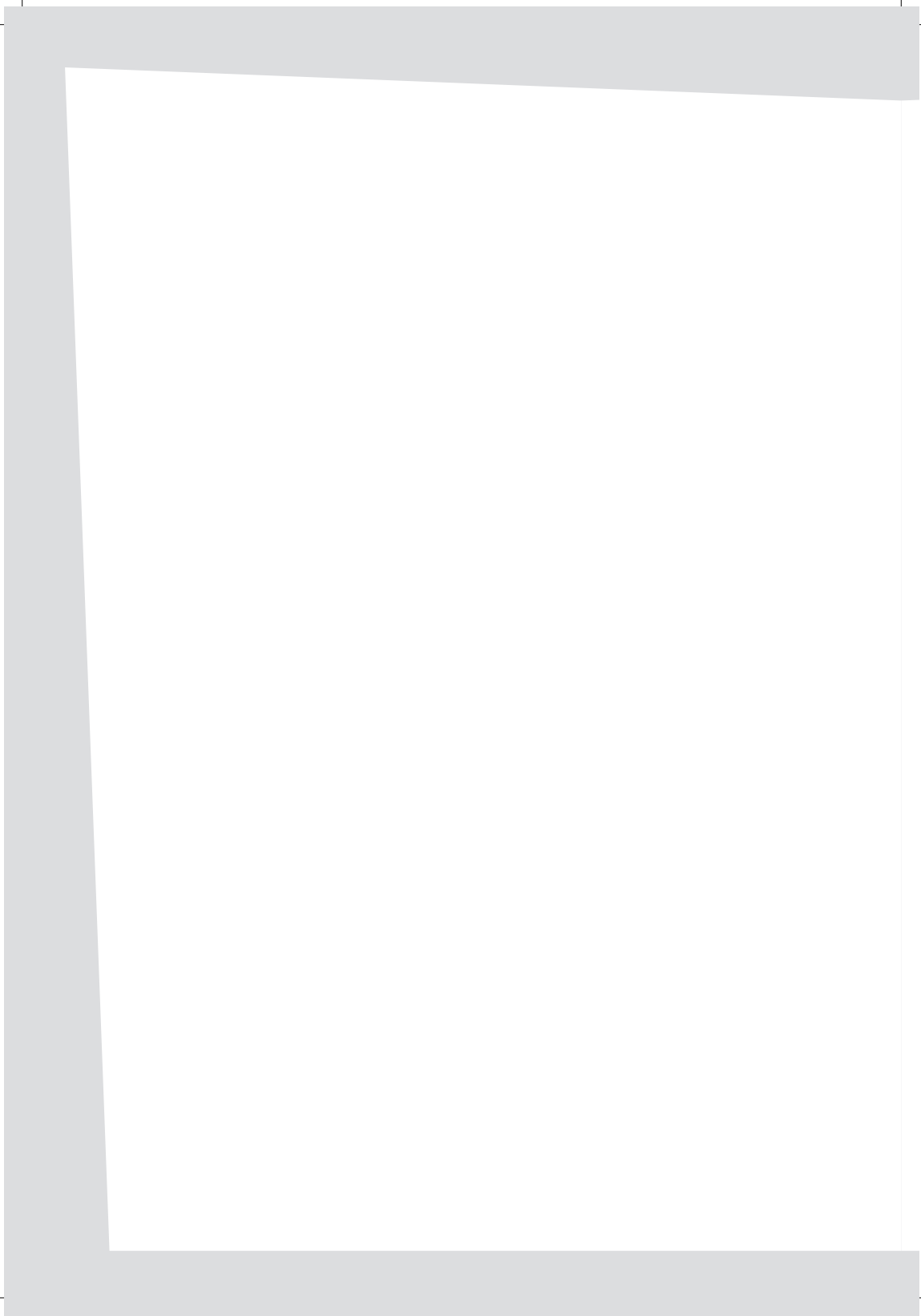
What Explain Foreign Aid Allocation
by The Emerging Donors?
The Case of Thailand International
Cooperation Program (TICP)

Phakpoom Tippakoon, Ph.D.

ดร.ภาคภูมิ ทิพคุณ

College of Interdisciplinary Studies

Thammasat University

บทความทัศนะ ข้อคิดเห็น ภาพที่ปรากฏ ในวารสารเล่มนี้

เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน
บรรณาธิการและกองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย
และไม่ถือเป็นความรับผิดชอบ ลิขสิทธิ์เป็นของผู้เขียน
และวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
การตีพิมพ์ชื่อต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียน
และวิทยาลัยสหวิทยาการโดยตรง
และเป็นลายลักษณ์อักษร

“ความเครียดของพนักงานสอบสวน
ในพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1”

‘Research Synthesis Concerning
the Stress of Inquiry Officials
of Metropolitan Police Division 1’

ร้อยตำรวจโท กฤษณ์รัฐภูมิ งามแสง

Police Lieutenant Krissanath Ngarmsang

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ความเครียดของพนักงานสอบสวนในพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1”

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทความเครียดในการทำงาน และระดับความเครียดในการทำงานของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไข

ผลการศึกษาพบว่า ประเภทความเครียดในการทำงานของพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านลักษณะงาน โดยรวมแล้วความรู้สึกของพนักงานอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากปริมาณในแต่ละวันมีปริมาณมากและเร่งด่วน เพราะสถานที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท เป็นที่ตั้งสถานที่สำคัญหลายที่ เช่น ห้างแพลทินัม พันธุ์ทิพย์ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ทำให้การเกิดอาชญากรรมมีจำนวนมาก ผู้เสียหายจึงมีจำนวนมาก ด้านบทบาทและหน้าที่ในองค์กร โดยรวมแล้วความรู้สึกของพนักงานอยู่ในระดับปานกลาง หลักเกณฑ์ในการประเมินงานไม่ชัดเจน เนื่องจากการทำงานของพนักงานสอบสวนมีมีปริมาณมากและไม่สามารถทำได้ทัน และทำให้ถูกผู้บังคับบัญชาตำหนิ และไม่ได้รับการพิจารณาในการเลื่อนขั้น ด้านสัมพันธภาพในการทำงานโดยรวมแล้วความรู้สึกของพนักงานอยู่ในระดับปานกลาง การไม่ได้รับความร่วมมือในการทำงานกับหน่วยงานอื่น ในการสอบสวนปากคำจะต้องอาศัยองค์กรต่างๆ เช่น การขอตุ๊กต่องวงจรปิด และการสอบปากคำ

ของพนักงาน เพราะทุกคนล้วนการมีส่วนร่วมในคติความ ด้านโครงสร้างและบรรยากาศองค์กร โดยรวมแล้วความรู้สึกของพนักงานอยู่ในระดับ ปานกลาง อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จะสนับสนุนงานไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เพราะสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่ได้ให้การสนับสนุนอุปกรณ์การทำงานของพนักงานสอบสวน ระดับความเครียดในการทำงานของพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล1 สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านร่างกาย พนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 มีความเครียด ในการทำงานในด้านร่างกาย ในภาพรวมอยู่ในปานกลาง คือ เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ด้านจิตใจ เพราะเครียดจากการทำงานที่มีปริมาณเยอะทำให้ไม่ได้มีการพักผ่อนที่เพียงพอ จึงทำให้เกิดโรคต่างๆ พนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 มีความเครียดในการทำงานในด้านจิตใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คือ รู้สึกหงุดหงิด ฉุนเฉียว หรือโกรธ เพราะปริมาณงานเยอะเกินไปและถูกกดดันจากผู้บังคับบัญชา จึงทำให้เกิดความเครียด ด้านพฤติกรรม พนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 มีระดับความเครียดในการทำงานในด้านพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ทำงานผิดพลาดบ่อยๆ เนื่องจากปริมาณงานเยอะเกินไปทำให้เกิดการผิดพลาดบ่อยครั้ง

! คำสำคัญ

ความเครียด คือ ภาวะของอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ และทำให้รู้สึกถูกกดดัน ไม่สบายใจ วุ่นวายใจ กลัว วิดกกังวล ตลอดจนถูกบีบคั้น เมื่อบุคคลรับรู้หรือประเมินว่าปัญหาเหล่านั้นเป็นสิ่งที่คุกคามจิตใจ หรืออาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จะส่งผลให้สภาวะสมดุลของร่างกายและจิตใจเสียไป

พนักงานสอบสวน คือ ผู้ที่มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการต่างๆ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา(จากการร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ) เพื่อจะทราบข้อเท็จจริง หรือ พิสูจน์ความผิด และเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ (สอบสวนเสร็จ สรุปลงความเห็นให้พนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาต่อศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป)

กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 คือ เขตพื้นที่รับพื้นที่ผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ มีจำนวน 10 สถานีตำรวจ และมีสถานที่สำคัญต่างๆ

Abstract

The objectives of the research project on 'Research Synthesis Concerning the Stress of Inquiry Officials of Metropolitan Police Division 1' are to study on the types of depression of inquiry officials of Metropolitan Police Division 1, to explore the depression level of the officials, and to figure out the way to decrease work-related depression of the officials.

The findings from the research are as follows. The types of depressions sorted by the aspects of the inquiry officials' work can be concluded as follows. Concerning the job natures, the overall depression of the officials is in the moderate level. The work that is in a great amount and urgent is deemed the most depressing factor in this category by most of the studied officials. Concerning the role and responsibilities in the organization, the overall depression of the officials is in the moderate level. The unclear criteria for performance assessment is deemed the most depressing factor in this category by most of the studied officials. Concerning the relationships in the organization, the overall depression of the officials is in the moderate level. The lack of cooperation from other work units is deemed the most depressing

factor in this category by most of the studied officials. Concerning the structure and policies of the organization, the overall depression of the officials is in the moderate level. The insufficient tools and instruments for the operations is deemed the most depressing factor in this category by most of the studied officials. The level of depressions sorted by the aspects of the inquiry officials' elements can be concluded as follows. Concerning the body or physical element, the overall depression of the officials is in the moderate level. The loss of appetite, nausea and vomit are in the group of symptoms that most of the studied officials deem as the most precise physical symptoms caused from depression. Concerning the psychic element, the overall depression of the officials is in the moderate level. The grouchiness and anger are in the group of symptoms that most of the studied officials deem as the most precise psychic symptoms caused from depression. Concerning the behavioral element, the overall depression of the officials is in the high level. The frequent mistake making is the symptom that most of the studied officials deem as the most precise behavioral symptom caused from depression.

Keyword

Stress is your body's way of responding to any kind of demand. It can be caused by both good and bad experiences. When people feel stressed by something going on around them, their bodies react by releasing chemicals into the blood. These chemicals give people

more energy and strength, which can be a good thing if their stress is caused by physical danger. But this can also be a bad thing, if their stress is in response to something emotional and there is no outlet for this extra energy and strength. This class will discuss different causes of stress, how stress affects you, the difference between 'good' or 'positive' stress and 'bad' or 'negative' stress, and some common facts about how stress affects people today.

Official inquiry is Officer who are responsible for gathering evidence . And the various actions under the Code of Criminal Procedure . Which made about the alleged offense (of complaint or blame) to know the facts . Or proven guilty And take perpetrators to sue sanctions (complete investigation concluded that the prosecutor filed a criminal case to the court of competent jurisdiction to).

Division 1 Areas like the police have been an area of 10 police stations and landmarks

ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาอาชญากรรมเป็นภัยที่ใกล้ตัวและนับได้ว่าเป็นปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในประเทศเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบสุขต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศชาติ ดังจะเห็นได้จากข่าวสารประจำวันที่ปรากฏอยู่ทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ต่างๆ ที่แทบจะไม่มีวันไหนเลยที่ไม่มีข่าวคดีเรื่องอาชญากรรม การก่ออาชญากรรมตั้งแต่คดีเล็กๆ ไปจนถึงคดีที่กระทบถึงระดับประเทศ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบจับกุมผู้กระทำความผิดก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบพื้นที่นั้นๆ ที่มีการเกิดเหตุอาชญากรรม และเมื่อคดีอาชญากรรมมีมากขึ้นทุกวัน บางคดีจับกุมผู้กระทำความผิดได้ บางคดีจับกุมไม่ได้บ้าง จึงทำให้อาชีพตำรวจเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ต้องเผชิญกับความเครียดเป็นอันดับต้นๆ และขั้นตอนของการสอบสวนสืบสวนก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเกิดภาวะความเครียดได้ เนื่องจากการที่ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษหรือไม่ ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานที่ตำรวจรวบรวมได้เป็นสำคัญ โดยพนักงานสอบสวนเป็นผู้มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทางคดีทั้งหมด และวินิจฉัยรูปคดีจากพยานหลักฐานว่าควรจะสั่งฟ้องหรือไม่ ด้วยเหตุนี้พนักงานสอบสวนจึงมีบทบาทสำคัญในการค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้มากที่สุดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิสูจน์ความผิดและเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษต่อไป อีกทั้งยังประกอบกับปัจจัยในการทำงานต่างๆ อาจก่อให้เกิดความเครียดได้ อาทิเช่น ลักษณะงาน บทบาทและหน้าที่ในองค์กร สัมพันธภาพในการทำงาน ความก้าวหน้าในอาชีพ โครงสร้างและบรรยากาศองค์กร นอกจากนี้ ปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือจากงานยังอาจส่งผลให้เกิดความเครียดได้ เช่น ด้านเศรษฐกิจและครอบครัว เป็นต้น โดยความเครียดสามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมบุคคล ในภาวะทางร่างกายและจิตใจได้ ความเครียดจึงนับเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้เสมอและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

เจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมที่จะต้องเผชิญกับความเครียดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่อาจจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมของแต่ละบุคคล ซึ่งอาชีพพนักงานสอบสวน เป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องทำงานตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมารับโทษทางกฎหมายได้ทันท่วงทีโดยไม่รอเวลาและไม่คำนึงถึงว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะชื่อเสียง หรือบทบาทอะไรที่สำคัญในประเทศ อีกทั้งยังต้องทำคดีทุกคดีไม่ว่าคดีนั้นจะเกี่ยวข้องกับคนใหญ่คนโตก็ตาม ดังนั้น จึงควรศึกษาถึงปัจจัยในการทำงานต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ซึ่งความเครียดของแต่ละบุคคลนั้น สามารถแสดงออกมาได้ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม เช่น มีอาการปวดศีรษะ นอนไม่หลับ โกรธง่าย มีอารมณ์ฉุนเฉียว หงุดหงิด ทำงานผิดพลาดบ่อยๆ ขาดสมาธิในการทำงาน มีการขาดงาน ขี้เกียจ และลาออกจากงาน เป็นต้น ความเครียดที่เกิดจากการทำงานไม่จำเป็นที่จะทำให้เกิดผลการปฏิบัติงานลดลงเสมอไป ความเครียดสามารถก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียในการปฏิบัติงานของพนักงาน คนส่วนมากเกิดความเครียดในระดับต่ำถึงระดับปานกลาง จะทำให้การทำงานของบุคคลเหล่านั้นดี เพราะความเครียดจะทำให้บุคคลเหล่านั้นเกิดการตื่นตัว และปรับตัวให้สามารถทำงานได้ ในทางตรงข้าม ความเครียดก็จะทำให้ผลการปฏิบัติงานลดลงได้ถ้าพนักงานมีระดับความเครียดมากเกินไป เนื่องจากพนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ถือเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องปฏิบัติหน้าที่หมุนเวียน อีกทั้งยังต้องคอยรับใช้ประชาชนตลอด 24 ชั่วโมง ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการรับแจ้งเหตุฉุกเฉินต่างๆ การให้บริการประชาชนที่มาติดต่อราชการที่สถานีตำรวจ ทั้งนี้เพราะพนักงานสอบสวน คือ พนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามที่บัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่อื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน เช่น การออกตรวจพื้นที่การตั้งจุดตรวจค้น เป็นต้น

พนักงานสอบสวนถือเป็นสายงานหนึ่งที่ต้องเผชิญกับความเครียดมากที่สุด ด้วยสาเหตุจากหลายๆ ปัจจัยเข้ามารุมเร้ารอบด้าน อีกทั้งจะเห็นว่าได้ตำรวจมีความเครียดมากจนมีข่าวว่าตำรวจยิงตัวตายอยู่บ่อยๆ สืบเนื่องจากพนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 นั้นมีอำนาจสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับคดีอุกฉกรรจ์สะเทือนขวัญ คดีที่ได้รับความสนใจจากประชาชน โดยมีความรับผิดชอบที่กว้างขวางด้วยเหตุนี้จึงทำให้พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ต้องเผชิญปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัญหาอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้ได้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของพนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ด้วย กล่าวคือ ปัญหาด้านปริมาณงานที่รับผิดชอบ ด้านการปกครองของผู้บังคับบัญชา ด้านงบประมาณในการดำเนินการ เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นผลให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน อาจก่อให้เกิดการลางาน การขาดงาน การปฏิบัติงานล่าช้า ผิดพลาด ทำให้ก่อให้เกิดผลเสียกับหน่วยงาน ดังนั้นการศึกษาเพื่อทราบถึงระดับและประเภทที่ทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 จึงเป็นหนทางหนึ่งในการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาความเครียดในการปฏิบัติงาน ทำให้พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการให้บริการประชาชนและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการทำงานของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 1
2. เพื่อศึกษาประเภทความเครียดในการทำงานของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 1
3. เพื่อแสวงหาแนวทางในการลดความเครียดในการทำงานของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 1

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความเครียดเป็นภาวะของอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ และทำให้รู้สึกถูกกดดัน ไม่สบายใจ วุ่นวายใจ กลัววิตกกังวล ตลอดจนถึงถูกบีบคั้น เมื่อบุคคลรับรู้หรือประเมินว่าปัญหาเหล่านั้นเป็นสิ่งที่คุกคามจิตใจ หรืออาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จะส่งผลให้สภาวะสมดุลของร่างกายและจิตใจเสียไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาดังนี้

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความเครียด

1.1. ความหมายของความเครียด

ความเครียดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เสมอกับบุคคลโดยทั่วไป ทุกเพศ ทุกวัยและทุกฐานะ แต่เกิดในลักษณะและระดับที่แตกต่างกัน บุคคลที่สามารถจัดการกับความเครียดได้อย่างเหมาะสม ในเวลาอันรวดเร็ว โดยกระทบต่อภาวะสมดุลของตนเพียงเล็กน้อย มีโอกาสประสบความสำเร็จ ในชีวิตและการปฏิบัติงานได้ดีกว่าบุคคลที่มีความสามารถในการจัดการกับความเครียดได้น้อย หรือการจัดการกับความเครียดในลักษณะที่ไม่เหมาะสม ไม่สามารถลดความเครียดได้ก็จะมีผล กระทบถึงภาวะสมดุลของตนเองและกระทบถึงการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพของงานและองค์การ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความเครียดไว้แตกต่างกันดังนี้ กรมสุขภาพจิต (2541 : 7) กล่าวว่า ความเครียดเป็นปฏิกิริยาตอบสนองของร่างกาย จิตใจ ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอก ซึ่งสิ่งเร้านั้นอาจเป็นบุคคล ความรู้สึกนึกคิด สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม ถ้าบุคคลนั้นสามารถปรับตัวและมีความพึงพอใจ จะทำให้เกิดการตื่นตัว เกิดพลังในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ อีกทั้งเป็นการเสริมความแข็งแรงทางร่างกายและจิตใจ แต่ถ้าไม่มีความพึงพอใจ และไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะเกิด ความเครียดซึ่งส่งผลให้เกิดการเสียสมดุลในการดำเนินชีวิตในสังคมได้ วราภรณ์ ตระกูลสุขุทธิ์ (2546 : 117) กล่าวว่า ความเครียด หมายถึง สถานการณ์ที่ คับแค้นที่มีผลทำให้เกิดความกดดันทางอารมณ์ ความเครียดจะเกิดเกี่ยวพัน

กับความวิตกกังวล บางครั้งความเครียดอาจเกิดขึ้นกับร่างกาย เมื่อมีการใช้พลังงาน หรือมีการเปลี่ยนแปลงต่อกระบวนการทางสรีรวิทยาของทางด้านร่างกาย เช่น การอยู่ในสถานที่ที่มีอุณหภูมิสูงมากๆหรือจากการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นนานๆ

ความเครียดในการปฏิบัติงาน

1.2. สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน

เนื่องจากมนุษย์ทุกคนต้องทำงานเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ ไม่ว่าจะเป็น น้ำ อาหาร การมีเกียรติยศชื่อเสียง การได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคม หรือผลตอบแทนที่ได้จากการทำงาน เช่น เงินเดือน ตำแหน่งความรับผิดชอบในงาน ประกอบกับคนเรามากใช้เวลา 1 ใน 3 ของแต่ละวันไปกับการทำงาน ซึ่งการที่เข้าไปอยู่มีอีกสังคมหนึ่งที่มีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ทำให้อาจก่อให้เกิดความเครียดได้ซึ่งมีผู้กล่าวถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานไว้ดังนี้

1.2.1. ในการประกอบอาชีพการงานนั้น มนุษย์ทุกคนนั้นต้องเข้าไปอยู่ในสภาพการทำงานเฉพาะอย่าง ซึ่งแตกต่างไปจากบ้านที่อยู่อาศัยและสถานที่อื่นที่เคยชิน ซึ่งสิ่งแวดล้อมในการทำงานย่อมมีอิทธิพลต่อร่างกายและจิตใจมาก ทั้งยังได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการทำงานไว้ดังนี้ ชินโฮสถ หัสบำเรอ (2525, น.15-17)

1. สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น สถานที่คับแคบ การระบายอากาศที่ไม่ดี แสงสว่างน้อยเกินไป หรือมีเสียงรบกวน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความไม่สบายทั้งร่างกายและจิตใจ
2. ความคั่งคเย ได้แก่ ความคั่งคเยกับสถานที่ หรือบุคคล
3. ปริมาณงานมากเกินไป หรือคุณภาพงานสูง เช่น ได้รับมอบหมายงานจากผู้บังคับบัญชาในงานที่ไม่สามารถทำได้แต่จำเป็นต้องรีบทำ จึงทำให้เกิดความรู้สึกวิตกกังวล

4. ความรับผิดชอบ ถ้าความรับผิดชอบต่องานสูงยิ่งมีความเครียดมาก เช่น ผู้บริหาร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตคนยิ่งมีความเครียดมาก เช่น นักบินมีความเครียดมากกว่าผู้ช่วย เป็นต้น
 5. มนุษย์สัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เช่น สัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อผู้บังคับบัญชาหรือต่อผู้ร่วมงาน โดยเฉพาะสัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา เป็นต้น
 6. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ เช่น ความไม่ชัดเจนของหน้าที่ ทำให้เกิดการงานซ้ำซ้อนกัน การเกี่ยวงานกัน และเกิดความขัดแย้งในการทำงาน เป็นต้น
 7. ขาดโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เช่น การเลื่อนขั้นที่ไม่เหมาะสม
 8. การถ่ายทอดสิ่งที่เคยเป็นประโยชน์ ได้แก่ สวัสดิการต่างๆ ของหน่วยงาน
 9. การมีกฎเกณฑ์มากเกินไปในหน่วยงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความไม่สบายใจ
- 1.2.2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดความเครียดได้อย่างคาดไม่ถึง คือ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ในการทำงาน อันได้แก่ วิสัย พุทฺกษะวัน (ม.ป.ป., น.146)
- แสง แสงสว่างที่มากเกินไปจนจ้า หรือน้อยเกินไป อาจทำให้หงุดหงิดเครียด และเพลียง่าย
 - เสียง เสียงที่ดังมากเกินไปหรือปะปนวุ่นวายจนหูหนวกหู ทำให้อารมณ์เสียหงุดหงิด เครียดและอ่อนเพลีย ถ้าดังเกินไปเป็นเวลานานๆ ทำให้ประสาทเสื่อมได้
 - ความชื้นของอากาศ และการถ่ายเทของอากาศที่เหมาะสม

จะทำให้รู้สึกสบาย ไม่อึดอัด ไม่อ่อนเพลีย อากาศที่แห้งเกินไปทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย

- 1.2.3. ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานว่า สิ่งสำคัญที่นำมาซึ่งความเครียด คือการประเมินผลการปฏิบัติงาน ความไม่แน่ใจเกี่ยวกับขอบเขตงานของตนเอง และความรับผิดชอบในการบังคับบัญชาผู้อื่น การเปลี่ยนแปลงงานที่ปฏิบัติบ่อยครั้ง งานที่ไม่ชัดเจน งานที่ซ้ำซาก และสภาพความเครียดทางบ้านเป็นตัวเสริมให้มีความเครียดในงานมากขึ้น ศุภชัย ยาวะประภาษ (2525, น.74-76)
- 1.2.4. ได้กล่าวถึง บรรดาสภาพแวดล้อมและสภาพการทำงานดังต่อไปนี้ ถ้ามีมากเกินไป หรือ มีน้อยเกินไป ก็จะเป็นสิ่งชักนำให้เกิดความเครียด คือ วัชรรัตน์ หลิมรัตน์ (2537, น.437)
 1. ปริมาณงาน
 2. ระเบียบกฎเกณฑ์
 3. ความขัดแย้งในระบบงาน
 4. ความรับผิดชอบ
 5. ความเสี่ยงและการแข่งขัน
 6. การเปลี่ยนแปลงหน้าที่หรือระบบงาน
 7. การสัมผัสกับพาหนะความเครียด เช่น คนกระวนกระวาย คนที่ตัดสินใจไม่ถูก
- 1.2.5. สาเหตุทั่วไปที่ก่อให้เกิดความเครียดทางอารมณ์ในการทำงาน มี 6 ประการ คืออมรากุล อินโอชานนท์ (2532, น.32-34)
 1. สาเหตุที่เกิดจากลักษณะงาน เช่น งานหนักเกินไป คนๆ เดียวต้องรับผิดชอบงานหลายๆ อย่างที่ล้นแล้วแต่มีปัญหาก่อให้เกิดความเครียดได้ งานที่น้อยเกินไปจะทำให้

ผู้ทำงานรู้สึกว่าคุณค่า ขาดความมั่นใจในตนเอง หรือทำให้รายได้มัน้อยลง โดยเฉพาะผู้ใช้แรงงานที่ได้รับ เป็นวัน หรือได้ตามจำนวนผลผลิต หรืองานที่เร่งด่วน ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเครียดในการทำงานได้ เช่นกัน

2. สาเหตุเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบในหน่วยงาน เช่น ต้องรับผิดชอบต่อกลุ่มคนหลายกลุ่มซึ่งมีความคิดเห็น หลากหลาย บุคลิกภาพ และวิธีการแสดงอารมณ์แตกต่างกัน ทำให้ยากต่อการควบคุมหรือประนีประนอม ตัวอย่าง เช่น หัวหน้าคนงาน นอกจากต้องควบคุมการทำงานแล้วยังต้องแก้ไขปัญหาส่วนตัว ปัญหาความขัดแย้งของคนงาน อีกด้วย นอกจากนี้การไม่มีส่วนในการตัดสินใจในเรื่อง งานก็จะทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัด คับแค้น และรู้สึกว่าตน ขาดการยอมรับ
3. สาเหตุเกี่ยวข้องกับสภาพความขัดแย้งระหว่างสิ่งแวดล้อม ของผู้ทำงานกับหน่วยงาน เช่น ความต้องการของหน่วย งานขัดแย้งกับความต้องการของครอบครัว ตัวอย่างเช่น ตำรวจจะต้องโยกย้ายต่างๆ พนักงานขายของ หรือเซลแมนต้องไปทำงานต่างถิ่นเป็นระยะเวลาหลายๆ พยาบาล ต้องเฝ้าไข้ในเวลากลางคืน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีบุตร เล็กๆ ต้องคอยดูแลยิ่งลำบากมาก
4. สาเหตุเกี่ยวกับโครงสร้างของหน่วยงาน และบรรยากาศ ของหน่วยงาน เช่น ไม่มีการให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือกัน ในการทำงาน มีการแข่งขันชิงดีชิงเด่นกัน กฎระเบียบ เข้มงวดเกินไปไม่มียืดหยุ่น สถานที่ตั้งของหน่วยงานอยู่ห่างไกล ลำบากต่อการเดินทาง หรือติดต่อกัน หรืออยู่ในถิ่น

ทุรกันดาร ขาดเครื่องสาธารณูปโภค เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ขาดเครื่องอำนวยความสะดวก เป็นต้น

5. สาเหตุเกี่ยวเนื่องกับความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน เช่น ขาดความมั่นคง ในงานที่ทำไม่มีโอกาสเลื่อนขั้นหรือได้ตำแหน่งสูงขึ้น ทำให้ผู้ทำงานขาดขวัญและกำลังใจ ตัวอย่างเช่น การให้ความสำคัญกับสถาบันการศึกษามากเกินไปจะต้องแต่งตั้งผู้ที่จบจากสถาบันเดียวกันขึ้นมาเป็นหัวหน้าเพียงเท่านั้น
6. สาเหตุเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในหน่วยงาน เช่น สัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้เกิดอคติ และขาดการประสานงานที่ดีต่อกันความรู้สึกรอคติจะทำให้ไม่ยอมรับในผลงาน ความคิดเห็นและการกระทำของผู้ที่เรารู้สึกอคติ ด้วย การขาดการประสานงานจะทำให้ขาดความเข้าใจกัน งานหยุดชะงักหรือผิดพลาดได้ง่าย

ความเครียดกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

เป็นที่รู้กันอยู่ดีว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับประสิทธิภาพในการทำงานมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์แบบ U หัวกลับ (Inverted-U Relationship) ดังแสดงในภาพ กล่าวคือ ภายใต้น้ำหนักความเครียดระดับต่ำ ประสิทธิภาพในการทำงานก็จะต่ำ เมื่อความเครียดเพิ่มขึ้นถึงระดับปานกลาง จะกระตุ้นร่างกายและเพิ่มความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น และเมื่อความเครียดเพิ่มขึ้นไปจนถึงเกินความสามารถของบุคคลจะรับได้ ก็จะมีผลให้ประสิทธิภาพตกต่ำลง

ภาพที่ 1

ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับประสิทธิภาพในการทำงาน

ซึ่งความสัมพันธ์แบบ U หัวกลับ (Inverted-U Relationship) นี้ นอกจากจะอธิบายความรุนแรงของความเครียดกับการทำงานแล้ว ยังอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาของการเกิดความเครียดกับประสิทธิภาพของงานได้ด้วย กล่าวคือ หากมีความเครียดในระดับปานกลางแต่ดำรงอยู่เป็นเวลานานเกินไป ก็จะมีผลให้ประสิทธิภาพของงานลดลงได้ Jackson (อ้างถึงใน Baron, 1986, p. 195)

นอกจากนี้ Jackson (อ้างถึงใน Baron, 1986, p. 213) ได้ทำการศึกษาและทดลองกับพนักงานโดยแบ่งพนักงานออกเป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ ให้กลุ่มทดลองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการทำงานมากขึ้น และกลุ่มควบคุมไม่เพิ่มการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลออกมาว่า กลุ่มที่มีโอกาสร่วมในการตัดสินใจน้อย จะมีความเครียดสูงกว่าที่มีโอกาสมีส่วนร่วมตัดสินใจมาก

4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยในการทำงาน

ปัจจัยในการทำงาน หมายถึง เจตคติในทางบวกของบุคคลที่มีต่องานหรือกิจกรรมที่เขาทำซึ่งเป็นผลให้บุคคล เกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมาย

ขององค์กร ดังนั้น ความพึงพอใจในงานจึงมีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ในองค์กรเป็นอย่างมากที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและนำความสำเร็จ ตามเป้าหมายมาสู่องค์กร

4.1.ความหมายของปัจจัยในการทำงาน

งานเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องได้สัมผัสในชีวิตประจำวัน การทำงานให้มีความสุข เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงปรารถนา แต่การทำงานให้มีความสุขนั้นย่อมเกิดจากหลาย ปัจจัย และหนึ่งในนั้นก็คือปัจจัยในการทำงาน นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของปัจจัยในการทำงานดังนี้

มัลลิกา ต้นสอน (2546: 91-92) กล่าวว่า ปัจจัยในการทำงาน เป็นปัจจัย สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของคน ซึ่งก่อให้เกิดความเครียดทั้งโดยตรงและ แบบสะสมขึ้น โดยจะส่งผลในทันทีที่ความเครียดขึ้นถึงระดับอันตรายหรือค่อยๆ ก่อตัวขึ้นจนถึงระดับที่มีผลกระทบต่อบุคลิกภาพและสุขภาพของเรา

Kahn and Byosiere (1992, อ้างถึงใน บังอร อยู่ฉ่ำ, 2552: 39) กล่าวว่า ปัจจัยในการทำงาน หมายถึง องค์ประกอบทางงานที่ก่อให้เกิดความเครียดและมี ผลลัพธ์ทางลบต่อร่างกายและจิตใจ

ลักขณา สริวัฒน์ (2544: 157) กล่าวว่า ปัจจัยในการทำงาน หมายถึง สิ่ง ที่ช่วยให้บุคคลได้รับผลสำเร็จในงาน ซึ่งจะผลให้เกิดความพอใจและความสุขใน งาน แต่ถ้าไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความเครียด

จากความหมายต่างๆ ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยในการทำงาน หมายถึง การรับรู้ต่อปัจจัยต่างๆ ในการทำงานที่ก่อให้เกิดผลบวกหรือผลลบต่อพนักงาน

แนวคิดทฤษฎีความเครียดในการทำงาน ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุ ของความเครียดในการทำงาน 6 ประการได้แก่ Cooper และ Cartwright (1997, อ้างถึงใน ธัญธาดาจิตสุรผล, 2553: 42-44)

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวงาน (Factor intrinsic to the job) ประกอบด้วย ปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- 1.1 สภาพการทำงาน (Working condition) หมายถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยทั่วไปได้แก่เสียงรบกวนแสงสว่างที่ไม่เหมาะสม กลิ่นและตัวกระตุ้นอื่นๆ ที่สามารถมีผลกระทบต่ออารมณ์และสภาวะทางจิตใจของบุคคลซึ่งแต่ละอาชีพจะมีสภาพการทำงานหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุของความเครียดแตกต่างกัน
- 1.2 ลักษณะงานที่เป็นกะ (Shift work) หมายถึงลักษณะงานที่มีการหมุนเวียนของช่วงเวลาการทำงานตามตารางเวลาตลอด 24 ชั่วโมง ลักษณะของงานเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อระบบการทำงานของร่างกายสภาพจิตใจและแรงจูงใจในการทำงานและยังส่งผลกระทบต่อรูปแบบการนอนและการใช้ชีวิตในสังคมด้วย
- 1.3 ลักษณะงานที่มีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน (Long hours) จะส่งผลกระทบต่อระบบการทำงานของร่างกายเกิดเป็นปัญหาสุขภาพและส่งผลกระทบต่อศักยภาพการทำงานในที่สุด
- 1.4 การเดินทาง (Travel) อุปสรรคในการเดินทางเกิดจากสภาพการจราจรติดขัดบนท้องถนนนอกจากจะสูญเสียเวลาในการทำงานร่วมกับผู้อื่นแล้วยังพลาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายขององค์การอีกด้วย
- 1.5 เทคโนโลยีใหม่ (New technology) การนำเทคโนโลยีระบบการทำงานหรืออุปกรณ์การทำงานใหม่ๆมาใช้ในการทำงานทำให้พนักงานต้องปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีใหม่ๆเหล่านั้นเกิดเป็นความกดดันและความเครียดในการทำงานได้เช่นกัน
- 1.6 ปริมาณงานที่มากเกินไป (Work overload) แบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ
 - 1.6.1 ปริมาณงานที่มากเกินไป (Quantitative overload) หมายถึงปริมาณงานที่มากเกินไปความสามารถของคนทำงานทำให้ต้องใช้เวลาในการทำงานมากขึ้น

1.6.2 คุณภาพงานที่สูงเกินไป (Qualitative overload) หมายถึง งานที่เกินความสามารถของคนทำงาน

1.7 ปริมาณงานที่น้อยเกินไป (Work underload) ทำให้เกิดความรู้สึกว่างานไม่มีความท้าทายความสามารถทำให้เกิดความเครียด

1.8 ลักษณะงานที่มีความเสี่ยงต่อร่างกาย (Physical danger) การทำงานที่มีความเสี่ยงจะทำให้มีระดับความเครียดสูงด้วยเนื่องจากมีการระวังตัวและต้องเตรียมพร้อมเพื่อตอบสนองต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

2. ปัจจัยด้านบทบาทในองค์กร (Role in the organization) ถ้าองค์กรกำหนดบทบาทหน้าที่ให้แก่พนักงานและทำให้พนักงานเกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่นั้นอย่างชัดเจนก็จะไม่เกิดความขัดแย้งหรือความเครียดในการทำงานโดยปัจจัยด้านบทบาทในองค์กรที่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงานมีดังนี้

2.1 ความไม่ชัดเจนหรือสับสนในบทบาทหน้าที่ (Role ambiguity)

2.2 ความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่ (Role conflict)

2.3 หน้าที่ความรับผิดชอบ (Responsibility) แบ่งออกเป็น 2 แบบคือ หน้าที่ความรับผิดชอบต่อสิ่งของและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อบุคคล

3. ปัจจัยด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน (Relationships at work) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์กรอันได้แก่หัวหน้างานเพื่อนร่วมงาน และลูกน้องล้วนแต่มีอิทธิพลต่ออารมณ์และความเครียดของบุคคลซึ่งการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันนั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลและองค์กรดำเนินไปได้ด้วยดีสัมพันธภาพในที่ทำงานที่ก่อให้เกิดความเครียดแบ่งออกเป็น 3 แบบคือ

- 3.1 ความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน (Relationships with boss) หมายถึง การที่พนักงานได้รับมิตรภาพความไว้วางใจความช่วยเหลือการสนับสนุนจากหัวหน้างานหากพนักงานไม่ได้รับสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ความคับข้องใจและเกิดเป็นความเครียดได้
- 3.2 ความสัมพันธ์กับลูกน้อง (Relationships with subordinates) หมายถึง การที่หัวหน้างานเห็นความสำคัญของลูกน้องโดยการให้เวลาความสนใจจะทำให้ลูกน้องเกิดความรู้สึกที่ดีหากหัวหน้าไม่เห็นความสำคัญของงานมากกว่าและไม่ใส่ใจไม่เห็นความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์กับลูกน้องซึ่งจะเป็นกลุ่มที่มีความเครียดสูง
- 3.3 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Relationships with colleagues) หมายถึง ความเครียดที่เกิดจากแข่งขันและความขัดแย้งทางบุคลิกภาพรวมถึงการไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตบรรยากาศและความสำเร็จขององค์กร

4. ความสำเร็จและความก้าวหน้าในอาชีพ (Career development) หมายถึง ความคาดหวังในด้านความก้าวหน้าและความสำเร็จในอาชีพการงานซึ่งหากไม่เป็นไปตามสิ่งที่คาดหวังไว้แล้วจะเกิดเป็นความเครียด

5. โครงสร้างและบรรยากาศขององค์กร (Organizational structure and climate) หมายถึง องค์กรที่ไม่มีโครงสร้างและบรรยากาศที่เหมาะสมพนักงานขาดความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กรและไม่ได้รับโอกาสที่จะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรขาดความอิสระในการแสดงพฤติกรรมและการถูกกีดกันออกจากการสื่อสารภายในองค์กรด้วยจึงเป็นสาเหตุของความเครียดในการทำงาน

6. ปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ใช่งาน (Non-Work factors) หมายถึง ความขัดแย้งระหว่างการทำงานกับครอบครัว (ด้านเวลา) บางครั้งการทำหน้าที่สองอย่างอาจเกิดปัญหาจึงอาจเป็นสาเหตุของความเครียดในการทำงานเช่นกัน

ความหมายของงานสอบสวน และพนักงานสอบสวน

ความหมายงานสอบสวน เป็นการกระทำของพนักงานสอบสวนซึ่งกระทำภายหลังจากที่ได้มีความผิดเกิดขึ้นแล้วและมีผู้มาร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือโดยที่พนักงานสอบสวนพบด้วยตนเอง เป็นการกระทำเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน หรือให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานทั้งปวง เช่น การจดปากคำพยาน รวบรวมเอกสารต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน

พนักงานสอบสวนหมายความว่า “เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน” ซึ่ง ป.วิ.อ. มาตรา 18 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ได้กำหนดตัวบุคคลไว้ กล่าวคือในส่วนภูมิภาค ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจยศนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป บุคคลสองประเภทหลังนี้อาจมิใช่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เพราะปลัดอำเภออาจมิใช่หัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ (ดู ป.วิ.อ. มาตรา 2 (17) (ฐ)) นายร้อยตำรวจตรีอาจมิใช่หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้ากิ่งสถานีตำรวจ (ดู ป.วิ.อ. มาตรา 2 (ย) และ (จ)) มาตรา 18 วรรคหนึ่ง จึงต้องระบุไว้เป็นพิเศษอย่างไรก็ตามพนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่ก็ดี ปลัดอำเภอก็ดี แม้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 18 วรรคหนึ่ง จะเป็นพนักงานสอบสวนด้วยในส่วนภูมิภาคแต่กระทรวงมหาดไทยได้ออกข้อบังคับกำหนดให้อำนาจการสอบสวนคดีอาญาโดยทั่วไปตกอยู่กับฝ่ายตำรวจ⁽⁸⁵⁾

สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร ป.วิ.อ. มาตรา 18 วรรคสอง บัญญัติให้ข้าราชการตำรวจยศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเป็นพนักงานสอบสวน ทั้งนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องมีคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นพนักงานสอบสวนด้วย ดังนั้นนายตำรวจยศร้อยตำรวจตรีขึ้นไปที่ได้รับผิดชอบงานทางด้านสืบสวน ปรามปราม จราจร หรือธุรการ จึงมิได้เป็นพนักงานสอบสวนด้วยแม้ว่าจะทำงานอยู่ที่สถานีตำรวจก็ตาม ข้าราชการตำรวจซึ่งยศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนคดีได้ ก็ต่อเมื่อ ความผิดอาญา “ได้เกิด” ภายในเขตอำนาจของตน เช่น นายแดงหลักทรัพย์นายดำ ที่

บางลำภู ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานลักทรัพย์ได้เกิดภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม พนักงานสอบสวน สน.ชนะสงคราม จึงมีอำนาจสอบสวน

กองบังคับการตำรวจนครบาล 1

สถานที่ราชการที่สำคัญ ดังนี้ทำเนียบรัฐบาล, รัฐสภา, กระทรวงการต่างประเทศ, กระทรวงคมนาคม, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, กองทัพบก, กองทัพภาค1, สำนักงานสหประชาชาติ ฯลฯ

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้ สวนสัตว์ดุสิต, พระที่นั่งอัมพรสถาน, พระที่นั่งมิมานเมฆ, สนามหลวง, ศูนย์วัฒนธรรม, สนามมวยราชดำเนิน, สนามม้า นางเลิ้ง, ตลาดโบ๊เบ๊, ตลาดประตูน้ำ, อนุสาวรีย์ชัยฯ, แหล่งท่องเที่ยวย่านถนนข้าวสาร, ย่านรัชดาฯ, ย่านอาร์ซีเอ ฯลฯ

บ้านพักบุคคลสำคัญบ้านพิษณุโลก, บ้านสีเสเทาเวศร์ ฯลฯ

พื้นที่รับผิดชอบ 39.6 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากร 960,706 คน
จำนวนประชากรแฝง 828,752 คน

สถานภาพกำลังพล

นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร 593 นาย

นายตำรวจชั้นประทวน 1,398 นาย

เปรียบเทียบตำรวจ 1 นาย ต่อประชากร 899 คน

ประกอบด้วยสถานีดำรงดังนี้

1. สถานีดำรงจนครบาลดุสิต
2. สถานีดำรงจนครบาลพญาไท
3. สถานีดำรงจนครบาลมัทกะสัน
4. สถานีดำรงจนครบาลห้วยขวาง
5. สถานีดำรงจนครบาลดินแดง
6. สถานีดำรงจนครบาลนางเลิ้ง
7. สถานีดำรงจนครบาลสามเสน
8. สถานีดำรงจนครบาลชนะสงคราม
9. สถานีดำรงจนครบาลบางโพ

อำนาจการสอบสวน

มีอำนาจการสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และปราบปราม
อบายมุขต่างๆ

บทสรุปและวิเคราะห์

ความเครียดนับเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้กับคนทุกเพศ ทุกวัย และทุกอาชีพ เป็นเหตุการณ์อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเสมอในการดำเนินชีวิตของมนุษย์และยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งความเครียดจะเป็นความกดดันที่ทำให้บุคคลเกิดความไม่สบายใจ วุ่นวายใจ และทำให้เสียความสมดุลของตัวเอง อันเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมเปลี่ยนไป และอาจแสดงออกมาในด้านร่างกาย ได้แก่ ปวดศีรษะ ปวดท้อง นอนไม่หลับ เป็นต้น ด้านจิตใจ ได้แก่ พุดจาเลอะเลือน เป็นโรคจิต โรคประสาท ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการทำงานได้ โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีหน้าความรับผิดชอบสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมเบื้องต้นให้แก่ประชาชน ทำให้ต้องเผชิญอุปสรรคต่างๆ มากมายที่เกิดขึ้นจากการทำงาน รวมทั้งปัญหาส่วนตัว จึงส่งผลให้

เกิดความเครียดขึ้นได้ ซึ่งความเครียดจะทำให้ประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตลดลง และการปฏิบัติงานลดลง ยังจะส่งผลต่อการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนด้วย

บทความนี้ศึกษาเรื่อง ประเภทความเครียดของพนักงานสอบสวน และระดับความเครียดของพนักงานสอบสวน เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเครียดในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และสังคมต่อไป โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ซึ่งได้แก่ ระดับรองสารวัตร และระดับสารวัตร จากนั้นนำข้อมูลมาที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์แล้วสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการทำงานของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านร่างกาย พนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 มีระดับความเครียด ในการทำงานในด้านร่างกาย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอันดับที่หนึ่ง คือ เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน อันดับที่สอง ไม่สดชื่น ไม่ยิ้มแย้ม อันดับที่สาม คือ นอนไม่หลับ อันดับที่สี่ คือ หัวใจเต้นแรงหรือเร็วผิดปกติ อันดับที่ห้า คือ กระสับกระส่าย กระวนกระวาย อันดับที่หก คือ รู้สึกเหนื่อย หายใจไม่ทั่วท้อง อันดับที่เจ็ด คือ กล้ามเนื้อมีอาการเกร็ง หรือขาตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย อันดับที่แปด คือ ปั่นป่วนในท้องหรือขับถ่ายผิดปกติ อันดับที่เก้า คือ มีอาการมินหรือปวดศีรษะ และอันดับสุดท้าย คือ มีอาการปวดหลัง ตามลำดับเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความเครียดในระดับมาก 2 ข้อ คือ เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียนและไม่สดชื่น ไม่ยิ้มแย้ม

ด้านจิตใจ พนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 มีระดับความเครียดในการทำงานในด้านจิตใจภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอันดับที่หนึ่ง คือ รู้สึกหงุดหงิด ฉุนเฉียว หรือโกรธง่าย อันดับที่สอง ชอบคิดมาก วิตกกังวลในเรื่องเล็กๆ วอกแวกไปวนมา อันดับ ที่สาม คือ รู้สึกกดดันในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับงาน อันดับที่ยี่สี่ คือ รู้สึกว่าตนเองไม่มีสมาธิในการทำงาน อันดับที่ยี่ห้า คือ รู้สึกเบื่อหน่าย ไม่อยากทำอะไร อันดับที่ยี่หก คือ รู้สึกอึดอัดใจไม่สบายใจในการทำงานที่ท่านรับผิดชอบอยู่ อันดับที่ยี่เจ็ด คือ รู้สึกขาดความมั่นใจ สับสนในบทบาทหน้าที่ อันดับ ที่แปด คือ รู้สึกไม่พอใจ หรือขัดแย้งกับผู้อื่น อันดับที่ยี่เก้า คือ มีรู้สึกเป็นทุกข์ ท้อใจ หหมดหวังในหน้าที่การงาน และอันดับสุดท้าย คือ ไม่สามารถควบคุมความคิด หรือความวิตกกังวลในเรื่องต่างๆ ตามลำดับเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความเครียดใน ระดับมาก 1 ข้อ คือรู้สึกหงุดหงิด ฉุนเฉียว หรือโกรธง่าย

ด้านพฤติกรรม พนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 มีระดับความเครียดในการทำงานในด้านพฤติกรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอันดับที่หนึ่ง คือ ทำงานผิดพลาดบ่อยๆ อันดับที่สอง ขาดสมาธิในการทำงานบ่อยๆ อันดับที่ยี่สาม คือ ขาดการให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน อันดับที่ยี่สี่ คือ มาทำงานสายบ่อยๆ อันดับที่ยี่ห้า คือ ให้ความ สนใจ เอาใจใส่ในการทำงานลดลง อันดับที่ยี่หก คือ อยากย้ายสังกัด เปลี่ยนงาน หรือลาออก อันดับที่ยี่เจ็ด คือ มักใช้อารมณ์ตัดสินใจในการทำงาน อันดับที่ยี่แปด คือ อยากลาป่วย ลาพักผ่อน ขาดงานอย่างไม่มีเหตุผล อันดับที่ยี่เก้า คือ มักหา โอกาสหลีกเลี่ยงการทำงานและละเลยงานที่ต้องรับผิดชอบ และอันดับสุดท้าย คือ สุขุมหรือ ตี๋มแอลกอฮอล์ ตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า พฤติกรรม ที่ทำให้เกิดความเครียดในระดับมากที่สุดที่มีลำดับสูงสุดคือ ทำงานผิดพลาดบ่อยๆ และ ขาดสมาธิในการทำงานบ่อยๆ

2. ประเภทความเครียดในการทำงานของพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่ กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สามารถสรุป ได้ดังนี้

ด้านลักษณะงาน โดยรวมแล้วความรู้สึกของพนักงานสอบสวนอยู่ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอันดับที่หนึ่ง คือ ปริมาณของท่านในแต่ละวันมีปริมาณมากและเร่งด่วน อันดับที่สอง คือ ปริมาณงานไม่สมดุลกับจำนวนพนักงานอันดับที่สาม คือ ขั้นตอนในการปฏิบัติงานมีมากเกินไป อันดับที่สี่ คือ ท่านไม่มีโอกาสใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานได้อย่างเต็มที่ และอันดับสุดท้าย คือ งานที่ทำอยู่เป็นงานที่ไม่เหมาะสมกับสามารถของท่าน เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านลักษณะงานเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ปริมาณของท่านในแต่ละวันมีปริมาณมากและเร่งด่วน รองลงมาคือ ปริมาณงานไม่สมดุลกับจำนวนพนักงานตามลำดับ

ด้านบทบาทและหน้าที่ในองค์กร โดยรวมแล้วความรู้สึกของพนักงานอยู่ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอันดับที่หนึ่ง คือ หลักเกณฑ์ในการประเมินงานไม่ชัดเจน อันดับที่สอง คือ การได้รับคำสั่งให้ทำงานนอกเหนือหน้าที่อันดับที่สาม คือ ความไม่ชัดเจนของขอบเขตและบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน อันดับที่สี่ คือ การเกิดความขัดแย้งกับคำสั่งของผู้บังคับบัญชาและอันดับสุดท้าย คือ การจัดการหรือการมอบหมายงานเป็นไปอย่างยากลำบาก ตามลำดับเมื่อพิจารณาปัจจัยด้านบทบาทและหน้าที่ในองค์กรเป็นรายข้อแล้ว พบว่า หลักเกณฑ์ในการประเมินงาน ไม่ชัดเจน รองลงมาคือ การได้รับคำสั่งให้ทำงานนอกเหนือหน้าที่ และ ความไม่ชัดเจนของขอบเขต และบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ตามลำดับ

ด้านสัมพันธภาพในการทำงานโดยรวมแล้วความรู้สึกของพนักงานสอบสวนอยู่ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอันดับที่หนึ่ง คือ การไม่ได้รับความร่วมมือในการทำงานกับหน่วยงานอื่นอันดับที่สอง คือ ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถเป็นที่ปรึกษาหรือให้คำแนะนำท่านได้ตอนเกิดปัญหาอันดับที่สาม คือ ปัญหาความขัดแย้งและการแก่งแย่งความดีความชอบระหว่างเพื่อนร่วมงาน อันดับที่สี่ คือ ผู้ร่วมงานชอบใช้อารมณ์ขณะปฏิบัติงานและอันดับสุดท้าย คือ การมีปัญหางานกับเพศตรงข้ามตามลำดับเมื่อพิจารณาปัจจัย

ด้านสัมพันธภาพในการทำงานเป็นรายข้อแล้ว พบว่า การไม่ได้รับความร่วมมือในการทำงานกับหน่วยงานอื่นรองลงมาผู้บังคับบัญชาไม่สามารถเป็นที่คำปรึกษาหรือให้คำแนะนำท่านได้ตอนเกิดปัญหาและปัญหาความขัดแย้งและการแก่งแย่งความดีความชอบระหว่างเพื่อนร่วมงานตามลำดับ และพบว่ามีความรู้สึกลอยๆในระดับน้อย คือ การมีปัญหากับเพศตรงข้าม

ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในอาชีพ โดยรวมแล้วความรู้สึกของพนักงานสอบสวนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอันดับที่หนึ่ง คือ การขาดโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งงานอันดับที่สอง คือ งานไม่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันดับที่สาม คือ การไม่ได้โอกาสในการอบรมทักษะในการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ อันดับที่สี่ คือ การไม่ได้รับการสนับสนุนมอบหมายงานที่สำคัญ และอันดับสุดท้าย คือ งานที่ทำไม่มีความท้าทายซ้ำซากจำเจ ตามลำดับซึ่งเมื่อพิจารณาปัจจัยด้านความก้าวหน้าในอาชีพเป็นรายข้อแล้ว พบว่าการขาดโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน รองลงมาคือ งานไม่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการไม่ได้โอกาสในการอบรมทักษะในการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ ตามลำดับ

ด้านโครงสร้างและบรรยากาศองค์กร โดยรวมแล้วความรู้สึกของพนักงานสอบสวน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอันดับที่หนึ่ง คือ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จะสนับสนุนงานไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน อันดับที่สอง คือ ผู้บังคับบัญชามีนโยบายการบริหารไม่ชัดเจน อันดับที่สาม คือ กฎระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรเป็นอุปสรรคในการทำงานของท่าน อันดับที่สี่ คือ ลักษณะโครงสร้างขององค์กรหรือหน่วยงานที่ท่านสังกัดมีความไม่เหมาะสม และอันดับสุดท้าย คือ บรรยากาศภายในองค์กรไม่มีมิตรภาพระหว่างกัน ตามลำดับเมื่อพิจารณาปัจจัยด้านโครงสร้างและบรรยากาศองค์กรเป็นรายข้อแล้ว พบว่า อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ที่จะสนับสนุนงานไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน รองลงมาผู้บังคับบัญชามีนโยบายการบริหารไม่ชัดเจน กฎระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรเป็นอุปสรรคในการทำงานของท่าน ตามลำดับ

3. การแสวงหาแนวทางในการลดความเครียดในการทำงานของพนักงาน สอบสวน

3.1. ในด้านระดับของความเครียด ดังนี้

ด้านจิตใจ พนักงานสอบสวนต้องพักผ่อนให้เพียงพอ ไม่คิดวิตก ต้องมีสมาธิในการทำงาน ไม่คิดวิตกมากเกินไป มีความมั่นใจในการทำงานให้มากขึ้น ต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวข้องบังคับ และระเบียบต่างๆ โดยพนักงานสอบสวนควรเข้าร่วมโครงการอบรมธรรมะ และ เข้าโครงการอบรมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย, ระเบียบคำสั่งต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ความเข้าใจในด้าน ประสพการณ์ และงานสอบสวน

ด้านร่างกาย พนักงานสอบสวนต้องมีสุขภาพที่แข็งแรง โดยให้ มั่นอกกำลังกาย และใช้เวลาว่างหลังจากออกเวร สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ครั้งละ 1-2 ชั่วโมง

ด้านพฤติกรรม พนักงานสอบสวนต้องมีความเอาใจใส่ต่องานที่ ทำ ไม่หมกงาน ซึ่งจะทำให้ผู้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจ และไว้ใจ โดยพนักงานสอบสวนต้องศึกษาจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และจัดสรรเวลาในการทำงานให้เหมาะสม เพื่อลดปริมาณงาน

3.2. ในด้านประเภทของความเครียด ดังนี้

ด้านลักษณะงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องมีการจัดสรร ปริมาณงานให้มีความเหมาะสมกับพนักงานสอบสวน ซึ่งอาจทยอย ปฏิบัติงานตามลำดับความสำคัญของงาน ไม่สะสมงานไว้เป็นเวลานาน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหางานล้นมือหรือไม่สามารถทำงานได้ทันเวลาทั้งนี้ ก็อาจสามารถจัดสรรปริมาณงานให้มีความสมดุลกับจำนวนพนักงานที่มีอยู่ เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น จัดสรร

ความรับผิดชอบงานด้านต่างๆ ให้ชัดเจน ระบุวัน เวลา กำหนดส่งรวมถึงพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในงานนั้นๆ ด้วย

ด้านบทบาทและหน้าที่ในองค์กร สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินการในพนักงานสอบสวนให้ชัดเจน โดยอาจเขียนเป็นคำบรรยายลักษณะงานที่ชัดเจนเข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติได้จริง ซึ่งจะสามารถทำให้ขอบเขตหน้าที่ของแต่ละบุคคลมีขอบเขตที่แน่นอนและ ทำให้ง่ายต่อการประเมินงาน และไม่ก้าวล่วงหน้าที่ความรับผิดชอบของกันและกัน

ด้านสัมพันธภาพในการทำงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรให้แต่ละสถานีตำรวจจัดให้มีการจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ เช่น กีฬาสีประจำปี โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องจัดสรรงบประมาณประจำปีมาเพื่อจัดกิจกรรมกีฬาสีประจำปี

ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องมีการวางแผนในการพัฒนาพนักงานสอบสวนแต่ละสถานีตำรวจให้ชัดเจน โดยกำหนดนโยบายความก้าวหน้าในอาชีพของสายงานสอบสวนให้ชัดเจน และมีการเพิ่มเงินประจำตำแหน่งให้เหมาะสม

ด้านโครงสร้างและบรรยากาศองค์กร สถานีตำรวจแต่ละแห่งกำหนดนโยบายการรักษาความสะอาดให้ชัดเจน โดยกำหนด นโยบาย 5 ส. 1.สะอาด 2.สะสาง 3.สะดวก 4.สง่างาม 5.สุขลักษณะ ทำความสะอาดห้องทำงานทุกห้อง เพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี

การอภิปรายผล

ความเครียดในการทำงานของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ด้านลักษณะงาน เนื่องจากจำนวนของพนักงานสอบสวนไม่เพียงพอกับปริมาณงานหรือจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน อีกทั้งไม่มีตำรวจเข้าเวร เนื่องจากตำรวจต้องดูแลประชาชนเป็นจำนวนมาก และกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ยังมีเขตพื้นที่รับผิดชอบที่อยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร จึงทำให้มีปริมาณงาน คดีที่มากมาย ด้านบทบาทและหน้าที่ในองค์กร เนื่องจากการประเมินผลที่ผ่านมาพนักงานสอบสวนนั้นจะได้รับการประเมินผลการปฏิบัติราชการที่ค่อนข้างต่ำ เพราะเนื่องจาก ทำงานค้ำงมาก มีจำนวนคดีที่ยังไม่ได้ปิดสำนวนเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้บังคับบัญชาไม่พอใจ เพราะมีสำนวนการสอบสวนที่ค้ำงเป็นจำนวนมาก อีกทั้งบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติงานความไม่ชัดเจนในขอบเขต ปัจจุบัน ไม่มีความชัดเจน ตามระเบียบดังกล่าว เพิ่งอาจเกิดจากอัตราส่วนของจำนวนพนักงานสอบสวนไม่เพียงพอต่อปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้พนักงานสอบสวนมีความเครียดในด้านนี้ ด้านสัมพันธภาพในการทำงาน เพราะปัจจุบันจะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวน สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการฆ่าตัวตายมากที่สุด ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เพราะหากเจ้าพนักงานตำรวจมีความเครียดในการทำงานแล้ว ประชาชนก็จะไม่ได้รับความยุติธรรมจากเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกทั้งปัญหาความขัดแย้งและการแก่งแย่งความดีความชอบระหว่างเพื่อนร่วมงานมีการแก่งแย่งชิงดี กันเพื่อประเมินขึ้นเงินเดือน รวมถึงปัญหาความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาวที่เห็นเป็นข่าวจนเกิดความแตกแยกกันเป็นจำนวนมาก ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ทั้งนี้ระบบงานราชการนั้นมีการใช้เส้นสายจำนวนมากในการวิ่งเต้นเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งที่ตนเองต้องการ หากเจ้าหน้าที่ท่านใดไม่สามารถกระทำได้หรือมีกำลัง พวกพ้องไม่เพียงพอ การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งก็เป็นไปได้ยาก หากแต่จะพิจารณาจากผลงานเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ จึงเป็นผลให้พนักงานสอบสวนเกิดความเครียดขึ้นได้ ด้านโครงสร้าง

และบรรยากาศองค์กร เนื่องจากปัจจุบันอุปสรรคในการทำงานทุกอย่างซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องเป็นผู้จัดหาซื้อเองทุกอย่าง โดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติแต่อย่างใด ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงานเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น สน.พญาไท และ สน.ชนะสงครามนั้น จะไม่มีโต๊ะทำงานของพนักงานสอบสวนแต่อย่างใด จึงทำให้พนักงานสอบสวนไม่มีโต๊ะและเก้าอี้ในการทำงานซึ่งทำให้พนักงานสอบสวนไม่อยากทำงาน เพราะไม่มีสถานที่ทำงาน และไม่มีกระดาษซึ่งในการทำสำนวนการสอบสวนโดยปกติแล้วพนักงานสอบสวนทุกคนจะต้องจัดหาซื้อกระดาษและอุปกรณ์ต่างๆ เอง ด้วยงบประมาณของตนเองทั้งสิ้น

ด้านระดับความเครียดในการทำงานของพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านร่างกาย เพราะพนักงานสอบสวน คือ พนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามที่บัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ด้วยเหตุที่กระบวนการสอบสวนมีขั้นตอนมากมาย เริ่มตั้งแต่การตรวจค้น จับกุม ควบคุม ฯลฯ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน เช่น การออกตรวจพื้นที่ การตั้งจุดตรวจค้น เป็นต้น ทำให้พนักงานสอบสวนประสบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน หลายประการ อาทิเช่น ปริมาณงานที่รับผิดชอบมากเกินไป การต้องออกค่าใช้จ่ายในการสอบสวนเอง คดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายที่ยังรอการปิดสำนวน ฯลฯ อันเป็นผลให้เกิดความผิดปกติทางด้านร่างกาย เช่น มีอาการปวดหลัง นอนไม่หลับ มีอาการมินหรือปวดไม้ศีรษะ เบื่ออาหาร ด้านจิตใจ เนื่องจากพื้นที่รับผิดชอบของกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 เป็นพื้นที่ใจกลางเมืองกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองที่มีความวุ่นวายพอสมควร และเป็นเขตเศรษฐกิจ ดังนั้น สถานีตำรวจในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 จึงจะต้องคอยให้บริการประชาชน

ให้พึงพอใจกับความต้องการของประชาชนที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ ด้วยความเป็นหน่วยงานราชการที่ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยไม่สามารถเลือกปฏิบัติได้ และหากคดีใดที่ตัดสินหรือดำเนินการส่งฟ้องแล้ว ยังเป็นเหตุอันจะสร้างความขัดแย้งให้กับหลายๆ ฝ่ายได้ หากคดีนั้นดำเนินการด้วยความไม่ธรรม สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความคับข้องใจ ความวิตกกังวล เกิดความกดดันในการปฏิบัติหน้าที่ อันเป็นผลให้เกิดความปกติทางด้านจิตใจ เช่น เมื่อมีคดีสำคัญแต่ไม่สามารถปิดสำนวนได้ทันเวลา หรือปิดสำนวนแล้วเกิดความขัดแย้งไม่เป็นธรรมในทุกๆ ฝ่าย พนักงานสอบสวนบางท่านจึงเกิดความท้อใจ หมดหวังในการทำงาน จนถึงขั้นที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ ความคิดของตนเองได้ ด้านพฤติกรรม เนื่องจากพนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 มีอำนาจสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับคดีอุกฉกรรจ์สะท้อนขวัญประชาชน คดีที่ได้รับความสนใจจากประชาชน โดยมีความรับผิดชอบที่มากพอสมควร ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ต้องเผชิญปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัญหาอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้ได้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของพนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ด้วย กล่าวคือ ปัญหาด้านปริมาณงานที่รับผิดชอบ ด้านการปกครองของผู้บังคับบัญชา ด้านงบประมาณในการดำเนินการ ความขัดแย้งกันภายใน เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นผลให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานที่แสดงทางทางด้านพฤติกรรมเกิดการลางาน การขาดงาน การปฏิบัติงานล่าช้า ผิดพลาด ทำให้ก่อให้เกิดผลเสียกับหน่วยงานได้

แนวคิดในการศึกษา ควรมีการปรับปรุงการ แนวทางในการประเมินผลงานของพนักงานสอบสวนให้ชัดเจน และปริมาณงานให้เหมาะสมกับจำนวนของพนักงานสอบสวนให้เหมาะสม ควรจัดกิจกรรมในการลดความเครียดในการทำงานของพนักงานสอบสวนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน

รายการอ้างอิง

วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/งานวิจัย

- จตุพร ชัยนัคร. (2540). *ความเครียดของพนักงานสอบสวนหญิงในเขตพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์.
- เจษฎา คุณามมาก. (2555). *ความเครียดในการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะสถิติประยุกต์.
- ชัชวาลย์ มีสกุล. (2540). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปูจังหวัดสมุทรปราการ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย.
- ชัยยะ หนูคุ้มทรัพย์. (2537). *ความเครียดกับสถานภาพส่วนตัว ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะศึกษาศาสตร์, จิตวิทยาการศึกษา.
- ชัยวัฒน์ เพชรภูถ. (2539). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของตำรวจจราจรในเขตนครบาล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร.
- ณกฤตชัย เต๋ยสุด. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ: ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจสันติบาล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกริก, คณะศิลปศาสตร์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์

- ทัศนัย ศิริสนธิ. (2536). *การศึกษาความเครียดในตำรวจชั้นประทวน: ศึกษาเฉพาะกรณีตำรวจสายตรวจสังกัดสถานีตำรวจภูธรเมืองนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- ธัญรดา จิตสุผล. (2553). *แรงจูงใจ ความเครียด และพฤติกรรมการทำงานของพนักงานบริษัทประกันวินาศภัย ในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะมนุษยศาสตร์.
- นิพนธ์ พลอยเจริญ. (2544). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของตำรวจจราจร: ศึกษาเฉพาะกองบังคับการตำรวจจราจร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.
- บังอร อยู่ฉ่ำ. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียด ในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ การประปานครหลวง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, คณะบริหารธุรกิจ.
- มุกิตา ทองปรอน. (2554). *ผลกระทบของปัจจัยในการทำงานที่มีต่อความเครียดของพนักงานระดับปฏิบัติการ ธนาคารกรุงไทย สำนักงานเขตนนทบุรี*. (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, คณะบริหารธุรกิจ.
- สศณวรัช ล้วนสมหวัง. (2542). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเครียดในการปฏิบัติงานตามการรับรู้ของตำรวจสายตรวจรถจักรยานยนต์ในสถานีตำรวจภูธร ตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว.
- สิทธิศักดิ์ อัครฮาด. (2542). *ความเครียดของข้าราชการตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, คณะสังคมศาสตร์, สาขาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม.
- สุตรัก พิละกันทา. (2541). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเครียดในการทำงานและพฤติกรรมเผชิญความเครียดของตำรวจจราจรจังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะศึกษาศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ศานูจารย์. (2536). *ความเครียดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรของสถานีตำรวจนครบาลในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.

- สุรีย์ บุญเคย. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของหญิงตั้งครรภ์ติดเชื้อเอชไอวี: ศึกษาเฉพาะกรณี คลินิกปรึกษาสุขภาพ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.*
- อภิญา วิเวโก. (2548). *ปัจจัยด้านงานความเครียดและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการจัดการ.*
- อัศวินท์ นาวานิช. (2557). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของตำรวจ: กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารงานยุติธรรม.*
- อุทุมพร เมืองนาма. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของพนักงานธนาคารสินเอเซีย จำกัด (มหาชน) (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, คณะบริหารธุรกิจ.*

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กรมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2558). *แบบประเมินความเครียดด้วยตนเอง. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.sdhabhon.com/withyouwithU-BU/EvaluationForm-Strain.pdf>*
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2557). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2557, จาก <http://www.royalthaipolice.go.th>*
- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, วนิดา พุ่มไพศาลชัย, และ พิมพมาศ ตาปัญญา. (2540). *รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างแบบวัดความเครียดสวนปรุงโรงพยาบาลสวนปรุงจังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นวันที่ 8 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.dmh.go.th>.*

Books

- Avery, G., Baker F., & Kane, B. (1984). *Psychology of work*. Sydney: Prentice-Hall of Australia Pty Ltd.
- Baron, R.A. (1986). *Behavior in Organizations: Understanding & Managing the Human Side of Work*. Boston: Allyn & Bacon.
- Brown, A.W., & Moberg, D. J. (1980). *Organization Theory & Management: A Macro Approach*. New York: John Willey & Son.
- Castillo, E. (2004). *New Homeoffice Design*. London: Daab.
- Farmer, R.E., Moanahan L.H.; & Hakeler R. (1984). *Stress Management for Haman Survices*. Michigan: Sage Publication.
- Janis, I.L. (1952). *Psychological Stress*. New York: John Wiley & Sons.
- Kelling, G.L., & Pate T. (1977). *Job Stress among Police Officer*. Cincinnati: H.E.W. Pre-Publication.
- Kroes, W.H., & Hurrell, P. E. Jr. (1975). *Job stress & Police Officer: Identifying Stress Reduction Techniq*. Cincinnati: H.E.W. Pre-Publication.
- Lazalus, R.S., & Folkman S. (1984). *Stress Appraisal & Coping*. New York: Springer Publishing Company.
- Luckmann, J., & Sorencen K. C. (1980). *Medical-Surgical Nursing: A Psychology Approach*. Philadelphai: W.B. Saunciers Co.
- Maslash, C. (1986). *Burnout: the Cost of Caring*. (2nd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Maslow, A. H. (1964). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row.
- Powell, D. H. (1983). *Understanding Human Adjustment*. Boston: Powell Associates..
- Robert, L. S. (1978). *Behavioral Concepts & Nursing Throughout the Life Span*. New York: Prentice Hall.
- Selye, H. (1956). *The Stress of Life*. New York: McGraw-Hill.
- Sexton, D.F., & Hyland P.A. (1979). *Planing & Implementating Nursing Intervention*. St. Louise: The C.V. Masby.

- Shaffer, M. (1983). *Lift after Stress*. Chicago: Contemporary Book.
- Steers, Richard M. (1984) . *Introduction to Organizational Behavior*. London: Scott, Foresman and Company.
- Talor, S.E. (1986). *Health Psychology*. New York: Random House.

Articles

- Baron, R.M., & Kenny, D.A. (1986), *The Moderator-mediator Variable Distinction in social Psychological Research: Conceptual, Strategic, and Statistical Consider*. *Journal of personality and social Psychology*, 51, 1173-1182.
- Fishbein, M. (1975). Stress. *The New Illustrated Medical & Health Encyclopedia*, 4, 1225-1226.
- John, S., Cotton J. L., & Jenning K. R. (1989). Antecedents & Consequences of Role Stress: A Covariance Structure Analysis. *Journal of Organizational Behavior*, 10, 35-58.
- Miller, B.F., & Keane, C. B. (1972). Stress. *Encyclopedia & Dictionary of Medicine & Nursing*, 3915-916
- Murray. L,E. (1975, March). Assessment of Psychological Status in the Surgical ICU Patient. *Nursing Clinics of North America*, 10, 69-81.
- Webster, N. (1976). *Sterrt Webster's ner unversal Dictionary of the English Language*, 10, 1801.

“ปัญหาจากการพัฒนาที่อยู่อาศัย
สำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง :
กรณีศึกษา โครงการบ้านมั่นคงชุมชน
ร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 ”

The Problems of Housing development
for urban low-income population:
a case study of Baan Mankong project
at Ruam Samakee community,
Soi Ramkhamhaeng 39

นพรัตน์ พรหมสนธิ และวรวิลักษณ์ คงอ้วน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนผู้มีรายได้น้อย โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 2) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการฯ 3) วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย และ 4) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์และการจัดทำแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า โครงการนำร่องบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 อันเกิดจากความต้องการหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนได้ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม โดยประชาชนมีความพึงพอใจต่อผลกระทบของการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก และมีความต้องการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนในระดับสูงสุดในเรื่องการเพิ่มพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมนันทนาการ เมื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย พบว่า ชุมชนประสบกับปัญหาด้านการคมนาคม และปัญหาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชนจึงประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการจัดการพื้นที่สาธารณะของชุมชน แนวทางการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของชุมชน และแนวทางการจัดการที่จอดรถ

! **คำสำคัญ:** การพัฒนาที่อยู่อาศัย, ผู้มีรายได้น้อย, ผู้มีรายได้น้อยในเมือง, โครงการบ้านมั่นคง, ชุมชนร่วมสามัคคี, ความยากจนในเมือง

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the current situation of Baan Mankong project for low-income population at Ruam Samakee community, Soi Ramkhamhaeng 39; 2) to study the public opinions towards this project; 3) to analyze the problems from the development of housing for low-income population; and 4) to suggest the guidelines for the physical development for low-income community that cater to the needs of its residents. The methods of research are interview and questionnaire.

The results of this research show that the pilot Baan Mankong project at Ruam Samakee community, Soi Ramkhamhaeng 39, that arise from the need for suitable residential development guidelines and the cooperation in community, allows the community to be better in all aspects including physical, economic, and social aspects. Thus, the population highly appreciated the change of residential and community development and they have a high level of needs to increase the space for recreation. Moreover, when analyzing the problems that arise from the development of housing for low income population, this community has faced with the problem of transportation and land use.

Therefore, guidelines for physical development housing for people with low income include a) guidelines for the management of the public spaces of the community; b) approach to improve the landscape of the community; and c) guidelines for parking management.

 Key words: Housing development, Low-income population, Baan Mankong Project, Ruam Samakee community, Urban Poor, Urban Poverty.

1. บทนำ

การก่อตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงใน พ.ศ.2516 และการอพยพที่อยู่อาศัยกว่าร้อยละครึ่งจากที่ดินบริเวณวังเพชรบูรณ์ใน พ.ศ.2528 ส่งผลให้พื้นที่บริเวณนาวังทองกลาง (หรือเขตวังทองกลาง) มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วและเกิดการตั้งถิ่นฐานของชุมชนกว่า 10 ชุมชน โดยพื้นที่ชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 เป็นชุมชนหนึ่งที่เป็นแหล่งกระจุกตัวของประชากรจำนวนมาก โดย พ.ศ.2557 มีจำนวนประชากรสูงถึง 475 คน และมีจำนวนครัวเรือนมากถึง 126 ครัวเรือน (ชุมชนร่วมสามัคคี, 2557) ความหนาแน่นของที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ส่งผลให้ชุมชนประสบกับปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหาการไม่มีกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัยที่แน่นอน ปัญหาการไม่ได้รับบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรและเงินทุนสนับสนุนในการพัฒนาชุมชนจากภาครัฐ เป็นต้น

การประสบกับปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้ชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 เกิดการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาน้ำอุปโภค บริโภค การตั้งกลุ่มสหกรณ์ ฯลฯ จนได้รับคัดเลือกจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ให้เป็น 1 ใน 10 ชุมชนโครงการนำร่องของประเทศในการสร้างความมั่นคงในการครอบครองที่ดินสำหรับการอยู่อาศัย การพัฒนาระบบสาธารณสุขอุปโภค การพัฒนาองค์กรและชุมชนในด้านอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม สวัสดิการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการดังกล่าว ยังไม่สามารถชี้ชัดถึงประโยชน์และความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนที่ร่วมโครงการ เนื่องจากยังไม่ได้มีการสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการบ้านมั่นคงที่ตนเองเข้าร่วม ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ

จากข้อมูลที่กล่าวข้างต้น บทความวิจัยเรื่อง “ปัญหาจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย : กรณีศึกษา โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39” จึงช่วยสะท้อนให้เห็นถึงข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชนผู้มีราย

ได้น้อย ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี
ซอยรามคำแหง 39 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย
รวมถึงการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชนผู้มีรายได้น้อย
น้อยที่สุดสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนผู้มีรายได้น้อย โครงการบ้านมั่นคง
ชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39
- 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการบ้านมั่นคงชุมชน
ร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39
- 3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มี
รายได้น้อย โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39
- 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชนผู้มีรายได้น้อย
โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 ที่
สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและแนวความคิดที่สำคัญกับการศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีและแนวความคิด
ที่เกี่ยวกับเมืองและการขยายตัวของเมือง ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวกับการ
พัฒนาชุมชน โครงการบ้านมั่นคง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวกับเมืองและการขยายตัวของเมือง

ความเป็นเมือง หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนกลายเป็นเมือง หรือ
เคลื่อนย้ายของผู้คนหรือการดำเนินกิจการงานเข้าสู่บริเวณเมืองหรือการขยายตัว
ออกไปทางพื้นที่ การเพิ่มจำนวนประชากร หรือในการดำเนินกิจการต่างๆ
มากขึ้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ปัจจัยที่ทำให้เกิดเมืองมีหลายสาเหตุ ได้แก่
แหล่งอุปโภคบริโภค เส้นทางการคมนาคม ทรัพยากรธรรมชาติ ภัยธรรมชาติ ที่ตั้งที่

ช่วยในการป้องกันตัว ความต้องการของผู้นำหรือหมู่คณะ โดยผลกระทบจากการขยายตัวของเมืองส่งผลทั้งในด้านบวกและด้านลบต่อจำนวนประชากรและสังคม (เช่น ประชากรมีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ครอบครัวมีขนาดเล็กลงกว่าเดิม ฯลฯ) เศรษฐกิจ (เช่น การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและการลงทุน ฯลฯ) และสิ่งแวดล้อม (เช่น การตกค้างและการสะสมของสารเคมีในดิน การเกิดสารมลพิษต่างๆ ฯลฯ)

2) ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน หรือมีการกำหนดทิศทางเป้าหมายที่แน่นอน โดยอาจเป็นได้ทั้งการกระทำของภาครัฐและภาคเอกชนหรือเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ ของคนภายในชุมชนให้ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา เรียนรู้ สุขภาพ อนามัย การมีส่วนร่วม เป็นต้น (สุเทพ เชาวลิต, 2524 และอภิชัย พันธเสน, 2539)

แนวทางการพัฒนาชุมชนหรือที่อยู่อาศัยที่สำคัญได้แก่ แนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยด้วยตนเอง และแนวทางการขับเคลื่อนเมืองนำอยู่โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางพัฒนา ในส่วนของแนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยด้วยตนเองของ Turner (1972) มีพื้นฐานแนวคิดที่ว่าเมืองหลักส่วนใหญ่ของประเทศกำลังพัฒนา ประชากรจะช่วยกันจัดการและสร้างบ้านใหม่กันเอง จึงเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับประชาชนมากกว่าตัวบ้าน และยังมองว่าการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยของรัฐบาลที่ได้ผลคือ การปกป้องและจัดหาทรัพยากรที่ขาดแคลน เพื่อให้เกิดการจัดหาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นขึ้นเอง เช่น การปรับปรุงและพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ นอกจากนี้ การให้แต่ละคนเข้ามาจัดการที่อยู่อาศัยเองจะทำให้แน่ใจได้ว่าบ้านจะตอบสนองความต้องการผู้อยู่อาศัยมากที่สุด และยังทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ดีอีกด้วย

สำหรับแนวทางการขับเคลื่อนเมืองนำอยู่โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางพัฒนาเป็นแนวคิดการทำเมืองแบบใหม่ คือ เมืองที่คนมีส่วนร่วม เมืองที่คนรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งของการคิดและการจัดการเมือง กระบวนการนี้จะนำไปสู่การสร้างพลังในแต่ละเมือง เพราะคนในแต่ละท้องถิ่นจะเป็นตัวตั้งของการวางน้ำหนักในการพัฒนา ภูมิประวัติศาสตร์และสามารถนำความรู้ต่างๆ มาเชื่อมโยงและจัดแผนการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546)

3) โครงการบ้านมั่นคง

“โครงการบ้านมั่นคง” เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในการอยู่อาศัยของชุมชนแออัดหรือชุมชนบุกรุกเป็นสำคัญ จึงเป็นโครงการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการของรัฐ โดยการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ร่วมกับชุมชน ซึ่งรูปแบบการพัฒนาความมั่นคงในที่อยู่อาศัยด้านกายภาพมีหลากหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงในที่ดินเดิม (Slum Upgrading) การปรับผังที่ดินใหม่ (Reblocking) การแบ่งปันที่ดิน (Land Sharing) การก่อสร้างที่อยู่อาศัยในที่ดินเดิม (Reconstruction) การรื้อย้ายชุมชนไปอยู่ที่ใหม่ (Relocation) (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2546)

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกวิทย์ นวเศรษฐ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนโพธิ์โมสต์และชุมชนทรัพย์สินพัฒนา” ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจต่อกระบวนการของสองชุมชนแตกต่างกัน โดยชุมชนโพธิ์โมสต์มักมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการลงมือปฏิบัติมากกว่าการคิดวิเคราะห์ ในการขณะที่ชุมชนทรัพย์สินมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์และหาแนวทางการแก้ไขปัญหามากกว่าลงมือปฏิบัติ

กิริณา ทองอ่อน (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัย กรณีศึกษาโครงการบ้านมั่นคง กรุงเทพมหานคร” ซึ่งสรุปผลการศึกษาน่าสนใจคือ โครงการบ้านมั่นคงสามารถพัฒนาให้เกิดการลดและร่วมค่าใช้จ่ายของคนในชุมชนได้

4. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ชุมชนร่วมสามัคคีเป็นชุมชนสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยอยู่บริเวณสี่แยกน้ำแฉะ ซอยรามคำแหง 39 (ซอยวัดเทพลีลา 13) แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร มีขนาดพื้นที่ทั้งสิ้น 4 ไร่ 3 งาน หรือประมาณ 7,600 ตารางเมตร ครอบคลุมที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น 126 หลังคาเรือน 2) ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนจะพิจารณาประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 ที่อยู่อาศัยในชุมชนทุกครัวเรือน เนื่องจากทุกครัวเรือนเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนาโครงการบ้านมั่นคง โดยในการศึกษานี้จะมุ่งเน้นที่ประเด็นการศึกษาในเรื่องของผลกระทบทางกายภาพเป็นหลัก เพราะสามารถชี้วัดได้อย่างชัดเจน และส่งผลโดยตรงต่อประชาชนที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคงของชุมชนร่วมสามัคคี

5. ขั้นตอนการวิจัยและกรอบการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) ทบทวนและศึกษาทฤษฎีแนวความคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) รวบรวมและศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนร่วมสามัคคี 3) วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 4) สรุปผลและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชนผู้มีรายได้น้อย โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน (รูปที่ 1)

บททวนและศึกษาทฤษฎี แนวความคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวกับเมืองและการขยายตัวของเมือง - โครงการบ้านมั่นคง
- ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน - งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รวบรวมและศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนร่วมสมาชิก

ด้านกายภาพ	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสังคม
<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะที่อยู่อาศัย - ระบบโครงสร้างพื้นฐาน - การคมนาคม - สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - รายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อเดือน - ปัญหาเศรษฐกิจภายในชุมชน ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษา - ปัญหาสังคมภายในชุมชน ฯลฯ

การรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ฯลฯ การจัดทำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการลงสำรวจพื้นที่

วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย

- การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์โดยการพรรณนา
- การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโดยโปรแกรมทางสถิติ

สรุปผลและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชนผู้มีรายได้น้อย
โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสมาชิก ซอยรามคำแหง 39
ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

รูปที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย จึงได้แก่ การรับทราบถึงสภาพทั่วไปของชุมชนผู้มีรายได้น้อยและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 สามารถนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้และดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมืองในอนาคต (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 กรอบการวิจัย

จากกรอบแนวคิดของการวิจัยข้างต้น ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนาที่เกิดขึ้นจากโครงการบ้านมั่นคง ตัวแปรตาม คือ ปัญหาและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการฯ

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้นำหรือบุคคลสำคัญภายในชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ทำงานภายในชุมชนเป็นอย่างดี จำนวน 2 คน กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์เป็น 5 ประเด็น คือ ประวัติความเป็นมาของชุมชน ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ ปัญหาที่ชุมชนได้รับการเข้าร่วมโครงการฯ วิธีหรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ความต้องการเพิ่มเติมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน และ 2) การจัดทำแบบสอบถาม (Questionnaire) ดำเนินการแจกแบบสอบถามเป็นจำนวนเท่ากับจำนวนครัวเรือนในชุมชน คือ 126 ชุด แบบสอบถามกำหนดประเด็นในการสอบถามออกเป็น 4 ประเด็น คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่ ความพึงพอใจต่อผลกระทบของการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน และความต้องการในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน โดยผู้ทำแบบสอบถามเป็นผู้นำครอบครัวที่รับทราบในข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวและการเข้าร่วมโครงการฯ เป็นอย่างดี

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการในลักษณะสถิติพรรณนา โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการประเมินระดับความพึงพอใจและความต้องการประชาชนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยน้อยที่สุด เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยมากและเห็นด้วยมากที่สุด (ภณิดา ชัยปัญญา, 2541)

7. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์และผลที่ได้จากการจัดทำแบบสอบถาม

1) ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์

แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของชุมชน ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ปัญหาที่ชุมชนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ วิธีหรือแนวทางแก้ไขปัญหา ความต้องการเพิ่มเติมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

• ประวัติความเป็นมาของชุมชน

จากการสัมภาษณ์ประธานชุมชนและประธานสหกรณ์เคหสถานชุมชนร่วมสามัคคี จำกัด ทำให้ทราบว่า ในอดีตชุมชนแออัดเกือบทุกชุมชนที่ตั้งอยู่ในซอยรามคำแหง 39 รวมทั้งชุมชนร่วมสามัคคีเป็นชุมชนบุกรุกทั้งหมด ซึ่งเป็นเหตุผลให้ชุมชนไม่ได้รับบริการด้านพื้นฐานจากรัฐ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น ประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนต้องต่อไฟฟ้าและน้ำประปาจากบ้านที่อยู่ติดกับถนนมาใช้ในการอุปโภคและบริโภค ต่อมาประชาชนในพื้นที่บุกรุกเกิดการตื่นตัวในเรื่องที่อยู่อาศัยและเริ่มประสานงานกับชุมชนข้างเคียงในซอยรามคำแหง 39 โดยการรวมตัวมีเป้าหมายเพื่อการต่อรองในการขอยุ่อาศัยในที่ดินเดิมและเริ่มมีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลดูแลซึ่งกันและกัน จนใน พ.ศ. 2539 โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนเมืองของมูลนิธิชุมชนไทได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอรูปแบบกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง ซึ่งชุมชนร่วมสามัคคีเสนอโครงการติดตั้งน้ำประปาชุมชน เนื่องจากเป็นปัญหาสำคัญและมีความจำเป็นต่อการอุปโภค บริโภคของคนในชุมชน โดยภายหลังจากที่โครงการได้รับอนุมัติแล้ว ชาวชุมชนได้ทำเรื่องเสนอต่อสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เพื่อขอเลขที่บ้าน และใน พ.ศ. 2546 รัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญหาคความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยของคนจนให้กับชาวชุมชนแออัดตามแนวทางโครงการบ้าน

มั่นคง โดยชุมชนร่วมสามัคคีได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ใน 10 โครงการนำร่องของประเทศ

• ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

การเข้าร่วมโครงการของชุมชนเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดประชุมชาวบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินการ ร่วมสำรวจและเก็บข้อมูลชุมชน การกำหนดหลักเกณฑ์ผู้มีสิทธิ์เข้าร่วมโครงการ การออกแบบบ้าน การเลือกวัสดุก่อสร้างร่วมกัน การจัดทำแผนงาน ระบบสาธารณูปโภค และการลงมือก่อสร้าง

ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงประการแรกคือ การที่คนในชุมชนได้รับกรรมสิทธิ์และความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ไม่ต้องกังวลเรื่องการถูกไล่รื้อ ในส่วนประโยชน์ทางด้านกายภาพ พบว่า สิ่งแวดล้อมในชุมชนพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น จากในอดีตสภาพบ้านเป็นชุมชนแออัด สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม การเข้าถึงลำบาก ไม่ได้รับบริการพื้นฐานจากภาครัฐ ขนาดบ้านเล็กและคับแคบ แออัดไม่น่าอยู่ ไม่เป็นสัดส่วน แต่เมื่อมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคง ชุมชนมีถนนเข้าออกสะดวก สบาย ปลอดภัยจากไฟไหม้ สภาพบ้านเป็นระเบียบและมีสัดส่วนที่กว้างขึ้นกว่าเดิม มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้เป็นคนเอง ไม่ต้องไปต่อพ่วงเอาจากบ้านหลังอื่น ทำให้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำ ค่าไฟลดลงกว่าเดิมมาก

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพที่ดีขึ้นแล้วนั้น ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชน การมีโครงการบ้านมั่นคงทำให้เกิดการจ้างงานภายในชุมชน กล่าวคือ ในขั้นตอนก่อสร้างบ้านได้มีการจ้างงานชาวชุมชนเอง ทำให้ชาวชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีงานทำไม่เป็นหนี้นอกระบบ ส่วนผลประโยชน์ทางด้านสังคม ชาวชุมชนมีความสามัคคีมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและได้รับการยอมรับจากหน่วยงานและองค์กรท้องถิ่น เช่น สำนักงานเขต สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และ พอช. เป็นต้น

• ปัญหาที่ชุมชนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

ปัญหาส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากประเด็นทางด้านกายภาพหรือสิ่งแวดล้อม แต่เกิดจากปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาวชุมชนเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ภายหลังจากการเข้าร่วมโครงการและมีการดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมภายในชุมชนดีขึ้นกว่าตอนก่อนการพัฒนา แต่ในทางกลับกันการดำเนินการก่อสร้างที่อยู่อาศัยทำให้ชาวชุมชนเป็นหนี้สินเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าสภาพเศรษฐกิจของชาวชุมชนจะดีขึ้น มีงานทำ แต่รายได้ที่ได้มาไม่เพียงพอที่จะจ่ายค่าเช่าที่ดินหรือที่อยู่อาศัย

นอกจากปัญหาด้านเศรษฐกิจแล้ว ปัญหาด้านสังคมที่พบคือ หลังจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยแล้ว เจ้าของเดิมที่เป็นเจ้าของบ้านบางรายได้ย้ายออกไป และให้ลูกหลานมาอยู่แทน ทำให้เวลามีการประชุมหรือการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนไม่มาเข้าร่วมงานหรือให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

• วิธีหรือแนวทางแก้ไขปัญหา

ชุมชนได้มีวิธีและแนวทางในการแก้ปัญหาหนี้สินที่เพิ่มขึ้นของคนในชุมชน โดยการส่งเสริมและระดมแรงศรัทธาให้ชาวชุมชนรู้จักและเห็นถึงผลประโยชน์ในการออมมากขึ้น เพื่อในอนาคตจะได้มีเงินเก็บไว้ให้ลูกหลานใช้ในยามจำเป็นเมื่อยามฉุกเฉิน ในการออมเงินนั้นไม่ได้มีแต่เฉพาะกลุ่มของผู้ใหญ่เท่านั้น แต่ยังมีกลุ่มของเยาวชนในชุมชน จึงเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักการออมเงิน ซึ่งการจะได้รับเงินปันผล ทำให้เด็กๆ ตีใจและรู้สึกภาคภูมิใจ และนำเงินที่ได้นี้ไปใช้จ่ายซื้อของใช้ที่ตนเองอยากได้

ในส่วนการแก้ไขปัญหาคารไม่เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มคนรุ่นลูกหลาน ภายในชุมชน มีวิธีการแก้ไขปัญหาคือ ส่งเสริมให้เยาวชนภายในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ออกมาทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน เช่น จัดงานกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เรียนรู้วิธีการทำงานขององค์กร การดูแลรักษาความสะอาดภายในชุมชน เป็นต้น จึงเป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับพวกเขาตั้งแต่ยังเด็ก เพื่อในอนาคต

จะได้มีความรู้มากกลับมาพัฒนาชุมชนและทำหน้าที่แทนคนรุ่นก่อนๆ ที่หมดวาระการดำเนินงาน และนอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วย เพื่อเป็นการไม่ปล่อยให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ ช่วยทำให้เกิดความรักและสามัคคีขึ้นภายในชุมชน อีกทั้งช่วยลดช่องว่างระหว่างวัยระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชนในชุมชนด้วย

- **ความต้องการเพิ่มเติมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน**

สิ่งที่ชุมชนมีความต้องการเพิ่มเติมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนมีอยู่หลายประการ ได้แก่ การอยากได้พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมร่วมกันของชาวชุมชน เพื่อการนัดพบและการจัดกิจกรรมอื่นๆ การปรับปรุงสะพานข้ามลำรางสาธารณะ การปรับปรุงสภาพถนนภายในชุมชนให้ได้มาตรฐาน การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการให้แสงสว่างไฟฟ้าในเวลากลางคืน นอกจากนี้ ยังต้องการพื้นที่สำหรับจอดรถเพื่อความเป็นระเบียบในการสัญจร ซึ่งในปัจจุบันนั้นชาวชุมชนจะจอดรถไว้ด้านหน้าของที่อยู่อาศัยของตัวเอง ทำให้กีดขวางการสัญจรภายในชุมชน และบางท่านจอดขวางที่อยู่อาศัยของท่านอื่น ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ซึ่งการมีพื้นที่สำหรับจอดรถจะช่วยให้การคมนาคมภายในชุมชนสะดวกสบายและมีความเป็นระเบียบมากขึ้นด้วย

2) ผลที่ได้จากการจัดทำแบบสอบถาม

ผลที่ได้จากการจัดทำแบบสอบถามแก่ผู้สูงอายุภายในชุมชน จำนวน 126 ชุด ระหว่างวันที่ 25-31 เดือนมกราคม พ.ศ.2557 สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

- **ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม**

ผู้ทำแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (จำนวน 83 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 65.90) อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี (จำนวน 35 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 27.78)

มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (จำนวน 42 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 33.33) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (จำนวน 53 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 42.10) มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือนส่วนใหญ่ 15,001-20,000 บาท (จำนวน 37 ครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 29.40) และสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีจำนวน 4-5 คน (จำนวน 57 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.24)

- ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนร่วมสามัคคีของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระยะเวลามากกว่า 20 ปี (จำนวน 57 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.24) ในด้านลักษณะของการถือครองที่อยู่อาศัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยเอง (จำนวน 114 ครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 90.50) และการใช้ประโยชน์อาคารและที่ดินส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดียว (จำนวน 113 ครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 89.70) เนื่องจากชาวชุมชนส่วนใหญ่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนเป็นเวลานาน ตั้งแต่ก่อนมีการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง

ในส่วนของด้านปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน พบว่า ปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ชุมชนประสบคือ ชาวชุมชนมีรายได้ที่ไม่แน่นอนจากการประกอบอาชีพ (จำนวน 74 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 35.75) เนื่องจากชาวชุมชนมีอาชีพรับจ้างและค้าขาย ทำให้รายได้จากการประกอบอาชีพมีความไม่แน่นอน ซึ่งรายได้จะขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจในช่วงเวลานั้นๆ ส่วนปัญหาด้านสังคมที่พบในชุมชนส่วนใหญ่ชาวชุมชนให้ความเห็นว่าเป็นปัญหายาเสพติด (จำนวน 57 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 36.31) เนื่องจากเป็นชุมชนผู้มีรายได้น้อยและอยู่ใกล้เคียงกับชุมชนแออัดหลายชุมชน เยาวชนที่ขาดการอบรมและการดูแลจากครอบครัวจึงถูกชักชวนให้เสพยาเสพติด

• ความพึงพอใจต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน

จากการทำแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อผลกระทบของการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 พบว่า ความพึงพอใจของชาวชุมชนที่มีต่อผลกระทบของการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเลขคณิต 3.91 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.618) เนื่องจาก ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ชาวชุมชนมีความพึงพอใจต่อ “การให้บริการไฟฟ้า” ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุดเท่ากับ 4.72 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45) เนื่องจากชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนบุกรุกก่อนที่จะเข้าโครงการบ้านมั่นคง ทำให้ชาวชุมชนมีการเป็นอยู่ที่ยากลำบากและไม่ได้รับบริการพื้นฐานจากภาครัฐ ต้องใช้วิธีการต่อพ่วงไฟฟ้าจากบ้านที่อยู่ติดริมถนนมาใช้ แต่หลังจากมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคงแล้ว ทำให้แต่ละครัวเรือนมีมิเตอร์ไฟฟ้าใช้เป็นของตัวเอง ชาวชุมชนจึงมีความพึงพอใจอย่างมากต่อการที่ตนเองมีไฟฟ้าใช้เป็นของตนเอง โดยไม่ต้องต่อพ่วงจากบ้านอื่นอีก ส่วนข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุดเท่ากับ 2.70 คือข้อ 16 ซึ่งมีความพึงพอใจต่อ “การมีพื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการ เช่น ออกกำลังกาย พักผ่อนหย่อนใจ” อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 เนื่องจากขนาดของพื้นที่ชุมชนมีขนาดจำกัด พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย พื้นที่ลานกีฬาเอนกประสงค์ที่มีอยู่ มีขนาดไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ประกอบกับชาวชุมชนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบในการจอดรถให้เป็นช่วงเวลาทำให้เยาวชนหรือชาวชุมชนคนอื่นๆ ที่ต้องการใช้ประโยชน์จากพื้นที่บริเวณนี้ไม่สามารถใช้พื้นที่ได้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน

ความพึงพอใจต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน	ค่าเฉลี่ย X	S.D.
การถือครองกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัย	3.83	0.895
ขนาดของบ้านและที่ดิน	4.03	0.799
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการอยู่อาศัยในชุมชน	4.25	0.653
การสัญจรภายในชุมชนและการเข้าถึงพื้นที่	4.00	0.894
ความทั่วถึงของการให้บริการระบบขนส่งสาธารณะ	3.74	0.718
เส้นทางเดินเท้าและจักรยานในชุมชน	3.98	0.715
การให้บริการไฟฟ้า	4.72	0.450
การให้บริการประปา	4.52	0.501
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสาธารณูปโภค เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าประปา	4.23	0.771
ความสว่างในเวลากลางคืนภายในชุมชน	4.05	0.736
ระบบป้องกันการเกิดอัคคีภัยภายในชุมชน	3.97	0.704
การกำจัดและบำบัดน้ำเสียของชุมชน	4.23	0.695
การจัดเก็บและจัดการขยะมูลฝอย	4.21	0.708
การมีพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่ปลูกต้นไม้	3.20	1.132
การมีพื้นที่ส่วนกลางในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน	2.94	0.927
การมีพื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการ เช่น ออกกำลังกาย	2.70	0.940
พักผ่อนหย่อนใจ		
เฉลี่ยรวม	3.91	0.618

หมายเหตุ ค่า S.D. บ่งบอกถึง ข้อมูลที่ได้จากจัดทำแบบสอบถามโดยเฉลี่ยแล้วแตกต่าง
จากค่าเฉลี่ยเท่าใด

ที่มา: การทำแบบสอบถาม, 2557

- **ความต้องการในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน**

ความต้องการของชาวชุมชนในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเลขคณิต 3.58 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.785) เนื่องจากชาวชุมชนส่วนใหญ่มีความต้องการในการที่จะพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนให้มีความสะดวกสบาย มีความน่าอยู่ยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยชาวชุมชนมีความต้องการต่อ “การเพิ่มพื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการ เช่น ออกกำลังกาย พักผ่อนหย่อนใจ” อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุดเท่ากับ 4.59 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.569) เนื่องจากพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมที่มีอยู่เดิมนั้นไม่เพียงพอต่อการใช้งานของคนในชุมชน และประกอบกับชุมชนมีพื้นที่ว่างบริเวณติดกับลำรางสาธารณะ ทำให้ชาวชุมชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรที่จะนำพื้นที่ว่างบริเวณนั้นมาพัฒนาเป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการของคนในชุมชน ส่วนในข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุดเท่ากับ 2.51 ประเด็นความต้องการต่อ “การเพิ่มขนาดของบ้านและที่ดิน” อยู่ในเกณฑ์ระดับน้อย และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.724 เนื่องจากขนาดของบ้านและที่ดินที่ได้รับจากการจัดสรร หลังจากมีการพัฒนาที่อยู่อาศัย ทำให้ชาวชุมชนได้รับขนาดบ้านและที่ดินที่มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าเดิมและประกอบกับพื้นที่ชุมชนมีขนาดจำกัด การเพิ่มขนาดของบ้านและที่ดินอีกไม่สามารถทำได้ ชาวชุมชนจึงมีความต้องการในด้านนี้น้อยที่สุด (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความต้องการในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน

ความต้องการในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน	ค่าเฉลี่ย X	S.D.
การเพิ่มขนาดของบ้านและที่ดิน	2.51	0.724
การปรับปรุงและต่อเติมที่อยู่อาศัย	2.85	0.801
การมีถนนที่ได้มาตรฐานและปลอดภัย	4.29	0.656
การมีไฟฟ้าให้แสงสว่างในเวลากลางคืนภายในชุมชน	3.21	1.211
การมีถังดับเพลิงประจำตามจุดต่างๆ ภายในชุมชน	2.98	1.004
การมีถังขยะกระจายตามจุดต่างๆ ทั่วทั้งชุมชน	2.86	0.953
การมีห้องสมุดชุมชน	4.11	0.729
การมีศูนย์พัฒนาสำหรับเยาวชนและผู้สูงอายุภายในชุมชน	2.75	0.769
การมีลานจอดรถสำหรับคนในชุมชน	4.25	0.644
การเพิ่มพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่ปลูกต้นไม้	4.29	0.682
การเพิ่มพื้นที่ส่วนกลางในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน	4.31	0.675
การเพิ่มพื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการ เช่น ออกกำลังกาย พักผ่อนหย่อนใจ	4.59	0.569
เฉลี่ยรวม	3.58	0.785

หมายเหตุ ค่า S.D. บ่งบอกถึง ข้อมูลที่ได้จากจัดทำแบบสอบถามโดยเฉลี่ยแล้วแตกต่าง
จากค่าเฉลี่ยเท่าใด

ที่มา: การทำแบบสอบถาม, 2557

8. สรุปผลและเสนอแนะ

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งที่ได้จากการสัมภาษณ์ การจัดทำแบบสอบถาม ประกอบกับการสำรวจพื้นที่ พบว่า ชุมชนร่วมสามัคคีชอยรามคำแหง 39 ภายหลังจากมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามแนวทางของโครงการบ้านมั่นคง ในลักษณะการก่อสร้างที่อยู่อาศัยในที่ดินเดิม (Reconstruction) ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม อันสอดคล้องกับนิยามและความหมายของการพัฒนาชุมชนที่หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ มีเป้าหมายที่แน่นอน และเป็นในลักษณะความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ ของคนภายในชุมชนให้ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ การศึกษาเรียนรู้ สุขภาพ อนามัย การมีส่วนร่วม เป็นต้น ส่งผลให้ความพึงพอใจของชาวชุมชนที่มีต่อผลกระทบของการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยด้านกายภาพชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปมากอย่างเห็นได้ชัด ชาวชุมชนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมชุมชนมีความสะอาด ที่อยู่อาศัยมีความเป็นระเบียบ การเข้าถึงชุมชนสะดวก สบายและที่สำคัญที่อยู่อาศัยทุกครัวเรือนมีไฟฟ้า และน้ำประปาใช้ โดยไม่ต้องต่อพ่วงจากบ้านอื่น

การพัฒนาด้านกายภาพชุมชนดังกล่าวจึงสอดคล้องกับแนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยด้วยตนเองของ Turner (1972) ที่มองว่าการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยที่ได้ประสิทธิผล คือ การปกป้องและจัดหาทรัพยากรที่ขาดแคลน เพื่อให้เกิดการจัดหาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นขึ้นเอง

นอกจากนี้ หากพิจารณาการเข้าร่วมโครงการของชุมชนที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนการดำเนินงานยังสอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางพัฒนาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) อันมีลักษณะเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งของการคิดและการจัดการเมืองอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประเด็นปัญหาด้านกายภาพของการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยตามโครงการบ้านมั่นคง โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์ และการจัดทำแบบสอบถาม จึงมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 3)

- **ปัญหาด้านการคมนาคม**

ปัญหาด้านการคมนาคมในชุมชนส่วนมากจะเกิดในบริเวณถนนด้านหน้าของชุมชนและบริเวณถนนกลางชุมชน เนื่องจากปริมาณรถของชาวชุมชนที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับขนาดของพื้นที่ชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ไม่สามารถขยายช่องทางจราจรออกไปได้อีก และข้อจำกัดทางด้านกองทุนสนับสนุนในการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการคมนาคมภายในชุมชนลักษณะต่างๆ ได้แก่ ปัญหาการกีดขวางการจราจรจากการจอดรถและขนถ่ายสินค้าบริเวณผิวจราจร ปัญหาผิวจราจรขรุขระและไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาสะพานข้ามลำรางสาธารณะไม่ได้มาตรฐาน (ไม่มีที่กั้นบริเวณด้านข้างเพื่อกันตกรน้ำ พื้นผิวของทางเดินไม่เรียบและมีขนาดแคบ) ปัญหาเส้นทางคมนาคมคับแคบและการให้แสงสว่างไม่เพียงพอ (รูปที่ 3)

ตารางที่ 3 ปัญหาด้านกายภาพของการพัฒนาที่อยู่อาศัย
ของผู้มีรายได้น้อยตามโครงการบ้านมั่นคง

ประเด็นปัญหา	ผลการศึกษา			
	การสำรวจพื้นที่	การสัมภาษณ์	การจัดทำแบบสอบถาม	
			ระดับความพึงพอใจ	ระดับความถูกต้อง
<p>การคมนาคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจอดรถบนผิวจราจรและการขนถ่ายสินค้าบนผิวจราจร - ผิวจราจรบางส่วนขรุขระ ไม่ได้มาตรฐาน - สะพานข้ามลำรางสาธารณะไม่ได้มาตรฐาน - ถนนบริเวณกลางชุมชนมีความแคบและการให้แสงสว่างไฟฟ้าในเวลากลางคืนไม่เพียงพอ 	✓	✓	-	มากที่สุด
<p>การใช้ประโยชน์ที่ดิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนขาดพื้นที่สีเขียวในการปลูกต้นไม้ - ชุมชนขาดพื้นที่ส่วนกลางในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน และขาดพื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการ - ลานกีฬาที่อยู่ตรงบริเวณกลางชุมชนไม่ได้ถูกใช้ให้ตรงกับกิจกรรมที่เกี่ยวกับการออกกำลังกาย 	✓	✓	ปานกลาง	มากที่สุด
	✓	✓	ปานกลาง	มากที่สุด
	✓	✓	ปานกลาง	มากที่สุด

ที่มา: จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษา, 2557

รูปที่ 3 ปัญหาด้านการคมนาคมในชุมชน

ที่มา: จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
การจัดทำแบบสอบถามและการสำรวจภาคสนาม, 2557

- ปัญหาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ปัญหาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในชุมชน ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนพื้นที่สีเขียวในการปลูกต้นไม้เพื่อให้ความร่มรื่นกับคนภายในชุมชน ปัญหาการขาดพื้นที่ส่วนกลางในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชนและพื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการ (รูปที่ 4)

รูปที่ 4 ปัญหาด้านการคมนาคมในชุมชน

ที่มา: จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การจัดทำแบบสอบถาม และการสำรวจภาคสนาม, 2557

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชนผู้มีรายได้น้อย โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 จึงแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

- **แนวทางการจัดการพื้นที่สาธารณะของชุมชน**

- **ปรับปรุงพื้นที่บริเวณริมลำรางสาธารณะ**

ควรมีการปรับปรุงพื้นที่บริเวณติดกับลำรางสาธารณะ ที่เป็นพื้นที่ว่างในปัจจุบัน ให้เป็นพื้นที่นันทนาการสำหรับชาวชุมชน เช่น การออกกำลังกาย การพักผ่อนหย่อนใจ และการปลูกพืชผักสวนครัว เป็นต้น ปรับปรุงให้สวยงามและเหมาะสมกับการใช้งานของชาวชุมชน อีกทั้งยังให้ชาวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบ ดูแลและจัดการพื้นที่สาธารณะนี้

- **ปรับปรุงพื้นที่บริเวณลานกีฬาชุมชน**

ควรมีการปรับปรุงพื้นที่ลานกีฬาชุมชนให้แตกต่างจากถนนบริเวณกลางชุมชน โดยการใส่ที่กันหรือการเทพื้นเพื่อยกระดับพื้นของลานกีฬาให้แตกต่างจากถนน เพื่อความปลอดภัยของเยาวชนที่มาใช้ลานกีฬาชุมชน และควรกำหนดระเบียบหรือข้อปฏิบัติในการใช้ลานกีฬานี้อย่างชัดเจน แล้วประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนทราบและปฏิบัติตาม

- **แนวทางการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ชุมชน (รูปที่ 5)**

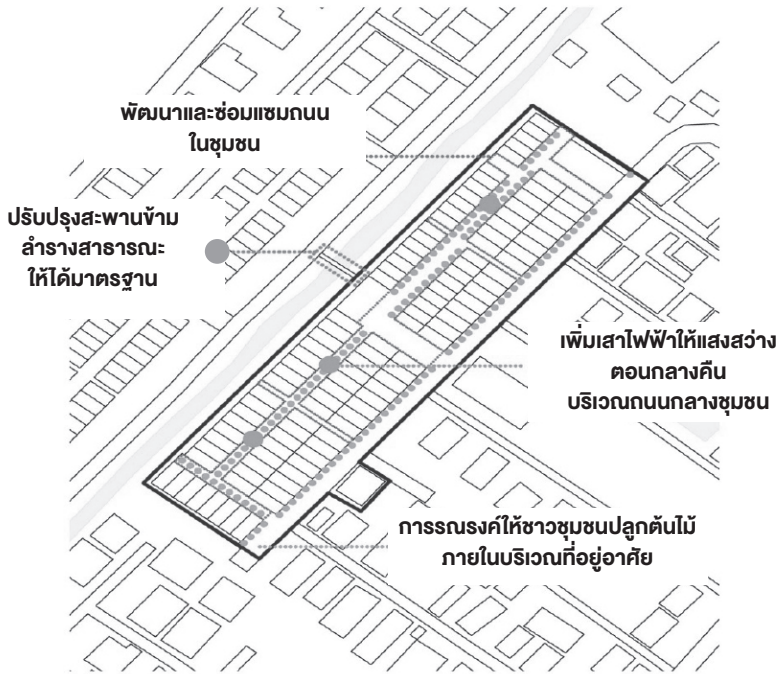
- **การรณรงค์ให้ชาวชุมชนปลูกต้นไม้ภายในบริเวณที่อยู่อาศัย**

การปลูกต้นไม้หรือไม้ประดับภายในบริเวณที่อยู่อาศัยจะช่วยเพิ่มความร่มรื่นให้กับชุมชน และเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน เนื่องจากปัจจุบันชุมชนไม่มีพื้นที่มากพอที่จะใช้เป็นพื้นที่ปลูกต้นไม้เพื่อสร้างความร่มรื่นให้กับชุมชน ดังนั้น การส่งเสริมให้ชาวชุมชนปลูกต้นไม้ภายในบริเวณที่อยู่อาศัยจะช่วยสร้างความร่มรื่นและทำให้ชุมชนน่าอยู่ยิ่งขึ้น

- **เพิ่มเสาไฟฟ้าให้แสงสว่างตอนกลางคืนบริเวณถนนกลางชุมชน**

บริเวณถนนกลางชุมชนเป็นถนนที่ชาวชุมชนใช้สัญจรไปมาหาสู่กันตลอด แต่สภาพถนนมีขนาดแคบและไม่ได้มาตรฐาน อีกทั้งในตอนกลางคืน แสงสว่างไฟฟ้ายังไม่เพียงพอสำหรับการสัญจร ซึ่งส่งผลทำให้อาจเกิดอันตรายและอาชญากรรม การเพิ่มเสาไฟฟ้าในบริเวณดังกล่าว จะช่วยให้ตอนกลางคืนภายในชุมชนมีความสว่างมากขึ้นและปลอดภัยในการสัญจร

รูปที่ 5 แนวทางการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ชุมชน

ที่มา: จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
การจัดทำแบบสอบถามและการสำรวจภาคสนาม, 2557

- พัฒนาและซ่อมแซมถนนภายในชุมชน

ถนนบริเวณกลางชุมชนมีลักษณะเป็นแบบลาดยางแอสฟัลต์ ซึ่งอายุการใช้งานอยู่ในระยะสั้น สภาพผิวถนนปัจจุบันขรุขระ ไม่ได้มาตรฐาน ต้องมีการปรับปรุงผิวถนนอยู่ตลอดเวลา สำหรับถนนบริเวณด้านข้างอาคารชุดยังพบว่า มีลักษณะเป็นลูกรัง จากสภาพถนนดังกล่าว จึงควรมีการพัฒนาและซ่อมแซมปรับปรุงสภาพผิวถนนให้ได้มาตรฐานทั่วทั้งชุมชน เพื่อความสะดวกสบายและปลอดภัยในการสัญจร

- ปรับปรุงสะพานข้ามลำรางสาธารณะให้ได้มาตรฐาน

การปรับปรุงสะพานข้ามลำรางสาธารณะให้ได้มาตรฐาน ให้เหมาะสมกับการสัญจรไปมา โดยมีการออกแบบสะพานให้ได้มาตรฐานมีราวสะพานกั้นไม่ให้ตกน้ำ ใช้วัสดุก่อสร้างที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการใช้งานในระยะยาวและความปลอดภัยของผู้ใช้งานเป็นหลัก

• แนวทางการจัดการที่จอดรถ (รูปที่ 6)

- กำหนดพื้นที่สำหรับจอดรถของคนในชุมชน

ชุมชนร่วมสามัคคีเป็นชุมชนที่มีขนาดเล็ก มีข้อจำกัดด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประกอบกับจำนวนรถยนต์และจักรยานยนต์ของคนในชุมชนที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ทำให้ชุมชนไม่มีพื้นที่เพียงพอสำหรับจอดรถ ดังนั้นจึงควรมีการหาพื้นที่และกำหนดพื้นที่ในการจอดรถของคนในชุมชน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และไม่กีดขวางเส้นทางจราจรภายในชุมชนและพื้นที่ข้างเคียง แต่เนื่องจากชุมชนไม่มีพื้นที่เหลือสำหรับทำเป็นลานจอดรถ ดังนั้นชุมชนจึงต้องมีการดำเนินเรื่องกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เพื่อขอใช้พื้นที่บริเวณข้างเคียงที่ติดกับชุมชนเพื่อทำเป็นลานจอดรถ ในระหว่างรอพื้นที่นั้นพัฒนา อาจขอความร่วมมือจากชุมชนข้างเคียงในการใช้ประโยชน์จากการทำเป็นลานจอดรถร่วมกัน

- กำหนดระเบียบการใช้พื้นที่จอดรถ

สร้างความเข้มงวดในการเคารพกฎระเบียบในการใช้พื้นที่จอดรถเพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อย เนื่องจากปัจจุบันชาวชุมชนบางรายยังจอดรถไม่ถูกต้องตามระเบียบและจอดรถในเวลาที่ห้ามจอด ทำให้คนที่จะมาใช้พื้นที่ลานกีฬาชุมชน ไม่สามารถทำกิจกรรมอื่นๆ ได้ หากในอนาคตได้มีการสร้างพื้นที่จอดรถจริง จะ ต้องมีการออกข้อปฏิบัติการจอดรถภายในชุมชนให้เป็นระเบียบและดำเนินโทษต่อผู้ฝ่าฝืนกฎอย่างจริงจัง

9. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของชาวชุมชนร่วมสามัคคี ทั้งในประเด็นรายรับ รายจ่ายของครัวเรือน ภาระหนี้สิน สภาพการชำระหนี้ การศึกษาการลงทุนของสมาชิกในชุมชนกับเงินอุดหนุนจากภาครัฐ เงินสมทบจากท้องถิ่น และปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นหลังจากการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง เพื่อนำมาเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนผู้มีรายได้น้อย โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ชอยรามคำแหง 39

รูปที่ 6 แนวทางการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ชุมชน

ที่มา: จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
การจัดทำแบบสอบถามและการสำรวจภาคสนาม, 2557

2) ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมของชาวชุมชนร่วมสามัคคี เช่น บทบาทของการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันภายในชุมชน บทบาทการทำงานของกรรมการชุมชน ฯลฯ เพื่อนำมาเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านสังคมของชุมชนผู้มีรายได้น้อย โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง “ปัญหาจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย : กรณีศึกษา โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39” เป็นบทความวิจัยที่พัฒนาและปรับปรุงมาจากสารนิพนธ์เรื่อง “ผลกระทบของการพัฒนาที่อยู่อาศัยของชุมชนผู้มีรายได้น้อย : กรณีศึกษา โครงการบ้านมั่นคงชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการผังเมืองบัณฑิต สาขาวิชาการผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2557

ขอขอบพระคุณ คุณภวัต นุชนันท์ และคุณสมาน ทองมี ที่ให้ความร่วมมือและเสียเวลาในการให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ตลอดจนชาวชุมชนร่วมสามัคคี ซอยรามคำแหง 39 ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม รวมถึงทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ สนับสนุน แต่ผู้วิจัยไม่ได้เอ่ยนามมา ณ ที่นี้

รายการอ้างอิง

- กิริณา ทองอ่อน. (2553). *การพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัย กรณีศึกษา โครงการบ้านมั่นคง กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์เคหพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุมชนร่วมสามัคคี. (22 มกราคม 2557). *สัมภาษณ์*. ประชาชนชุมชนร่วมสามัคคี ชอยรามคำแหง 39 แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร.
- ภนิดา ชัยปัญญา. (2541). *ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกิจกรรมไร่นาสวนผสมภายใต้โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรของจังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2546). *โครงการพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัยคนจนในชุมชนแออัด*. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). *รายงานสรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการประจำปี 2546 “พลังชุมชน พลังท้องถิ่น พลังเมืองน่าอยู่” เพื่อสรุปบทเรียนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่*. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- สุเทพ เขาวลิต. (2524). *หลักการพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- อภิชัย พันธเสน. (2539). *พัฒนาชนบทไทย: สมุทัยและมรรค ตอนที่1 แนวคิด ทฤษฎี ภาพรวมของการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เอกวิทย์ นวเศรษฐ. (2554). *การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการวางผังชุมชน กรณีศึกษาชุมชนโพธิ์โมสต์และชุมชนทรัพย์สินพัฒนา*. วิทยานิพนธ์การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยศิลปากร
- Turner, J. F. C. and Fichter, R. (1972). *Freedom to build: dweller control of the housing process*. New York: Macmillan.

“การศึกษาความรู้สึกหวาดกลัว
อาชญากรรมของผู้สูงอายุ
ในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร”

| A Study on the Fear of Crime Among
| the Elderly in Lad Phrao Bangkok

ปวันตา บุญพันธ์

Pawanta Boonphant

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุ ศึกษาระดับความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุ และเพื่อแสวงหาแนวทางในการลดความรู้สึกหวาดกลัวของผู้สูงอายุ โดยมีวิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นชมรมผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตลาดพร้าว จำนวน 132 คน ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าว ในด้านการป้องกันอาชญากรรม พบว่า ผู้สูงอายุมีการตรวจตราและดูแลความสงบเรียบร้อยของบ้านอย่างสม่ำเสมอมีส่วนร่วมในการให้มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ด้านสังคมและสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย พบว่า ชุมชนที่อาศัยอยู่นั้นมีการตบตี ทะเลาะวิวาทกันในละแวกบ้านบ่อยครั้ง ลักษณะสังคมต่างคนต่างอยู่ และมีเหตุการณ์ด้านอาชญากรรมเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ด้านร่างกายและจิตใจ พบว่า ผู้สูงอายุอาศัยอยู่บ้านตามลำพัง เมื่อได้ยินข่าวอาชญากรรมจะนอนไม่หลับ กระวนกระวายใจ และขาดที่พึ่งพิงจากคนในครอบครัว ด้านความเสียหายต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม พบว่า ผู้สูงอายุไม่สามเินใส่ของมีค่าไม่พกเงินสดติดตัวไว้เป็นจำนวนมาก และมักคิดว่าตนเองมีโอกาสที่จะตกเป็นเหยื่อมากกว่าคนในวัยอื่น ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารผ่านทางโทรทัศน์ และมีความเชื่อถือในข้อมูลข่าวสาร และมีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาก

ระดับความรู้สึกหวาดกลัวต่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าว พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความหวาดกลัวในระดับมาก ผู้สูงอายุมีความกังวลว่าจะมีเรื่องไม่ดีเกิดขึ้นกับตนเอง มีความรู้สึกกังวลเกี่ยวกับชีวิตข้างหน้า ไม่กล้าออกจากบ้านในเวลากลางคืน และไม่กล้าอยู่บ้านตามลำพัง การลดความรู้สึกหวาดกลัวของผู้สูงอายุนั้น คือการสร้างความรู้สึกให้ผู้สูงอายุเชื่อว่าจะมีความปลอดภัย ซึ่งผู้ที่เป็นที่พึ่งพิงและใกล้ชิดกับประชาชนก็คือ ตำรวจ ปฏิบัติหน้าที่ ควบคุม ป้องกันอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพแล้วผู้สูงอายุย่อมเกิดความอบอุ่นใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน อีกทั้งตัวผู้สูงอายุเองต้องมีส่วนในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดมุมมองและเกิดความคุ้นเคยที่ดี จะส่งผลให้ความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมที่เคยมีนั้นค่อยๆ ลดลง

! **คำสำคัญ** : ผู้สูงอายุเขตลาดพร้าว, ความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรม, แนวทางลดความหวาดกลัว, ระดับความหวาดกลัว

Abstract

The objectives of this study on ‘the Fear of Crimes among the Elder in Lad Phrao, Bangkok’ are to explore the factors that affect the elder’s fear for crimes, to study on the level of the elder’s fear for crimes, and to find ways to reduce the elder’s fear. This study is a survey research work. The samples in this study are 132 members of the Elder Club in lad Phrao District, Bangkok. There are many factors discovered to affect the fear for crimes of the elder in Lat Phrao district. As for the factors in the category of crime prevention, it is discovered that the elder frequently check the safety and security of their households; and takes parts in making the police officers’ operation successful. As for the factors in the category of society and environments of the houses, it is found out that the communities and neighbourhoods in which the elder are living have frequent violence and physical assaults, individualism and frequent crimes. As for the elder’s bodies and minds, it is discovered that the elder who stay at home alone will feel worried and unattended by their families, and have insomnia when learning about the news of crimes. As for the risks to become victims of crimes, it is found out that the elder do not carry valuable assets or great amounts of cash with them and believe that they have more chances to become victims of crimes

than people of other ages. Concerning the exposure to news, it is found out that the elder are exposed to news through television channels, believe in the news and have high frequency of exposures to the news. As for the level of fear for crimes in Lad Phrao district of the elder, it is discovered that the elder's fear is in the high level. The elder are worried that there might be bad things happening to them. The elder are worried about their lives in the future, and fear to go out at night and to stay at home alone. To reduce the elder's fear is to make them believe that their lives are safe. The authorities whom the elder can rely on are police officers whose operations are to control and prevent crimes in the effective manner in order to make the elder feel confident in living their lives. In addition, the elder should collaborate with police officers in order to become for optimist and reduce their fear for crimes.

Keywords:

The Elder in Lad Phrao (District), Fear for Crimes, Ways to Reduce Fear, the Level of Fear

บทนำ

ประเทศไทยกำลังพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรม แต่สิ่งหนึ่งที่รัฐจะต้องคำนึงถึง คือ ความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคมที่ถือว่าเป็นพื้นฐานอันสำคัญ แต่ในขณะนี้ดูเหมือนว่าปัญหาอาชญากรรมจะเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในทุกสังคม และจะมีปัญหาอย่างมากในเขตที่มีความเจริญสูง มีชุมชนหนาแน่น ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับสังคมเมืองอย่างกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของคนในกรุงเทพฯ ยังมีลักษณะของการอยู่อย่างตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างเอาตัวรอด มีการแก่งแย่งแข่งขันกันในการทำมาหากิน แม้แต่คนที่อยู่ในละแวกบ้านเดียวกันก็ห่างเหิน ไม่รู้จักคุ้นเคยกัน จนทำให้ขาดการควบคุมสังคมอย่างไม่เป็นทางการของคนในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นการเปิดโอกาสอันดีแก่เหล่าอาชญากรให้สามารถกระทำผิดได้อย่างสะดวก

ดังนั้น คงหนีไม่พ้นเรื่องปัญหาอาชญากรรมที่กำลังคุกคามอยู่ในขณะนี้ อาชญากรส่วนใหญ่มักจะเลือกเป้าหมายที่เป็นผู้หญิงหรือคนชรา เพราะมีสภาพร่างกายอ่อนแอและเปราะบาง การขัดขืนหรือการต่อสู้ป้องกันอันตรายจากการจู่โจมของผู้กระทำความผิดที่มักจะเป็นผู้ชายเสียส่วนใหญ่จึงทำได้ยาก (Conklin, 1989, p.310) อย่างที่มีข่าวผู้สูงอายุถูกแก๊งมิจฉาชีพประทุษร้ายเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเลือกเหยื่อเป็นหญิงสูงอายุ ซึ่งจากข้อมูลของเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่า คนร้ายก่อเหตุต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2553-2557 ในจังหวัดนครปฐมและจังหวัดใกล้เคียง ก่อเหตุในลักษณะเดียวกัน คือ เลือกเหยื่อที่มีอายุมาก ก่อเหตุในเวลาเที่ยงคืน ใช้อุปกรณ์จี้หน้าตาต่างหรือประตูเข้ามาลักทรัพย์ เหยื่อบางรายถูกข่มขืนและถูกทำร้าย ผู้สูงอายุแทบจะจำรูปพรรณสัณฐานคนร้ายไม่ได้จึงยากแก่การติดตาม (ข่าวจาก : มติชนออนไลน์, 27 มกราคม 2558) อีกกรณีที่พบบ่อย คือ แก๊งค์ call center ที่หลอกให้โอนเงิน หรือถูกกระทำการล่อลวงด้วยวิธีการอื่นๆ ข้อมูลจากกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 ที่รับผิดชอบในภาคกลาง ระบุว่า มีผู้ตกเป็นเหยื่อ โดยเฉพาะผู้สูงอายุวันละไม่ต่ำกว่า 2 ราย แต่ละรายจะสูญเสียเงินจำนวนนับล้านบาท

คณะกรรมการการค้าแห่งสหพันธรัฐ (Federal Trade Commission : FTC) มีรายงานว่า ผู้ที่เป็นเหยื่อของมิจฉาชีพเฉลี่ยร้อยละ 80 มักจะเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 65 ปี และสำนักงานสอบสวนกลางแห่งสหรัฐอเมริกาหรือเอฟบีไอ (Federal Bureau of Investigation: FBI) พบว่า ผู้สูงอายุมักตกเป็นเป้าหมายสำหรับ นักต้มตุ๋น เนื่องจากผู้สูงอายุจะมีความคิดในแง่ดี ไม่ค่อยคิดว่าจะมีคนมา หลอกลวงตน

การที่ผู้ศึกษาเลือกเขตลาดพร้าว เนื่องมาจากมีการสำรวจอาชญากรรมแห่ง ความมืดกลางกรุง : Dark Criminal in Bangkok โดยมีการจัดอันดับจุดเสี่ยงใน เขตพื้นที่ โดยดูจากสถิติการเกิดอาชญากรรม สภาพพื้นที่ และการร้องเรียนจาก ประชาชน พบว่า จุดล่อแหลมที่ติดอันดับ 1 และ 2 คือ ซอยลาดพร้าว 101 และ ลาดพร้าว 107 โดยที่เลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุนั้น เพราะสังคมไทยได้เริ่ม เข้าสู่สภาพสังคมผู้สูงอายุ สัดส่วนประชากรของผู้สูงอายุมีเพิ่มมากขึ้น ผู้สูงอายุจึง อาจตกเป็นเหยื่อได้ง่าย จึงอาจเป็นประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ โดยที่ผลการศึกษา ในครั้งนี้อาจนำไปเป็นแนวทางที่นำไปสู่การวางแผนหรือกำหนดนโยบายของผู้ที่ มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อลดความรู้สึก หวาดกลัวทำให้เกิดความรู้สึกลดภัยสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่มากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาระดับความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุ
3. เพื่อแสวงหาแนวทางในการลดความรู้สึกลดกลัวหวาดกลัวของผู้สูงอายุ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้สึกลดกลัวหวาดกลัวอาชญากรรม
ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม กล่าวได้ว่าเป็นมิติของอารมณ์ ความ
รู้สึกที่แสดงออกมาทางทัศนคติ และภาวะทางจิตวิทยาที่ถูกปลุกขึ้นมาโดย

สามัญสำนึกที่สื่อให้เห็นถึงความเสี่ยงของบุคคล และเมื่อบุคคลได้ยึดถือความเชื่อเกี่ยวกับอาชญากรรมขึ้นมาแล้ว เขาก็จะมีความรู้สึกว่าตนเองมีโอกาสสัมผัสกับอันตราย ซึ่งในทางจิตวิทยา ได้อธิบายว่าเป็นความกลัวที่ถูกกระตุ้นขึ้นมาจากการเผชิญหน้ากับบางสิ่งบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับอันตราย แต่ในการวัดความหวาดกลัวอาชญากรรมโดยสำรวจนั้น จำเป็นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาความคิดเห็นของประชาชนที่มักจะสำรวจในเรื่องของความหวาดกลัวที่พวกเขาได้เคยประสบเหตุการณ์อาชญากรรมมาก่อน หรือมีความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจากการรับรู้ถึงปัจจัยต่างๆ ที่แวดล้อมตัวบุคคลอยู่ ซึ่งการรับรู้ที่นี้อาจจะถูกหรือผิดจากสภาพความเป็นจริงก็ได้ แต่จะมีผลต่อความหวาดกลัวของประชาชนจึงทำให้นักวิชาการได้พยายามนิยามความหวาดกลัวอาชญากรรมออกมา คือ ความหวาดกลัวอาชญากรรมเป็นระดับหรือจำนวนของความวิตกเกี่ยวกับอาชญากรรมโดยทั่วๆ ไปของบุคคล ส่วนในเรื่องของการแสดงออกของประชาชนต่อความกลัวภัยอาชญากรรม มักพบว่า มีเหตุผลมาจากเงื่อนไขอื่น ๆ มากกว่าจะมาจากตัวอาชญากรรมโดยตรง และยังพบว่าในกลุ่มของผู้หญิงและคนสูงอายุ ดูเหมือนจะเป็นกลุ่มที่ได้รับความสะดวกร้อนจากปัญหาอาชญากรรมมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ในขณะที่อัตราการตกเป็นเหยื่อของพวกเขายู่ในระดับต่ำแต่การแสดงออกของความกลัวภัยอยู่ในระดับสูง

Du Bow และผู้ร่วมงานได้แนะนำการที่จะชี้วัดความหวาดกลัวอาชญากรรมซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 5 ประเภทด้วยกัน คือ

1. การหลีกเลี่ยง (avoidance) เป็นการกระทำที่พยายามจะลดการออกจากที่พักหรือลดการเดินทาง เพื่อให้โอกาสของการเผชิญหน้ากับอาชญากรรม
2. พฤติกรรมการป้องกัน (protection behavior)
 - 2.1 วิธีป้องกันบ้าน
 - 2.2 วิธีป้องกันตนเอง
3. พฤติกรรมอันเป็นหลักประกัน (insurance behavior) เป็นพฤติกรรมที่พยายามจะทำให้เกิดการสูญเสียต่ำที่สุด เช่น การไม่สวมใส่ของมีค่า เป็นต้น

4. พฤติกรรมการสื่อสาร (communicative behavior) เป็นพฤติกรรมที่มีการให้ข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิดความเชื่อเกี่ยวกับอาชญากรรมร่วมกับบุคคลอื่นๆ

5. พฤติกรรมมีส่วนร่วม (participation behavior) เช่น การเข้าร่วมกับคนในละแวกบ้านจัดตั้งโปรแกรมรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

ซึ่งต่อมา Garofalo (1981, p. 848) ได้อธิบายเพิ่มเติมโดยเพิ่มประเภทที่ 6 เข้าไป คือ

6. การแสวงหาข้อมูล (information seeking)

6.1 เป็นการแสวงหาข้อมูลจากการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อของบุคคลในแหล่งต่างๆ ทั้งจากรายงานของสื่อมวลชนและการสอบถามจากคนอื่นๆ

6.2 เป็นการแสวงหาข้อมูลจากลักษณะของสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัว

ดังนั้น การตอบสนองต่ออาชญากรรมด้วยวิธีการต่างๆ เหล่านี้จะช่วยสร้างความรู้สึกปลอดภัยและคลายความวิตกกังวลจากความกลัวอาชญากรรมลงได้ ซึ่งน่าจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงระดับความหวาดกลัวอาชญากรรมได้ว่ามีความหวาดกลัวอยู่ในระดับใด จากการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมในการหลีกเลี่ยง การป้องกัน การสร้างหลักประกัน การสื่อสาร การเข้าร่วม และการแสวงหาข้อมูล

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของบุคคล

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องถึงระดับของความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมในแต่ละบุคคล จะเกิดขึ้นจากความรู้สึกในเรื่องของความมั่นคงด้านความปลอดภัย คือ ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถในการที่จะป้องกันตนเอง หรือรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ประกอบด้วย

(1) ความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม แต่ละบุคคลนั้นจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคล ในการที่บุคคลรับรู้ถึงความเสี่ยงที่ตนเองมีต่อการตกเป็นเหยื่อ จะมีความสัมพันธ์ต่อระดับความกลัวต่ออาชญากรรม เช่น การที่ผู้สูงอายุเข้าใจว่าตนเองมีโอกาสเสี่ยงอยู่ในระดับสูงที่อาจจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมซึ่งเป็นไปได้ที่ผู้สูงอายุนั้นจะมีความกลัวอาชญากรรมสูงด้วยเช่นกัน

(2) ประสบการณ์ด้านการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เมื่อบุคคลต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม จะมีผลกระทบในด้านของร่างกาย ทรัพย์สิน ปัญหาทางด้านสังคมและสภาพจิตใจของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อตามมา นอกจากนี้ความหวาดกลัวของบุคคลนั้นอาจเกี่ยวข้องกับประสบการณ์โดยอ้อม คือ เป็นผู้ที่พบเห็นการเกิดขึ้นของอาชญากรรมและการตกเป็นเหยื่อ หรืออาจจะมาจากการรับรู้ว่าคุณค่าที่ลดลง

(3) บทบาทจากการขัดเกลาทางสังคม ความหวาดกลัวจะมีผลกระทบต่อรูปแบบพฤติกรรมและคุณภาพชีวิตของคนในสังคม โดยเป็นผลที่ติดตามมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นในสังคม สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุมีปัจจัยต่างๆ ในการก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยจากอาชญากรรม คือ ความรู้สึกที่โดดเด่นต้องการที่พึ่งพิง การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ด้วยสภาวะดังกล่าวของผู้สูงอายุทำให้เกิดความรู้สึกที่อ่อนแออย่างมาก ดังนั้นจึงเป็นเรื่องปกติที่กลุ่มผู้สูงอายุจะมีความกลัวมากกว่าคนวัยหนุ่มสาว

(4) อิทธิพลของสื่อ เกิดจากการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมจากแหล่งต่างๆ ซึ่งเห็นได้ชัดว่า การแสดงของสื่อจะเน้นหรือให้ความสำคัญกับอาชญากรรมด้านบุคคลและร่างกายมากกว่าอาชญากรรมด้านทรัพย์สินอาจจะกระทบกระเทือนต่อการรับรู้ของสาธารณชนถึงความแตกต่างกันของประเภทอาชญากรรมที่เกิดขึ้น และสร้างให้เกิดความรู้สึกถึงความน่ากลัวและความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมที่มีอยู่ในสังคม

(5) ความเชื่อมั่นในความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรมเป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อความรู้สึก “ปลอดภัย” หรือ “ไม่ปลอดภัย” ของประชาชน ถ้าประชาชนรู้สึกว่าได้รับการปกป้องอย่างเพียงพอจากภัยอาชญากรรมคงจะเป็นเหตุผลที่ทำให้พวกเขาไม่หวาดกลัวมากต่ออาชญากรรม

3. ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relations Approach)

แนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ เพื่อป้องกันอาชญากรรมก็คือการจัดสภาพทั่วไปไม่ว่าในระดับในเมือง ชุมชนหรือละแวกบ้านในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลง่ายต่อการควบคุม สังเกตตรวจตราโดยไม่มีร่องรอยล้าสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลรวมทั้งมุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชน มีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิตและร่างกายและทรัพย์สินของตนเอง และของผู้อื่นให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม หรือเป็นวิธีการที่ประชาชนเป็นแกนนำ

วิธีการศึกษา

รูปแบบงานวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจแสวงหาข้อเท็จจริงผ่านการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจะนำมาใช้วิธีการนับหรือแปรค่าออกมาเป็นตัวเลข และนำผลทางสถิติดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตการศึกษา

ชมรมผู้สูงอายุเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

(1) ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตลาดพร้าว จำนวน 12,874 คน โดยมีอายุระหว่าง 60 – 79 ปี ต้องเป็นผู้สูงอายุที่มีสติสัมปชัญญะดี มีการรับรู้ การสื่อสารและสามารถตอบแบบสอบถามได้

(2) กลุ่มตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ศึกษาเลือกเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ชมรมผู้สูงอายุเขตลาดพร้าว จำนวน 200 คน โดยสัดส่วนของประชากรกลุ่มตัวอย่าง อ้างอิงมาจากตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie&Morgan) ตารางนี้ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.05 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 95% พบว่าต้องใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ 132 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Convenience or Accidental Sampling) เพราะกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันและอยู่รวมกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการเก็บและรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน โดยมีข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าว และข้อมูลเกี่ยวกับระดับความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าว

การเก็บข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลภาคเอกสาร เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความหวาดกลัวอาชญากรรม เช่น เอกสารทางวิชาการ หนังสือบทความ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลผู้สูงอายุจากกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสำนักงานเขตลาดพร้าว เพื่อประกอบการศึกษาให้สมบูรณ์

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลทั้งภาคเอกสารและภาคสนามใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน 132 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 60 – 69 ปี สถานภาพสมรส มีวุฒิการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพค้าขายหรือรับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่อเดือน 4,001 - 6,000 บาท อาศัยอยู่ในเขตลาดพร้าว 30 - 50 ปี ไม่เคยมีประสบการณ์ด้านการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นอาคารพาณิชย์หรือตึกแถว และอาศัยอยู่กับคู่สมรส โดยรวมแล้วส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีความกลัวอาชญากรรมประเภทด้านร่างกายมากที่สุด

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าวในภาพรวมแต่ละด้านเมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะปัจจัยด้านการป้องกันอาชญากรรม ($\bar{x} = 3.65$) ซึ่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีการรู้จักป้องกันตนเองเป็นอย่างดีดีกว่าแล้วจะทำให้เกิดความมั่นใจคงปลอดภัยตามมา และการให้ความร่วมมือโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมจะช่วยให้ผู้สูงอายุลดความหวาดกลัวลงได้ รองลงมาปัจจัยด้านสังคมและสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ($\bar{x} = 3.62$) สภาพแวดล้อมสังคมที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่นั้นมีความเสี่ยง ชุมชนที่อาศัยอยู่นั้นมีการทะเลาะวิวาท มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ และมีเหตุการณ์ด้านอาชญากรรมเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ซึ่งสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยนั้นมีความสำคัญ ต้องมีความปลอดภัยและปราศจากพื้นที่เสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรม ซึ่งล้วนส่งผลให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวได้ ปัจจัยด้านร่างกายและจิตใจ ($\bar{x} = 3.55$) เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความหวาดกลัว เช่น อาศัยอยู่บ้านตามลำพัง ขาดที่พึ่งพิงจากคนในครอบครัว เมื่อได้ยินข่าวอาชญากรรมทำให้อนอนไม่หลับ และผู้สูงอายุมีสมรรถภาพทางร่างกายที่ลดลง เป็นต้น ปัจจัยด้านความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ($\bar{x} = 3.53$) การที่ผู้สูงอายุเข้าใจว่าตนเองมีโอกาสตกเป็นเหยื่ออยู่ในระดับสูงมากกว่าคนในวัยอื่นๆ

เป็นไปได้ที่ผู้สูงอายุนั้นจะมีความกลัวอาชญากรรมสูงตามไปด้วย รวมถึงปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.52$) โดยกลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอผ่านทางโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ และยังมีความเชื่อถือในข่าวสารที่ได้รับในระดับมาก

ส่วนผลการศึกษาระดับความหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ($\bar{x} = 3.68$) ผู้สูงอายุมีระดับความหวาดกลัวอาชญากรรมอยู่ที่ระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นความกังวลว่าจะมีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นกับตนเอง กังวลเกี่ยวกับชีวิตข้างหน้า ไม่กล้าออกจากบ้านในเวลากลางคืน และไม่กล้าอยู่บ้านตามลำพัง เป็นต้น ทั้งนี้สาเหตุของการเกิดความกลัวของผู้สูงอายุนั้นมีผลมาจากปัจจัยหลายด้านเข้ามาเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อระดับความหวาดกลัวของผู้สูงอายุได้

การอภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าว จากผลการศึกษา พบว่า

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าว ด้านการป้องกันอาชญากรรม พบว่า เป็นความรู้สึกรู้สึกในเรื่องของความมั่นคงด้านความปลอดภัย เป็นความรู้สึกของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความสามารถในการที่จะป้องกันตนเอง หรือรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น การกระทำที่พยายามทำให้ตนเองและทรัพย์สินของตนเองปลอดภัยมากที่สุด ดูแลที่พักอาศัยให้อยู่ในสภาพที่มีมิดชิด ตรวจสอบอุปกรณ์ในบ้านอย่างเคร่งครัด ซึ่งการที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการป้องกันอาชญากรรมมากที่สุดนั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับคนวัยอื่นทั่วไป ที่ให้ความสำคัญในการป้องกันตนเองไม่ให้เกิดเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สถานีตำรวจภูธรเมืองเพชรบูรณ์ (2554) เรื่อง “การป้องกันอาชญากรรมด้วยตนเอง” พบว่า อาชญากรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้หากเราดำรงชีวิตอยู่บนความประมาทและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพื่อความปลอดภัยในชีวิต

และทรัพย์สิน การมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมเบื้องต้นจะเป็นกำแพงสำคัญที่ทำให้ท่านและบุคคลรอบข้างห่างจากภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ อีกทั้งการมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นส่วนสำคัญในการป้องกันอาชญากรรม เพราะ มีผลต่อความรู้สึก “ปลอดภัย” หรือ “ไม่ปลอดภัย” ของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับ พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธ์ (2555) เรื่อง “กว่าจะเป็นตำรวจ...ผู้รับใช้ชุมชน” กล่าวว่า ประชาชน คือ หัวใจสำคัญในความสำเร็จของงานตำรวจ หากตำรวจห่างจากประชาชน การทำงานของตำรวจจะประสบปัญหามากมาย หากต้องการความสำเร็จแล้ว ตำรวจต้องกลับหลังหันมาหาประชาชน ดังนั้น การป้องกันอาชญากรรมที่ดีที่สุดคือ การป้องกันตัวเองก่อน แสดงว่า ถ้าหากผู้สูงอายุรู้จักป้องกันตัวเองเป็นอย่างดีแล้วจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยและจะช่วยให้ลดระดับความหวาดกลัวอาชญากรรมลงได้

นอกจากนั้นผู้สูงอายุยังคำนึงถึงสังคมสภาพแวดล้อมที่อยู่ในบริเวณที่พักอาศัยของตน เนื่องจากสังคมที่อาศัยอยู่นั้นเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมในระดับมาก เช่น มีการตบตบตี ทะเลาะวิวาทกันบ่อย สภาพสังคมที่ต่างคนต่างอยู่ และอาชญากรรมเกิดขึ้นบ่อยครั้ง สภาพสังคมที่วุ่นวายซับซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับ เอแบคโพล (2552) เรื่อง “ความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมของคนเมืองหลวง” พบว่า สิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นห่วง คือ บริเวณที่พักอาศัยที่มีการมั่วสุมของวัยรุ่น มีบ้านพักถูกทิ้งให้รกร้าง ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ประชาชนมีความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมภายในชุมชนหรือหมู่บ้านของตนเอง และสอดคล้องกับหลักในการปฏิบัติป้องกันอาชญากรรมของสุดสงวน สุธีสร (2547) ที่ว่าการจัดสภาพแวดล้อมชุมชนให้มีความเหมาะสม และปลอดภัยจากอาชญากรรม ได้แก่ การปรับปรุงแหล่งสลัม ถางที่รกร้าง จัดแสงไฟในที่เปลี่ยว การจัดเวรยามตามหมู่บ้าน การติดตั้งตู้แดงตามที่ต่างๆ เป็นต้น หลักการด้านเครื่องมือป้องกันและการจัดตัวอาคารสถานที่ (Mechanical) เพื่อเป็นการสร้างอุปสรรคให้การกระทำผิดกระทำได้ยากขึ้น โดยการนำเครื่องอุปกรณ์มาช่วยในการป้องกัน เช่น ติดตั้งสัญญาณกันขโมย การสร้างรั้วบ้าน เป็นต้น

ทั้งนี้ ร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ นั้น เชื่อว่าตนเองมีสมรรถภาพทางร่างกายที่ลดลง ขาดการได้รับการดูแลจากบุคคลในครอบครัว ยิ่งทำให้ผู้สูงอายุ ขาดที่พึ่งพิงและอาศัยอยู่บ้านคนเดียวตามลำพัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุ มีการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มอ่อนแอลงและเชิงงช้า จึงทำให้ผู้สูงอายุเกิดความวิตกกังวลหวาดกลัวภัยต่างๆ จึงต้องสร้างความปลอดภัยและลดความหวาดกลัว ของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ ทศนีย์ ทิพย์สูงเนิน (2552) เรื่อง “ผู้สูงอายุ : คนที่ ควรใส่ใจ” กล่าวไว้ว่า ความเสื่อมของระบบอวัยวะทางร่างกายมีอิทธิพลต่อสภาพ จิตใจของผู้สูงอายุ และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ความวิตกกังวล มักแสดงออกเด่นชัดเป็นความกลัว กลัวถูกทอดทิ้ง กลัวภัยที่จะเกิดขึ้นกับตน กลัวไม่ได้รับการเอาใจใส่จากลูกหลาน ดังนั้น ปัจจัยทางด้านร่างกายและจิตใจจึง มีผลต่อความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ดังนั้น การที่ ปลดปล่อยให้ผู้สูงอายุอยู่บ้านตามลำพังทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมเป็น อย่างมาก ครอบครัวควรมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ต้องการการพึ่งพาในการดำเนินกิจวัตรประจำวัน ขณะที่รัฐบาลเองจะต้องมีการวางระบบบริการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวรองรับสังคม ผู้สูงอายุในวันข้างหน้า เพื่อรองรับกับโครงสร้างประชากรใหม่ ที่มีจำนวนผู้สูงอายุ ในสัดส่วนที่มากขึ้น อันจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และด้านอื่นๆ ต่อไป (ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 2553)

ส่วนในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นด้านที่ผู้สูงอายุให้ ความคิดเห็นน้อยกว่าทุกๆ ด้าน แต่ถ้านำมาเปรียบเทียบกันแล้วถือว่าไม่มีความ แตกต่างกันมากนัก เพราะผู้สูงอายุมีช่องทางการรับรู้ข่าวสารจากทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และยังมีคามถึในการรับข้อมูลข่าวสารในระดับมากแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีการรับรู้ติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการที่มีเวลาว่างอยู่ที่ บ้าน จึงสามารถรับรู้ข่าวสารได้ตลอดเวลา ซึ่งจากการรับรู้ข่าวสารของผู้สูงอายุนั้น ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีความเชื่อบ้างและไม่เชื่อถึบ้าง ความเชื่อถึในข้อมูล ข่าวสารนั้นไม่แตกต่างกันมากนัก และไม่ได้ปักใจเชื่อในข้อมูลข่าวสารถึงมากที่สุด

นั้นแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ตัวเลขความเชื่อถือในข่าวสารจะมาก แต่ไม่ได้หมายความว่าความหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุจะขึ้นอยู่กับ การรับสื่อจากโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ แต่ในปัจจุบันนับได้ว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่สำคัญ ในสังคมยุคนี้ ถึงแม้จะเป็นข้อคิดเห็นในอันดับสุดท้ายแต่ไม่ควรที่จะมองข้าม เพราะการแสดงของสื่อเกี่ยวกับอาชญากรรมมักจะสร้างให้เกิดความรู้สึกถึงความ น่ากลัวและความรุนแรงที่มีอยู่ในสังคม สื่อจะเป็นตัวสะท้อนและกระตุ้นให้เกิด ความกลัวต่ออาชญากรรมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการ กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (2556) เรื่อง “ทำไมเราต้องรู้เท่าทันสื่อ” พบว่า ในภาวะที่เราต้องใช้ชีวิตประจำวันอยู่ใน สังคมบริโภคนิยมข้อมูลข่าวสาร มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องมี “สติและ ปัญญา” ในการเลือกรับข่าวสาร ไตร่ตรอง และใช้ข้อมูลเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อยังเป็นการเพิ่มพลังและอำนาจให้แก่ตัวเอง ในการควบคุมความ เชื่อและพฤติกรรมส่วนตัวของเราได้

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้สึกหวาดกลัวต่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุใน เขตลาดพร้าวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมของผู้สูงอายุ เมื่อมีอายุมากขึ้นก็จะไม่กล้าออกจากบ้านในเวลากลางคืน เนื่องจากสภาพร่างกาย ของผู้สูงอายุเองที่ไม่ค่อยเอื้ออำนวย เช่น การมองเห็น การได้ยินเสียง เป็นต้น และ กลัวว่าจะมีอันตรายเกิดขึ้นกับตน ความรู้สึกที่โดดเดี่ยวและต้องการที่พึ่งพิง เนื่อง มาจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างขนาดของครอบครัวในปัจจุบันพร้อมกับการ เปลี่ยนแปลงของร่างกายที่กำลังมีความเสื่อมถอยของสุขภาพ ด้วยสภาพดังกล่าว ของผู้สูงอายุทำให้เกิดความรู้สึกที่อ่อนแออย่างมาก ดังนั้นจึงเป็นเรื่องปกติที่กลุ่ม ผู้สูงอายุจะมีความกลัวมากกว่าคนวัยหนุ่มสาว อีกทั้งในเวลากลางคืนจะเป็นช่วง เวลาที่เกิดอาชญากรรมเยอะเนื่องจากไม่ค่อยมีผู้สัญจรไปมา และสามารถหลบหนี ได้ง่ายกว่าตอนกลางวัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม ที่ว่าโดย สภาพทั่วไปแล้วเหตุอาชญากรรมจะเกิดทั้งกลางวันและกลางคืน แต่ส่วนใหญ่ เลือกว่าจะก่อเหตุในเวลากลางคืนเพราะ เนื่องจากประชาชนเกิดการอ่อนล้า ใน

เวลากลางคืนพยานรู้เห็นมีน้อย และเนื่องจากความมืดจะทำให้มองเห็นไม่ชัดเจน เหมือนตอนกลางวัน ส่วนใหญ่คนทั่วไปจะทำงานตอนกลางวันและนอนตอนกลางคืน และในช่วงกลางคืนผู้ก่อเหตุสามารถหลบหนีได้ง่ายกว่าจึงทำให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ส่วนตัวผู้สูงอายุเองมีความรู้สึกกังวลว่าจะเกิดเรื่องที่ไม่ดีกับตน กังวลในอนาคตข้างหน้าในสิ่งที่มันยังไม่เกิดขึ้น เลยส่งผลให้ไม่กล้าอยู่บ้านตามลำพัง

สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุ มีปัจจัยหลายด้านเข้ามาเกี่ยวข้องส่งผลต่อระดับความรู้สึกหวาดกลัวของผู้สูงอายุ ทั้งนี้เป็นเพราะในปัจจุบันมีแนวโน้มการก่ออาชญากรรมสูงขึ้นเรื่อยๆ ตามอัตราการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ และสังคม การเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้เกิดความแออัดในด้านที่อยู่อาศัยและก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม โดยมีปัจจัยในการทำให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัว ได้แก่

- 1) ด้านการป้องกันอาชญากรรมพบว่า ผู้สูงอายุจะหมั่นตรวจตราและดูความเรียบร้อยของบ้านอย่างสม่ำเสมอ การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และผู้สูงอายุมีการติดตั้งหรือใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองและทรัพย์สินของตน ดังนั้น การที่จะลดความรู้สึกหวาดกลัวต้องเริ่มมาจากการป้องกันตัวเองก่อน ถ้าหากผู้สูงอายุรู้จักป้องกันตัวเองเป็นอย่างดีแล้วจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และการให้ความร่วมมือการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมจะช่วยผู้สูงอายุลดระดับความหวาดกลัวอาชญากรรมลงได้
- 2) ด้านสังคมและสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย พบว่า ชุมชนที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่นั้นมีการตบตี ทะเลาะวิวาทกัน ระหว่างบุคคลในละแวกบ้าน สภาพสังคมที่อาศัยมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ และมีเหตุการณ์ด้านอาชญากรรมเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ฉะนั้น สังคมสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมีความสำคัญมาก บริเวณที่พักอาศัย

ต้องมีความปลอดภัย ปราศจากพื้นที่เสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรม เพราะบริเวณที่พักอาศัยเป็นอีกสาเหตุหนึ่งส่งผลต่อความกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุ

3) ด้านร่างกายและจิตใจ โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะอาศัยอยู่บ้านตามลำพัง ขาดที่พึ่งพิงจากคนในครอบครัว เมื่อได้ยินข่าวอาชญากรรมจะนอนไม่หลับ กระวนกระวายใจ ประกอบกับผู้สูงอายุมีสมรรถภาพทางร่างกายที่ลดลง ดังนั้นแล้วครอบครัวควรมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ ต้องให้ความรัก ความอบอุ่น มีเวลาให้แก่ผู้สูงอายุ

4) ด้านความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ผู้สูงอายุจะไม่สวมใส่ของมีค่าเมื่อออกไปข้างนอก ไม่พกเงินสดติดตัวไว้เป็นจำนวนมาก และผู้สูงอายุคิดว่าตนเองมีโอกาสเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อมากกว่าคนในวัยอื่นเพราะสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย การที่ผู้สูงอายุเข้าใจว่าตนเองมีโอกาสตกเป็นเหยื่ออยู่ในระดับสูงมากกว่าคนในวัยอื่นๆ เป็นไปได้ที่ผู้สูงอายุนั้นจะมีความกลัวอาชญากรรมสูงตามไปด้วย

5) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผู้สูงอายุจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมผ่านทางโทรทัศน์ โดยผู้สูงอายุมีความเชื่อถือในข่าวด้านอาชญากรรมและมีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาก ซึ่งสามารถสร้างความหวาดกลัวให้แก่ผู้สูงอายุที่รับรู้เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นเป็นประจำ เพราะสื่อจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้สภาพปัญหาอาชญากรรมของสาธารณชน และอาจเป็นการรับรู้ที่ผิดพลาดจากความเป็นจริงหรือมีความไม่ถูกต้อง จนทำให้ข่าวอาชญากรรมเหล่านั้นมีลักษณะรุนแรง โหดร้าย มากกว่าที่จะให้ข้อมูลรายละเอียดของสถานการณ์ ระดับความรู้สึกหวาดกลัวต่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าว พบว่าผู้สูงอายุมีความหวาดกลัวอาชญากรรมอยู่มาก โดยเฉพาะ ผู้สูงอายุมีความกังวลว่าจะมีเรื่องที่ไม่ดีเกิดขึ้นกับตนเอง กังวลเกี่ยวกับชีวิตในอนาคตข้างหน้า มีความหวาดระแวงไม่กล้าออกจากบ้านในเวลากลางคืน และไม่กล้าอยู่บ้านตามลำพัง ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะระบบการรับรู้ การมองเห็น การได้ยินเสียง และอื่นๆ จะลดลงหรือเปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้ไม่กล้าที่จะออกไปไหนในเวลากลางคืน และส่วนใหญ่อาชญากรรมจะเกิดพบบ่อยในช่วงเวลากลางคืน

ข้อเสนอแนะ

1. การที่จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและลดระดับความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมได้นั้น การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นสิ่งสำคัญในการควบคุม ป้องกัน อาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพ และเจ้าหน้าที่ตำรวจควรเข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจในวิธีการป้องกันอาชญากรรมที่ถูกต้องและปลอดภัยเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุรู้จักป้องกันตนเอง จะช่วยสร้างความรู้สึกให้ผู้สูงอายุเชื่อมั่นว่าปลอดภัย มีความมั่นคงในชีวิต เพื่อจะส่งผลให้ความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมที่เคยมีนั้นค่อยๆ ลดลง

2. คนในครอบครัวควรหันมาดูแลใส่ใจผู้สูงอายุมากขึ้น ทั้งทางด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ และด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ตลอดจนหากิจกรรมต่างๆ ทำร่วมกับผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกได้ถึงความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ดูแล ส่งผลให้มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายใจที่ดี

ข้อเสนอแนะของการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษา เปรียบเทียบความรู้สึกหวาดกลัวต่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างต่อไป

รายการอ้างอิง

หนังสือ

สุดสงวน สุธีสร. (2547). *อาชญาวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
อัครณพ ชูบำรุง. (2532). *อาชญาวิทยาและอาชญากรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, คณะสังคมศาสตร์, ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์.

วิทยานิพนธ์

กนกพร บุปพาชาติ. (2539). *ความหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้หญิง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา.
จักรเพชร เพชรพลอยนิล. (2546). *ความหวาดระแวงภัยอาชญากรรมของผู้ประกอบธุรกิจใน
กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารงานยุติธรรม.
มนันยา สัมมเสถียร. (2552). *ความรู้สึกลัวต่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล
นครนครปฐม*. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะ
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารงานยุติธรรม.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ทักษิณี ทิพย์สูงเนิน. *ปัญหาสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ*. สืบค้นจาก
http://www.gnec.itgo.com/vichakan/pb_mentalhealth.htm
วิชากร.คอม. (2558). *ทำไม คนแก่ ถึงถูกหลอกได้ง่าย*. สืบค้นจาก <http://www.vcharkarn.com/varticle/44263>. เมื่อ 25 เมษายน 2558.
สถานีตำรวจภูธรเมืองเพชรบูรณ์. (2554). *การป้องกันอาชญากรรมด้วยตนเอง*. สืบค้นจาก
<http://www.muangphet.phetchabun.police.go.th/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=35>

- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2556). *ทำไมเราถึงต้องรู้เท่าทันสื่อ*. สืบค้นจาก <http://bcp.nbtc.go.th/knowledge/detail/307>
- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. (2553). *วิจัยเผย คนยุคใหม่ทิ้งพ่อแม่ให้อยู่ตามลำพังมากขึ้น*. สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/Family/ViewNews.aspx?News-ID=9530000111162>
- OK NATION. *net ทุกคนเป็นข่าวได้. สัมภาษณ์อาชญากรรมแห่งความมืดกลางกรุง: Dark Criminal in Bangkok*. สืบค้นจาก <http://www.oknation.net/mblog/entry.php?id=884612>

Books

- Conklin, S. (1989). *From Arrest to Release: the inside/outside survival guide*. London: Bedford Square Press.
- Garofalo, J. (1981). The Fear of Crime: Causes and Consequences. *The Journal of Criminal Law and Criminology*.

“ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำ
ของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี ”

| Influencing factors to recidivism
| of prisoners at Thonburi Remand Prison

ปรีชญากरण บุษชู

Piruchayaporn Boonchoo

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงของสภาวะการณ์โลกในปัจจุบันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ทั้งในแง่ของการแข่งขันแย่งชิงเพื่อให้ตนเองสามารถอยู่รอดในสังคมได้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มุ่งแสวงหาทรัพยากรมาครอบครอง โดยใช้วิธีการต่างๆ รวมถึงการก่ออาชญากรรม ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นได้ เมื่อถูกกดดันหรือไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ส่งผลให้ผู้ซึ่งเหล่านั้นกลับมาก่อทำผิดซ้ำอีกได้ ซึ่งการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรีที่มีประวัติการกระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 200 ราย วิธีการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่กระทำความผิดครั้งที่ 2 และกระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดให้โทษ ได้รับการปล่อยตัวครั้งสุดท้ายเนื่องจากพันกำหนดโทษ

คำสำคัญ :

การกระทำผิดซ้ำ, เรือนจำพิเศษธนบุรี

Abstract

The change of the current world situation affects the life of man. Both in terms of competition so that you can survive in society. Is one of the reasons people seek the resources occupied. Using a variety of methods, including organized crime. This is how one affects the others. When pressured or is not accepted by society. As a result, those imprisoned to be repeat offenders. The objectives of this research project on 'Factors Influential to Repetition of Crimes Committed by Prisoners in Thonburi Remand Prison' are to explore the factors that influence the repetition of crimes committed by prisoners in Thonburi Remand Prison, The samples of this research are 200 prisoners who have committed the same crimes at least twice. The data collection tool is a questionnaire. The collected data are analyzed with percentages, means and standard deviations. The study found that the majority of the studied samples commit the same crimes for the second time. The crimes that most samples commit are related to addictive drugs. Most of the samples are released from the prison in the former case because their imprisonment period is over.

Keywords :

Repetition of Crimes, Thonburi Remand Prison.

บทนำ

จากสภาพการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบันที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ขยายตัวไป อย่างต่อเนื่อง การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรประกอบกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้มนุษย์เกิดการแก่งแย่งและแข่งขันกันในด้านต่างๆ เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมตามมาอย่างมากมาย รวมทั้งปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น การก่ออาชญากรรมหรือการกระทำความผิด เป็นปัญหาที่มีอยู่ในทุกสังคม ผู้กระทำความผิดมีลักษณะของการกระทำความผิดตั้งแต่ความผิดในระดับเล็กน้อยไปจนถึงการกระทำความผิดในระดับที่ร้ายแรง ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องดำเนินการ กับผู้ที่กระทำความผิด เพื่อเป็นการป้องกันความปลอดภัยและรักษาความสงบสุขให้แก่คนในสังคม ในปัจจุบันแม้จะมีการกำหนดกฎหมาย กติกาข้อบังคับต่างๆ ขึ้นมาบังคับใช้แก่สมาชิกในสังคมเพื่อควบคุมปัญหาอาชญากรรม และเพื่อเป็นการรักษาความสงบสุข และความ เป็นระเบียบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในสังคม แต่ก็ยังมีผู้กระทำความผิดเพิ่มขึ้นตลอดเวลา

จากสภาพปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมไทยทั้งระบบเนื่องจากมีจำนวนผู้กระทำความผิดมากขึ้น ทำให้การดำเนินคดีเกิดความล่าช้า อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่มีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งผลกระทบต่องบประมาณที่นำมาใช้ในการดูแลบริหารจัดการต่างๆ ตลอดจนจนการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นทั้งระบบ การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่มีลักษณะความผิดร้ายแรงกับผู้ที่กระทำผิดที่มีลักษณะความผิดไม่ร้ายแรงและผู้กระทำความผิดโดยความพลั้งพลาด จะได้รับการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นอุปสรรคต่อการอบรม บำบัดแก้ไขฟื้นฟู นอกจากนี้ยังไม่มีมาตรการใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้ระบายนผู้ต้องขังออกจากเรือนจำหรือทัณฑสถานเพื่อช่วยลดปัญหาความแออัดภายในเรือนจำ แต่กลับเป็นปัญหาย้อนกลับไปสู่กระบวนการยุติธรรมและสังคมอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะการหวนกลับ

ไปกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกไปแล้ว จากสถิติการก่ออาชญากรรมซ้ำของผู้ต้องขังจะเป็นการก่ออาชญากรรมในลักษณะเดิมและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น

สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศย้อนหลัง 3 ปี แสดงดังตารางที่ 1 ซึ่ให้เห็นว่าปริมาณการก่ออาชญากรรมทั่วประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แม้การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการลงโทษจำคุกเป็นการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การลงโทษในหลายประการด้วยกัน เช่น การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งให้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก ขณะเดียวกันการจำคุกยังเป็นการตัดโอกาสไม่ให้เกิดการกระทำผิดได้อีก โดยวิธีการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพียงชั่วคราวเท่านั้น การจำคุกในระยะเวลาสั้นก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา และก่อให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมในทางลบระหว่างการจำคุกจากผู้กระทำความผิดด้วยกันเอง เมื่อพ้นโทษออกไปแล้วก็กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

ตารางที่ 1
แสดงสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศย้อนหลัง 3 ปี

ปี พ.ศ.	ชาย	หญิง	รวม
พ.ศ. 2555	209,845	37,919	247,764
พ.ศ. 2556	250,285	42,458	292,743
พ.ศ. 2557	278,575	47,078	325,653
รวม	738,705	127,455	866,160

ที่มา : กรมราชทัณฑ์, 2555 - 2557

ทั้งนี้สถิตินักโทษเด็ดขาด ทั่วประเทศแยกตามจำนวนครั้งที่ต้องโทษ ปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2558 พบว่าผู้ต้องโทษตั้งแต่ 2 – 5 ครั้ง ปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2557 แสดงดังตารางที่ 2 รวมถึงสถิติผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรีมีจำนวนผู้ต้องขังทั้งสิ้น 6,128 ราย และมีผู้กระทำผิดซ้ำ ประมาณ 1,819 ราย แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2

แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาด ทั่วประเทศแยกตามจำนวนครั้งที่ต้องโทษ
ปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2558

จำนวนครั้งที่ต้องโทษ	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558
ต้องโทษครั้งที่ 1	209,507	212,895
ต้องโทษครั้งที่ 2	25,330	26,211
ต้องโทษครั้งที่ 3	10,719	10,972
ต้องโทษครั้งที่ 4	1,963	2,385
ต้องโทษ 5 ครั้งขึ้นไป	952	1,016
รวมต้องโทษครั้งที่ 2-5 ขึ้นไป	38,964	40,584
รวมทั้งสิ้น	248,471	253,474

ที่มา : กรมราชทัณฑ์, 2557 – 2558

ตารางที่ 3

แสดงสถิติผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี ปี พ.ศ. 2558

จำนวนครั้งที่ต้องโทษ	จำนวน	ร้อยละ
ต้องโทษครั้งที่ 1	4,309	70.30
รวมต้องโทษครั้งที่ 2-5 ขึ้นไป	1,819	29.70
รวมทั้งสิ้น	6,128	100.00

ที่มา : กรมราชทัณฑ์, 2558

จากปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกไปแล้ว ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบทั้งในด้านงบประมาณที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการต่างๆ ด้านบุคลากรในการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการ หรือแม้แต่ผลกระทบต่อตัวนักโทษเอง เพราะการที่ผู้ต้องขังเข้ามาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากอย่างแออัด ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขัง เช่น การติดโรคต่างๆ จากผู้ต้องขังด้วยกัน นอกจากนั้นยังส่งผลให้ผู้ต้องขังมีสภาพจิตใจที่ย่ำแย่ เกิดความเครียด ซึมเศร้าและอาจนำไปสู่ปัญหาการฆ่าตัวตายได้ในที่สุด

การที่ผู้ต้องขังอาศัยอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมการกระทำผิดระหว่างกันได้ ส่งผลให้การแก้ไขพฤติกรรมทำได้ยากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าสาเหตุและปัจจัยความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้กระทำผิดไม่ว่าจะเป็นคดีเล็ก คดีใหญ่ คดียาเสพติด คดีอาญาทั่วไป คดีที่ศาลตัดสินเด็ดขาดแล้วหรือยังไม่เด็ดขาดก็จะถูกส่งเข้าเรือนจำเป็นส่วนใหญ่ รวมไปถึงผู้ต้องขังที่ออกจากเรือนจำแล้วหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำและต้องกลับเข้ามาสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมอีกครั้ง ทำให้ประเทศไทยมี

จำนวนผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและส่งผลให้เกิดปัญหา นักโทษล้นเรือนจำ ตามมา ซึ่งผู้กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่เป็นภัยต่อสังคม ก่อความเสียหายต่อสังคมและต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบอีกมากมาย ซึ่งไม่อาจวัดเป็นมูลค่าได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี
2. เพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีกระบวนการทางสังคม (Social Process Theories)

Barlow (อ้างถึงใน ณัฐวุฒิ ยอดระบำ , 2549 น.19-20) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีกระบวนการทางสังคม เป็นทฤษฎีกลุ่มหนึ่งที่อธิบายถึงแนวทางที่บุคคลกลายเป็นอาชญากร ซึ่งให้เห็นถึงคุณลักษณะของบุคคลที่ได้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมที่ถือเป็นการแสดงตัวตนหรือยืนยันตนเองในสายตาคอนอื่นโดยแต่ละบุคคลก็จะมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันไป คุณลักษณะทางสังคม เช่น ความน่าเชื่อถือ สถานะแนวคิด เป็นส่วนหนึ่งของคุณลักษณะทางสังคมของบุคคลโดยบุคคลจะใช้คุณลักษณะเหล่านี้ ในการกำหนดพฤติกรรมของตนให้แตกต่างจากบุคคลอื่น ดังนั้นความผิดทางอาญา ถือว่าคุณลักษณะหนึ่งทางสังคมและเมื่อบุคคลกลายเป็นอาชญากร สถานะนั้นก็จะได้รับการยืนยัน รวมถึงบุคคลอื่นก็จะปฏิบัติต่อพวกเขาเช่นนั้นด้วย โดยทฤษฎีกระบวนการทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับการกระทำที่เชื่อมโยงระหว่างการใช้ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลต่อผู้อื่น เช่น แรงจูงใจส่วนบุคคล แนวความคิด ทักษะคิด พฤติกรรม และบุคลิกลักษณะ เป็นต้น ในปี 2546 สุตสงวน สุธีสร ได้กล่าวว่า “กระบวนการทางสังคมมองว่า คนได้ถูกขัดเกลา (Socialization) จากสถาบันต่างๆ ในสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน ที่ทำงาน เป็นต้น ซึ่งถ้าหากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวกและได้รับการสนับสนุนคนจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นอย่างดีแต่ตรงข้ามหากความสัมพันธ์

เป็นไปในทางลบคนก็จะฝ่าฝืนกฎระเบียบนำไปสู่พฤติกรรมอาชญากรรม” (น. 83 - 84) อีกทั้งทฤษฎีกระบวนการทางสังคมเชื่อว่าคนไม่ว่าจะเชื่อชาติ ชนชาติ หรือ เพศใดก็ตาม ต่างก็จะมีศักยภาพที่จะเป็นอาชญากรได้ทั้งสิ้น คนจนหรือคนชั้นต่ำ มีปัญหาทางเศรษฐกิจสูงได้รับการดูแล การศึกษาน้อย ครอบครัวแตกแยก จึงมี โอกาสหรือความสามารถก่ออาชญากรรมสูง ในขณะที่ชนชั้นกลางมักมีสถานะทาง สังคมดีกว่า ครอบครัวอบอุ่น ไม่มีปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นที่ยอมรับทางสังคม จึงมีโอกาสหรือความสามารถในการกระทำความผิดน้อย แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่า ชนชั้นกลางหรือกลุ่มที่มีความพร้อมจะไม่กระทำความผิดเลย สิ่งนี้จะขึ้นอยู่กับ การขัดเกลาทางสังคมเป็นสำคัญ ซึ่งจะเห็นว่าการขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญ อย่างยิ่งไม่ว่าจะอยู่ชั้นใดๆ หากแต่ได้รับการขัดเกลาไปในทางที่ดีแล้ว เขาก็จะ เป็นบุคคลที่มีโอกาสหรือศักยภาพ ในการกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมต่ำ ความสัมพันธ์ในครอบครัว (family relation) เป็นสิ่งสำคัญและมีบทบาทอย่าง มากต่อพฤติกรรมของมนุษย์ การสื่อสารที่สร้างความเข้าใจภายในครอบครัว การ ฝึกให้มีวินัยที่ถูกต้องสามารถกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวได้ทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น หากเด็กได้รับการอบรมที่ดีจากครอบครัวแล้ว เมื่อโตขึ้นเด็กก็จะ ประพฤติตนไปในแนวทางที่ได้รับการอบรมมา การที่เด็กมาจากครอบครัว ที่แตกแยกก็ได้แปลว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กที่กระทำความผิด เพราะหาก พ่อแม่ คนใดคนหนึ่งสามารถทำหน้าที่ของตนและชดเชยส่วนที่ขาดหายไปของเด็กได้ จนเด็กไม่รู้สึกว่าตนขาดอะไรและรู้สึกที่ตนเองปกติทุกอย่าง นักอาชญาวิทยา บางคนมองว่าเด็กไม่ได้รับการชดเชยที่เพียงพอ เพราะพ่อแม่ต้องแบกภาระในเรื่อง เศรษฐกิจ ไม่มีเวลาให้เด็กอย่างเพียงพอ ทำให้เด็กมีปัญหา จึงหันไปคบเพื่อน ซึ่งอาจเป็นเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เด็กก็จะซึมซับพฤติกรรมที่ไม่ดีมาปฏิบัติ ความสัมพันธ์ของเพื่อน (peer relation) นักจิตวิทยาเชื่อว่าเพื่อนมีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อพฤติกรรมมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกที่จะมี พฤติกรรมต่างๆ ในช่วงอายุของเด็กแต่ละช่วง เพื่อนจะมีอิทธิพลในลักษณะ ที่ต่างกัน

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ในปี 2555 ปกรณ์ มณีปกรณ์ ได้กล่าวว่า “การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมที่พัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ตามวิถีชีวิตของแต่ละสังคม พฤติกรรมเบี่ยงเบนและอาชญากรรมก็สามารถถูกสร้างหรือพัฒนาขึ้นได้โดยกระบวนการเรียนรู้เช่นเดียวกัน” (น. 318) อย่างไรก็ตาม ไรท์ตีการพัฒนาอาชญากรรมโดยการเรียนรู้มีรูปแบบหรือแนวทางที่อาจแตกต่างไปจากพฤติกรรม คล้อยตามทั่วไป เนื่องจากลักษณะพื้นฐานของอาชญากรรมที่เป็นพฤติกรรมไม่เป็นที่ยอมรับ ทฤษฎีเรียนรู้ทางสังคมได้ถูกพัฒนามาเป็นเวลานาน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าได้ถูกพัฒนามาก่อนทฤษฎีดั้งเดิม แต่ไม่เป็นที่ยอมรับมาได้รับการยอมรับภายหลังทฤษฎีอาชญาวิทยาแนวสังคมศาสตร์ได้แพร่อิทธิพลในวงการอาชญาวิทยา ทฤษฎีการเรียนรู้จึงเป็นที่ยอมรับในหมู่นักอาชญาวิทยาทั้งหมดผลการเป็นทฤษฎีกระบวนการทางสังคมและการมีงานศึกษาวิจัยให้การสนับสนุนหลักการของทฤษฎี งานศึกษาวิจัยจำนวนมากพบว่า การคบเพื่อนที่เป็นอาชญากรรมจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคคลไปสู่อาชญากร โดยผ่านกระบวนการหรือกลไกหลายประการ เช่น การพัฒนาเทคนิคการกระทำผิด ค่านิยมในกลุ่มเพื่อน ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อน ความรักพวกพ้อง การเปลี่ยนทัศนคติ การสร้างโอกาสในการกระทำผิด ฯลฯ ทั้งนี้มนุษย์เรียนรู้เทคนิคและทัศนคติของอาชญากรรม จากการมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ที่เป็อาชญากรจึงเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมนั้นมา

3. ทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association Theory)

ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association Theory) วาร์ด และคณะ (Ward et al, 1994, pp. 37, อ้างถึงใน มนตร์ รัชศรี, 2553, น.10) ได้สรุปทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างในการคบค้าสมาคมของ

Sutherland โดยมีสมมุติฐานว่าการที่บุคคลจะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เหมาะสม โดยมีขบวนการดังนี้

1) พฤติกรรมของการเป็นอาชญากรนั้นเกิดจากการเรียนรู้ และการเรียนรู้ นั้นได้จากการอบรมสั่งสอนโดยตรง และเรียนรู้จากปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลจาก กระบวนการทางสังคม

2) พฤติกรรมของการเป็นอาชญากร เป็นการเรียนรู้จากการติดต่อสื่อสาร จากบุคคลอื่น การติดต่อสื่อสารนั้นมีอยู่หลายวิธี อาทิ การเรียนรู้จากการสนทนา รวมถึงการเรียนรู้ จากการติดต่อสื่อสารโดยการใช้สัญลักษณ์ เช่น การแสดงออก ทางกิริยาท่าทางต่างๆ หรือสัญลักษณ์อื่นใดที่ทำให้เข้าใจกันได้

3) การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือ การเรียนรู้จากบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนม เนื่องจากการยอมรับและมีการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากรรมได้ดีกว่า บุคคลที่ไม่คุ้นเคยกัน

4) การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม ประกอบด้วย การเรียนรู้จากองค์ ประกอบอื่น ที่เป็นสิ่งกระตุ้นให้กระทำความผิดด้วย เช่น เทคนิค วิธีการในการประกอบ อาชญากรรมและการวางแผนที่เป็นเฉพาะของตนเอง รวมทั้งมีแนวคิดต่างๆ

5) พฤติกรรมในการกระทำผิดหรือการประกอบอาชญากรรม บุคคลเรียนรู้ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมนั้นๆ หากบุคคลอยู่ในสังคมที่บุคคลอื่นให้ความสำคัญแก่การเคารพต่อกฎเกณฑ์ของสังคมบุคคลนั้นก็จะเคารพกฎหมายไปด้วย แต่หากบุคคลไปอยู่ในสังคมท่ามกลางบุคคลอื่นที่คอยแต่จะละเมิดกฎหมาย บุคคลนั้นก็จะละเมิดกฎหมายไปด้วย ดังนั้นบุคคลในสังคมจะปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่ เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลในสังคมนั้นๆ

6) การกระทำผิดกฎหมาย เป็นเพราะบุคคลมีความพึงพอใจที่จะละเมิดกฎหมายมากกว่าที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย แนวคิดนี้เป็นหลักสำคัญของทฤษฎี ความแตกต่างในการคบค้าสมาคม

7) ผลที่ได้จากการติดต่อสัมพันธ์กับพฤติกรรมอาชญากร และพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่ออาชญากรนั้น เนื่องมาจากความถี่ ระยะเวลาที่บุคคลนั้นไปติดต่อ

สัมพันธ์และได้รับประสบการณ์มาตามลำดับก่อนหรือหลัง และมีความรู้สึกแรงกล้าที่จะรับพฤติกรรมนั้น

8) ขบวนการของการเรียนรู้พฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับแบบแผนของอาชญากรรม และแบบแผนที่ต่อต้านอาชญากรรมมีลักษณะเดียวกับการเรียนรู้อื่นๆ กล่าวคือ บุคคลกระทำผิดเนื่องจากได้สัมผัสกับรูปแบบ และแบบแผนของอาชญากรรมแต่ในขณะเดียวกันก็ได้เรียนรู้รูปแบบของการเป็นคนดี ซึ่งมีพื้นฐานการเรียนรู้เช่นเดียวกันกับการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมในลักษณะการเลียนแบบและการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น

9) พฤติกรรมอาชญากร เป็นการแสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมโดยทั่วไป แต่จะอธิบายว่าคนกระทำผิดเพราะมีความต้องการและค่านิยมโดยทั่วไปนั้นไม่สามารถที่จะอธิบายได้ เพราะพฤติกรรมที่ไม่เป็นอาชญากรก็แสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมแบบเดียวกัน

โดยสรุป ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่ความแตกต่างกัน เป็นทฤษฎีที่ให้ความสนใจในเรื่องความถี่ ความเข้ม และความสัมพันธ์ของการติดต่อกันในสังคมมากกว่าที่จะให้ความสนใจในเรื่องลักษณะสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยมองว่าความถี่ ความเข้ม และการติดต่อสื่อสารของบุคคลกับบุคคลที่มีพฤติกรรมกระทำผิด โอกาสที่บุคคลคิดจะกระทำผิดจะมีมากขึ้น

4. ทฤษฎีติดตรา (Labeling theory)

ปกรณัม มณีปกรณัม (2555, น.416) หลักการของทฤษฎีติดตราที่สำคัญ คือ การดำเนินคดีหรือลงโทษของกระบวนการยุติธรรมจะมีอิทธิพลด้านลบทำให้บุคคลที่เข้าสู่กระบวนการพัฒนาอาชญากรรมหรือการลงโทษทำให้มนุษย์กลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งเป็นสมมุติฐานที่ไม่สามารถทดสอบได้อย่างชัดเจน ในทางตรงกันข้ามมีงานศึกษาจำนวนมากได้สรุปว่า ผู้กระทำผิดส่วนมากไม่ยอมรับว่าตนเองกระทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย หากแต่กระทำไปเนื่องจากความจำเป็นหรือป้องกันตนเอง หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอาชญากร

เหล่านี้ไม่ได้พัฒนาสามัญสำนึกกว่าเป็นอาชญากรรมตามหลักการของทฤษฎีตีตรา แต่อย่างไร

ทฤษฎีตีตรา นี้ มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่ง นักสังคมวิทยาหลายคนได้ให้ความหมายของ คำว่า เบี่ยงเบนไว้ เช่น Becker เขากล่าวว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบน หมายถึง พฤติกรรมที่ถูก ประทับตราโดยการประทับตราจากผู้คนในสังคมและความเบี่ยงเบน เป็นผลของการตอบสนองของคนอื่นที่มีการกระทำนั้นๆ ของบุคคล (Becker, 1963, pp. 9 อ้างถึงใน ฌ็อง ดูฌี ยอดระบำ, 2549, น. 22-23) สำหรับ Goode การเบี่ยงเบน หมายถึง ความประพฤติที่คนในกลุ่มหนึ่งพิจารณาแล้วนั้น เห็นว่าเป็นอันตราย น่าอาย บาดหู บาดตา มากจนต้องเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ (Goode, 1978, pp. 163 อ้างถึงใน ฌ็อง ดูฌี ยอดระบำ, 2549: 22-23) และล่าสุด Rubington and Weinberg ได้นิยามความหมายเกี่ยวกับความเบี่ยงเบนนั้นต้องคำนึงถึงว่า คุณลักษณะของความเบี่ยงเบนนั้น ไม่ได้อยู่ที่ลักษณะภายในหรือเนื้อหาของกรกระทำแต่อยู่ที่ลักษณะภายนอกที่ถูกกระทำให้หรือเรียกว่าการประทับตราเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยปฏิกิริยาที่คนอื่นเป็นผู้กระทำ

ผลของการประทับตราว่าเขาเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือเป็นอาชญากรจากปฏิกิริยาของสังคม จะมีผลในเชิงลบเกิดขึ้นต่อตัวเขา ผลที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ผู้ถูกประทับตราจะมีความโน้มเอียงที่จะมองตนเองว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น ฆาตกร คนขี้ขโมย คนขี้คุก ฯลฯ ซึ่งจะนำเขาไปสู่การดำเนินสิ่งที่เรียกว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนต่อไปไม่ว่าเขาจะมีความยึดมั่นผูกพันกับการกระทำเบี่ยงเบนนั้นอย่างแท้จริงหรือไม่ เมื่อใดก็ตามที่เขาถูกมองว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนโดยผู้อื่นเขามีความ โนม์เอียงที่จะให้นิยามแก่ตนเองเป็นผู้เบี่ยงเบนด้วยแล้วต่อเนืองไปถึงการเข้าสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น และในที่สุดก็กลายเป็นผู้เบี่ยงเบนถาวร (Cohen, quoted in Clinard, 1968, pp. 24 อ้างถึงใน ฌ็อง ดูฌี ยอดระบำ, 2549, น. 23)

โดยสรุปแล้ว การประทับตรามีความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิดซ้ำ ก็เนื่องจากการที่ผู้กระทำผิดเหล่านี้ได้กระทำความผิดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดกฎหมายของสังคม และถูกจับได้ หลังจากนั้นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงาน อื่นๆ ในสังคม ซึ่งเป็นผู้กำหนดว่า ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมเป็นอาชญากร หรือมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปดังนั้น จึงสมควรได้รับการลงโทษตามที่กฎหมายระบุไว้ นั่นคือ ผู้กระทำผิดถูกประทับตราครบอย่างชัดเจนว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นอาชญากร เมื่อผู้กระทำผิดเหล่านี้รับโทษตนครบถ้วนตามกระบวนการพิพากษาของศาลแล้ว จนพ้นโทษออกมาและดำเนินชีวิต เช่นประชาชนทั่วไป แต่เนื่องจากสังคมได้เคยประทับตราเขาไว้อย่างชัดเจนและเป็นทางการ อีกทั้งผู้คนรอบข้างเขาก็ปฏิบัติต่อเขาต่างไปจากบุคคลธรรมดาทั่วไป เขาจึงเสมือนกับเป็นวัวสีนหลังหะอยู่ตลอดเวลา และเขาเริ่มกำหนดพฤติกรรมของตัวเองให้สอดคล้องกับการประทับตราเหล่านั้น ซึ่งจะนำไปสู่การกระทำผิดที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนในที่สุดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนเหล่านั้นกลายเป็นความเคยชินและถือเป็นพฤติกรรมถาวรไป (อ้างถึงใน ฌ็อง-ฌัก ออตโตเรบ่า, 2549: 22-23)

ทฤษฎีการตีตราพยายามชี้ให้เห็นว่าสังคมนั้นมีส่วนทำให้บุคคลกลายเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ เพราะไม่เปิดโอกาสให้คนแก้ตัว บางครั้งคนมีอำนาจกระทำผิดก็ไม่ถูกลงโทษ ในขณะที่บางคนทำผิดเล็กน้อยก็ถูกลงโทษอย่างรุนแรง ทฤษฎีดังกล่าวได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง มีการนำไปประยุกต์พัฒนาต่อยอดทั้งในด้านสังคมวิทยา อาชญาวิทยาและจิตวิทยา อย่างไรก็ตาม แนวคิดนี้ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่ไม่น้อย โดยเห็นว่าแนวทฤษฎีนี้ ไม่ได้มีการนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร นอกจากจะแสดงความเห็นอกเห็นใจคนด้อยโอกาสในสังคมที่มักตกเป็นอาชญากรเท่านั้น แต่กระนั้นทฤษฎีตีตรามีประโยชน์ต่อวงการอาชญาวิทยามาก เพราะได้มีการนำแนวคิดไปปรับใช้ในการแก้ไขผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะความผิดเล็กน้อยหรือความผิดครั้งแรกที่ไม่ร้ายแรง โดยให้บุคคลเหล่านี้ได้มีโอกาสแก้ตัว ในลักษณะการพิพากษา

ให้รอลงอาญาหรือการคุมประพฤติ แม้ผู้ที่ถูกตัดสินจำคุกไปแล้วระยะหนึ่ง เมื่อมีความประพฤติดี มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเขาสำนึกต่อการกระทำผิด จึงให้ลดโทษ หรือพักการลงโทษ ปล่อยตัวก่อนกำหนดพ้นโทษจริงตามคำพิพากษาของศาล รัฐบาลเองก็มีแนวนโยบายในการพัฒนาฝึกฝนอบรมผู้กระทำผิดทั้งในด้านความรู้ ความคิดและจิตสำนึก ให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ดี ลดการประทุษร้ายของสังคม ซึ่งจะทำให้เขาสามารถปรับปรุงตัวและกลับเข้าสู่สังคมได้ตามปกติ ไม่ถลำลึกยอมรับตัวเองว่าเป็นอาชญากรโดยสันดานและหมดสิ้นหาทางที่จะเลือกเดินต่อไปในวันข้างหน้า

5. ทฤษฎีการกดดัน (Strain Theory)

ทฤษฎีความกดดัน (อ้างถึงใน กรกต จันทอง, 2551, น. 21) มองปัญหาต่างไปจากทฤษฎีการควบคุมโดยถือว่าการปฏิบัติตามกฎของมนุษย์เป็นสิ่งปกติ แต่การละเมิดเป็นสิ่งไม่ปกติ เช่นเดียวกับการเรียนรู้ระเบียบทางสังคมเป็นสิ่งปกติ เพราะมนุษย์ย่อมจะต้องเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่จุดหมายปลายทาง อันเป็นค่านิยมของสังคมแต่มีบางสิ่งบางอย่างมากกดดันทำให้เขาต้องเบี่ยงเบนออกไปจากวิถีทางที่จะบรรลุเป้าหมายของสังคม Merton ได้อธิบายว่า ในทุกสังคมจะมีเป้าหมายหรือจุดหมายปลายทางซึ่งกำหนด โดยคนส่วนใหญ่ของสังคม ขณะเดียวกันก็จะกำหนดวิถีทางที่ถูกต้องในการบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าวแต่เมื่อบุคคลใดต้องประสบกับความขัดแย้งกันระหว่างเป้าหมายกับวิถีทางที่จะไปสู่เป้าหมายก็จะเกิดความกดดันกับบุคคลนั้น ซึ่งเรียกการที่ถูกกดดัน นี้ว่า Anomie และทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนตามมา Merton ได้ ยกตัวอย่างสังคมอเมริกัน ความสำเร็จด้านวัตถุ การมีเงินมากมาย คือ เป้าหมายของสังคม ในขณะที่วิถีทางที่ถูกต้องที่จะไปสู่เป้าหมายนั้นก็คือการขยันทำงานหนัก ศึกษาเล่าเรียน และมีงานทำที่ดี แต่ที่อยากจะร่ำรวยก็เลยถูกกดดันให้จำต้องหันไปสู่วิถีทางที่ไม่ถูกต้อง นั่นคือการประกอบอาชญากรรม ในการที่จะให้ได้มาซึ่งเป้าหมายของสังคมคือความร่ำรวย Merton ได้เสนอแนวทางที่บุคคลจะตอบโต้ต่อความกดดัน 5 แบบด้วยกันคือ

1. ลักษณะการปรับตัวแบบ Conformity เป็นรูปแบบการปรับตัวของพฤติกรรมที่มีลักษณะโดยปกติ และเป็นส่วนใหญ่ของบุคคลในสังคมนั้นจะยอมรับทั้ง 2 ส่วนของโครงสร้างทางสังคม คือ ยอมรับทั้งวัตถุประสงค์และค่านิยมในสังคม และวิถีทางแห่งสังคมเพื่อที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือค่านิยมในสังคมนั้นๆ ด้วย ลักษณะการปรับตัวแบบนี้จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาอย่างไรแก่สังคม และจะทำให้สังคมอยู่รอดไปได้

2. ลักษณะการปรับตัวแบบ Innovation เป็นรูปแบบของการปรับตัวของพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ยอมรับเพียงส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคมคือการยอมรับเพียงวัตถุประสงค์หรือค่านิยมในสังคมเท่านั้น แต่พวกนี้จะไม่ยอมรับวิถีทางแห่งสังคมเพื่อที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือค่านิยมในสังคม เพราะพวกนี้จะปฏิเสธกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมโดยทั้งหมด

3. ลักษณะการปรับตัวแบบ Ritualism เป็นรูปแบบการปรับตัวของพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ยอมรับแต่เพียงส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคมเช่นเดียวกับการปรับตัวแบบ Innovation แต่ในทางตรงกันข้าม พวกที่มีการปรับตัวแบบนี้จะยอมรับแต่วิถีทางแห่งสังคมเพื่อที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือค่านิยมในสังคม แต่จะไม่ยอมรับวัตถุประสงค์หรือค่านิยมในสังคมกล่าวโดยทั่วไป พวกที่มีลักษณะการปรับตัวแบบนี้จะดำเนินชีวิตไปตามกฎเกณฑ์ และระเบียบของสังคม หากแต่อาจจะตัดความต้องการของตนเองในด้านวัตถุประสงค์ หรือค่านิยมในสังคมต่างๆ เสีย

4. ลักษณะการปรับตัวแบบ Retreatism รูปแบบการปรับตัวของพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ปฏิเสธโครงสร้างทางสังคมทั้ง 2 ส่วน คือ พวกนี้จะปฏิเสธหรือไม่ยอมรับวัตถุประสงค์หรือค่านิยมในสังคมและวิถีทางแห่งสังคม เพื่อที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือค่านิยมในสังคมด้วย กล่าวได้ว่าพวกที่มีลักษณะการปรับตัวแบบนี้อาศัยอยู่ในสังคมจริง แต่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมักจะหันเหไปหาสิ่งอื่นๆ มาทดแทนโครงสร้างทางสังคมซึ่ง มักจะได้แก่ ยาเสพติด เป็นต้น

5. ลักษณะการปรับตัวแบบ Rebellion ลักษณะการปรับตัวแบบนี้อาจจะกล่าวได้ว่ามี ได้ เป็นรูปแบบของการปรับตัวของพฤติกรรมของบุคคลในสังคมแต่
ว่าเป็นลักษณะของพฤติกรรมของบุคคลที่นอกจากจะไม่ยอมรับทั้ง 2 ส่วนของ
โครงสร้างทางสังคมแล้ว พวกนี้ยังพร้อมที่จะเสนอโครงสร้างทางสังคมแบบใหม่
เพื่อทดแทนโครงสร้างทางสังคมที่มีอยู่แล้ว พวกนี้ได้แก่ นักปฏิวัติ นักการเมืองหัว
รุนแรง และพวกที่ก่อการร้ายล้มล้างรัฐบาล

วิธีการศึกษา

รูปแบบงานวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จะใช้
แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจแสวงหาข้อเท็จจริง ซึ่งแบบสอบถาม
แบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
การกระทำผิดซ้ำ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และนำแบบสอบถามมาทำการ
สอบถามกลุ่มตัวอย่าง ที่กำหนดไว้ การศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากผู้ต้องขังที่
มีประวัติ การกระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปในเรือนจำพิเศษธนบุรีจำนวนทั้งสิ้น
1,819 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นบุคคล
ที่มีสติสัมปชัญญะดี มีการรับรู้ สื่อสารและตอบแบบสัมภาษณ์ได้ ยินยอมและ
สมัครใจ ที่จะให้ข้อมูลจำนวน 200 ราย โดยเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจะนำมาใช้วิธี
การนับหรือแปรค่าทางสถิติออกมาเป็นตัวเลข และนำผลทางสถิติดังกล่าวมา
วิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็นรูปแบบของตารางประกอบการบรรยาย

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำ
พิเศษธนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้อง
ขังเรือนจำพิเศษธนบุรี และเพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ
ของผู้ต้องขัง โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่

2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 200 ราย ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 21 - 30 ปี รองลงมามีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา รองลงมาศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนา พุทธ และมีสถานภาพโสด ซึ่งอาชีพก่อนการต้องโทษส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป รองลงมาประกอบธุรกิจส่วนตัว รายได้ต่อเดือนอยู่ที่ประมาณ 10,001 - 15,000 บาท รองลงมามีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ประมาณ 5,001 - 10,000 บาท จำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ที่ 3 - 4 คน และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กระทำความผิดครั้งที่ 2 รองลงมากระทำความผิดครั้งที่ 3 ในฐานความผิดคดีเกี่ยวกับ ยาเสพติดให้โทษ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปล่อยตัวครั้งสุดท้าย เนื่องจากพ้นกำหนดโทษ

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำ พบว่า ปัจจัยด้านการ แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเรือนจำพิเศษธนบุรีเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังภายในเรือนจำพิเศษธนบุรี รองลงมาคือปัจจัย ด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้านการ ยอมรับของสังคม ปัจจัยด้านการคบเพื่อน ปัจจัยด้านมุมมองส่วนบุคคล และปัจจัย ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ตามลำดับ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยด้านมุมมองส่วนบุคคล ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ ปัจจัยด้านมุมมองส่วนบุคคลอยู่ในระดับที่ไม่แน่ใจ ($\bar{x} = 2.91$) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านแล้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ($\bar{x} = 3.35$) ให้ความคิดเห็นว่า การดื่มสุรา เล่นการพนัน เที่ยวกลางคืนและการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย เป็นพฤติกรรม ปกติของคนในสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยด้านมุมมองส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการ กระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมากที่สุด รองลงมา ($\bar{x} = 3.31$) ให้ความคิดเห็นว่า การขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ทำให้สามารถกระทำความผิดได้ โดยไม่รู้ว่า เป็นความผิด ในขณะที่ ($\bar{x} = 2.07$) ให้ความคิดเห็นว่าในปัจจุบันสังคม

ไทยให้การเคารพ ยกย่อง นับถือคนรวยมากกว่าคนดีที่มีคุณธรรมแต่ฐานะยากจน ซึ่งเป็นปัจจัยด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังน้อยที่สุด

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านเศรษฐกิจในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ($\bar{x} = 3.98$) ให้ความคิดเห็นว่ากระทำผิดเพราะมีฐานะยากจน ไม่มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่ไม่แน่นอน และมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมากที่สุด รองลงมา ($\bar{x} = 3.79$) ให้ความคิดเห็นว่าการกระทำผิดเพราะต้องการเงินมาใช้จ่ายภายในครอบครัว และมีภาระหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ ในขณะที่ ($\bar{x} = 3.53$) ให้ความคิดเห็นว่าการเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวทั้งหมดเป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังน้อยที่สุด

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัย ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัยในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ($\bar{x} = 3.79$) ให้ความคิดเห็นว่าสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำที่อยู่กันอย่างแออัดทำให้ผู้ต้องขังเรียนรู้พฤติกรรมการกระทำผิดซึ่งกันและกัน เป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมากที่สุด รองลงมา ($\bar{x} = 3.60$) ให้ความคิดเห็นว่าในชุมชนมีการระบาดของยาเสพติดเป็นแหล่งที่มีการจำหน่ายและเสพยาเสพติดให้โทษ ในขณะที่ ($\bar{x} = 3.25$) ให้ความคิดเห็นว่าชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นชุมชนแออัด และเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาการก่ออาชญากรรมสูง ซึ่งเป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังน้อยที่สุด

ปัจจัยด้านการยอมรับของสังคม ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการยอมรับของสังคมในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ($\bar{x} = 3.77$) ให้ความคิดเห็นว่าคนที่มี

ประวัติเคยต้องโทษมักถูกตีตราจากสังคมว่าเป็นคนไม่ดี เป็นปัจจัยด้านการยอมรับของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมากที่สุด รองลงมา ($\bar{X} = 3.71$) ให้ความคิดเห็นเห็นว่าคนที่เคยมีประวัติติดคุกมักจะถูกมองด้วยสายตาหวาดระแวง และเป็นที่รังเกียจของคนในสังคม ในขณะที่ ($\bar{X} = 3.05$) ให้ความคิดเห็นว่าเมื่อพ้นโทษออกไปแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพและหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ซึ่งเป็นปัจจัยด้านการยอมรับของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังน้อยที่สุด

ปัจจัยด้านการคบเพื่อน ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการคบเพื่อนในระดับไม่แน่ใจ ($\bar{X} = 3.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ($\bar{X} = 3.67$) ให้ความคิดเห็นว่าท่านมักจะใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในการอยู่กับกลุ่มเพื่อน เป็นปัจจัยด้านการคบเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมากที่สุด รองลงมา ($\bar{X} = 3.66$) ให้ความคิดเห็นว่าเมื่อมีปัญหา มักเลือกที่จะปรึกษาเพื่อนก่อนเป็นอันดับแรกเสมอ ในขณะที่ ($\bar{X} = 2.97$) ให้ความคิดเห็นว่าการคบเพื่อนที่มีมินิสัยเกเร เป็นอันตราย และชอบการทะเลาะวิวาท เป็นปัจจัยด้านการคบเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังน้อยที่สุด

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว อยู่ในระดับไม่เห็นด้วย ($\bar{X} = 2.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ($\bar{X} = 2.84$) ให้ความคิดเห็นว่าการที่สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่และไม่เคยทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เป็นปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมากที่สุด รองลงมา ($\bar{X} = 2.79$) ให้ความคิดเห็นว่าเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ท่านไม่สามารถปรึกษา หรือขอคำแนะนำจากสมาชิกในครอบครัวได้ ในขณะที่ ($\bar{X} = 2.33$) ให้ความคิดเห็นว่ากระทำความผิดเพราะต้องการเรียกร้องความสนใจจากคนในครอบครัว เป็นปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังน้อยที่สุด

ปัจจัยด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเรือนจำ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเรือนจำอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ($\bar{X} = 3.95$) ให้ความคิดเห็นว่าการจัดให้มีการฝึกอบรมด้านอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังไม่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในการประกอบอาชีพได้เมื่อพ้นโทษออกไปแล้ว เป็นปัจจัยด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเรือนจำที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง มากที่สุด รองลงมา ($\bar{X} = 3.82$) ให้ความคิดเห็นว่าการจัดการศึกษาสายธรรมศึกษาให้กับผู้ต้องขังไม่สามารถพัฒนาจิตใจ และแก้ไขพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังทุกคนให้กลับตัวเป็นคนดีได้ ในขณะที่ ($\bar{X} = 3.66$) ให้ความคิดเห็นว่าระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังไม่สามารถป้องกันการถ่ายทอดลักษณะนิสัยที่ไม่ดีจากผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมกระทำผิดที่ร้ายแรงไปสู่ผู้ต้องขังที่สามารถแก้ไขพฤติกรรมนิสัยให้เป็นคนดีได้เป็นปัจจัยด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเรือนจำที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังน้อยที่สุด

การอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี สามารถนำมาสรุปและอธิบายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ต้องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี และเพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเรือนจำ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเรือนจำในระดับที่เห็นและการฝึกอบรมอาชีพผู้ต้องขังไม่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในการประกอบอาชีพได้ เมื่อพ้นโทษออกไปแล้วเป็นปัจจัยด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเรือนจำที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมากที่สุด โปรแกรมบำบัดแก้ไขฟื้นฟู บางโปรแกรมยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพกับผู้ต้องขัง

ที่พันโทฯ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ แต่ในทางปฏิบัติจริงเมื่อพันโทฯออกไปแล้ว อาชีพบางอย่างก็ไม่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้ เนื่องจากไม่มีต้นทุนการผลิต และขาดตลาดรองรับ การที่ผู้ต้องขังที่พันโทฯออกไปแล้วหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ส่วนหนึ่งมาจากการไม่มีอาชีพและไม่มีรายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว นอกจากนี้ยังมีบางโปรแกรมที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ต้องขังได้ทั่วถึง เนื่องจากบางโปรแกรมมีข้อจำกัดเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังบางกลุ่มเท่านั้น เช่น การให้การศึกษาในผู้ต้องขังเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด ซึ่งผู้ต้องขังบางรายยังไม่สามารถเข้าถึงบริการในจุดนี้ได้

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านเศรษฐกิจว่ามีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำอยู่ในระดับที่เห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังมากที่สุด คือการมีฐานะยากจน ไม่มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่ไม่แน่นอน และมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และมีภาระหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ การทำสิ่งผิดกฎหมายจึงกลายเป็นทางเลือกเดียวที่รวดเร็วและหาเงินมาได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนนุช แก้วบริสุทธิ์ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงธนบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของกลุ่มประชากรคือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับภาระหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบในครอบครัวจำนวนมาก ซึ่งการมีรายได้น้อยไม่เพียงพอ ครอบครัวยากจนทำให้ต้องหันไปหาวิธีการที่จะได้มาซึ่งรายได้ที่มากโดยไม่คำนึงถึงว่าจะถูกหรือผิดเพื่อต้องการที่จะได้มาซึ่งค่าใช้จ่ายในครอบครัวเท่านั้น

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัย มีความคิดเห็นอยู่อาศัยในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาพบว่า สภาพแวดล้อมภายในเรือนจำที่อยู่กันอย่างแออัด ทำให้ผู้ต้องขังเรียนรู้พฤติกรรมการกระทำผิดซึ่งกันและกัน สามารถเรียนรู้และถ่ายทอดพฤติกรรมการกระทำผิดระหว่างกันได้ง่ายขึ้น จากที่เคยกระทำความผิดในคดีเล็กน้อย เมื่อพันโทฯออกไปแล้วก็หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ

ในคดีที่มีความร้ายแรงมากขึ้นและสภาแวดล้อมชุมชนที่อยู่อาศัยมีการระบาดของยาเสพติดก็เป็นส่วนหนึ่งทำให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้ง่าย เนื่องจากสามารถนำมาเสพและเป็นอาชีพที่มีรายได้ดีส่งผลต่อการกลับไปกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาสนี ดอกพะยอม (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสุพรรณบุรี” จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่ไม่ปลอดภัยจากปัญหายาเสพติด เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้น

4. ปัจจัยด้านการยอมรับของสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า คนที่มีประวัติเคยต้องโทษมักถูกตีตราจากสังคม ว่าเป็นคนไม่ดี เป็นปัจจัยด้านการยอมรับของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำ และเป็นที่ยังเกียจของคนในสังคม การไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว เพื่อน คนในชุมชนและสังคม การถูกกีดกันออกจากสังคม ทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ จึงหันกลับไปกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีตีตรา (Labeling theory) ที่มีหลักการที่สำคัญคือ การดำเนินคดีหรือลงโทษของกระบวนการยุติธรรมจะมีอิทธิพลด้านลบทำให้บุคคลที่เข้าสู่กระบวนการพัฒนาอาชญากรรม หรือการลงโทษทำให้มนุษย์กลับไปกระทำความผิดซ้ำ สังคมมีส่วนทำให้บุคคลกลายเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ เพราะไม่เปิดโอกาสให้คนแก้ตัว

5. ปัจจัยด้านการคบเพื่อน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการคบเพื่อนมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของบุคคล โดยการใช้เวลาว่างส่วนใหญ่อยู่กับกลุ่มเพื่อน รวมถึงกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมชอบดื่มสุรา เล่นการพนัน และชอบเที่ยวกลางคืน ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จำเริญร ชุณหโสภาค และคณะ (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด พบว่า สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีความคิดเห็นตรงกันว่ามาจากเพื่อนชักชวน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) การคบ

เพื่อนที่เป็นอาชญากรรมจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคคลไปสู่อาชญากร โดยผ่านกระบวนการหรือกลไกหลายประการ เช่น การพัฒนาเทคนิคการกระทำผิด ค่านิยมในกลุ่มเพื่อน ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อน ความรักพวกพ้อง การเปลี่ยนทัศนคติ การสร้างโอกาสในการกระทำผิด ฯลฯ จากการศึกษาปัจจัยด้านการคบเพื่อนแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเพื่อนและการคบเพื่อนมีอิทธิพลสำคัญที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของบุคคลได้

6. ปัจจัยด้านมุมมองส่วนบุคคล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามุมมองส่วนบุคคลจะมีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำของบุคคล การดื่มสุรา เล่นการพนัน เที่ยวกลางคืนและการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยเป็นพฤติกรรมปกติของคน ในสังคม และการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ทำให้สามารถกระทำความผิดได้โดยไม่รู้ นอกจากนี้ยังให้ความคิดเห็นว่าอุปนิสัยส่วนตัวมีโอกาสทำให้เกิดกระทำความผิดได้ เช่น มีนิสัยใจร้อน หงุดหงิดโมโหง่าย ขอบเล็กเล็กขโมยน้อย เป็นต้น

7. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าการที่สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่และไม่เคยทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน การขาดปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน จนกลายเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุธาสิณี ดอกพะยอม (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่กระทำความผิดมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป มีสาเหตุเพื่อต้องการหารายได้ เพื่อมาใช้จ่ายครอบครัว และความสัมพันธ์ของครอบครัว เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำขึ้น จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญต่อการกระทำความผิดของบุคคลได้

การแสวงหาแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรีจากผู้ที่ทำความผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 200 ราย สามารถสรุปในภาพรวมได้ดังนี้ จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเรือนจำ การที่ทางเรือนจำมีการจัดโปรแกรมต่างๆ ขึ้นมาเพื่อบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดถือเป็นสิ่งที่ดี และมีประโยชน์ต่อผู้ต้องขัง แต่ในทางกลับกันโปรแกรมบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดบางโปรแกรมยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพกับผู้ต้องขังทุกคน ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นหน้าที่ของทางเรือนจำ กรมราชทัณฑ์ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานแสวงหาแนวทางในการจัดการกับปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังให้มีจำนวนผู้กระทำผิดซ้ำลดน้อยลง หรือไม่มีเหลืออยู่เลย นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยลดปัญหาความแออัดของนักโทษภายในเรือนจำที่กำลังเป็นปัญหาในปัจจุบันได้อีกด้วย

สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี ซึ่งประกอบด้วยหลายปัจจัยเข้ามามีส่วนในการส่งผลให้เกิดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำ เมื่อพิจารณาสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยการกระทำผิดซ้ำ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรีมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเรือนจำรองลงมาคือปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้านการยอมรับของสังคม ปัจจัยด้านการคบเพื่อน ปัจจัยด้านมุมมองส่วนบุคคล และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. กรมราชทัณฑ์ควรมีการปรับเปลี่ยนโปรแกรมการให้บริการแก่ผู้ต้องขังเพื่อให้สอดคล้องและมีความเหมาะสมกับผู้ต้องขัง เช่น โปรแกรมการให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งควรได้รับการแก้ไขให้มีความเหมาะสมกับผู้ต้องขัง โดยการสนับสนุนจัดหาอาชีพและสร้างรายได้ที่ยั่งยืนมั่นคงหลังจากการพ้นโทษ เพื่อเพิ่มโอกาสในการดำเนินชีวิตปกติได้ ทำให้ไม่สามารถกลับมากระทำผิดซ้ำได้อีก
2. กรมราชทัณฑ์ควรมีกระบวนการจำแนกและคัดแยกผู้ต้องขังแต่ละประเภทออกจากกัน เพื่อช่วยลดปัญหาการเลียนแบบพฤติกรรม การกระทำผิดระหว่างผู้ต้องขังด้วยกัน และเป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้อีกทางหนึ่ง

รายการอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2555). สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2558. จาก http://www.correct.go.th/stat102/display/select_date_user.php
- กรมราชทัณฑ์. (2558). ข้อมูลเรือนจำพิเศษธนบุรี. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2558. จาก <http://www.correct.go.th/sophon/new/home.php>
- กรกต จันทอง (2551). *ทัศนยะของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กและเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารงานยุติธรรม.
- จำเนียร ชุณหโสภาค และคณะ. (2551). *การศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำ ความผิดซ้ำในคดียาเสพติด. รายงานการวิจัย*, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สถาบันวิจัยและพัฒนาอรรถุติ ยอดระบำ (2549). *มูลเหตุจูงใจในการกระทำ ความผิดซ้ำเกี่ยวกับ ทรัพย์สินศึกษาเฉพาะกรณี เรือนจำจังหวัดนนทบุรี*. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารงานยุติธรรม.
- นงนุช แก้วบริสุทธิ์ (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงใน ทัณฑสถานหญิงธนบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารงานยุติธรรม.
- ปกรณ มณีปกรณ. (2555). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เวิลด์เทรด.
- มนตรี รักษ์ศรี (2553). *การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษธนบุรี*. สารนิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารงานยุติธรรม.

สุดสงวน สุธีสร.(2546).*อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์*.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุธาสิณี ดอกพะยอม.(2552). *ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำ
จังหวัด สุพรรณบุรี*. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารงานยุติธรรม.

สุวรรณใจ คล่องแคล่ว (2546). *สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษ
ธนบุรี*. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารงานยุติธรรม.

“ทัศนคติของผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร
ที่ใช้บริการกองทุนผู้สูงอายุ ต่อสาเหตุ
ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว”

Attitudes of Older Persons Fund
in Bangkok Metropolitan
toward Domestic Violence on Elderly

วิชณี ดอกบัว

Witchanee Dokbua

บทคัดย่อ

ปัจจุบันจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผล ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา โดยเฉพาะปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว สาเหตุของปัญหา รวมถึงแนวทางการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครที่ใช้บริการกองทุนผู้สูงอายุจำนวน 181 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในระดับมาก สาเหตุความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวมีผลมาจากปัจจัยด้านยาเสพติด รองลงมาปัจจัยด้านอารมณ์ ด้านการพึ่งพา ด้านเศรษฐกิจ และด้านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งปัจจัยด้านต่างๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุของการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว จึงมีข้อเสนอแนะให้องค์กรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลและแก้ไขปัญหาอย่างทั่วถึง จัดให้มีกิจกรรมที่เหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหา รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการให้ความช่วยเหลือและยับยั้งการเกิดปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

❗ คำสำคัญ :

ทัศนนะ, ผู้สูงอายุ, ความรุนแรงในครอบครัว, กองทุนผู้สูงอายุ

Abstract

Nowadays, the number of elderly people in Thailand has been rising up. Thailand has become part of that by all means. The situation of this changing results in such problems both target group and community. This is a problem that affects increasing and intensifying. The management resolved the issue has been ineffective. Independent Study Title Attitudes of Elderly Persons toward Domestic violence elderly : Older Fund in Bangkok Metropolitan aims to study the knowledge and understanding of domestic violence elderly and attitudes of elderly persons toward Domestic violence elderly. And to preventive the domestic violence elderly problem. The study is most of the samples are knowledge and understanding of domestic violence elderly at a high level. They samples have answers correct for domestic violence, the action is intense. Affect the elderly, injured and damage the physical and emotional. The study is most of the samples are attitudes of elderly persons toward Domestic violence elderly at a high level. Study of elderly on perceived causes are domestic violence against the elderly as a whole on each side. Most of the respondents strongly agree with the viewpoint on the causes of violence against the elderly

in families that have resulted from the addict. The group agreed that the addict is important and as a result, the elderly victim. The second, cause of violence against the elderly in the family is affected by emotional factors. Dependence on the causes of which are the result of dependence of the elderly as a burden on the family. Economy and socialization. The various factors as perceived by the respondents as a cause of violence against the elderly in the family. The study's suggestions in term of policy are as follows : the promotion community should be involved in monitoring and addict problem in the community, such as community volunteers who provide care and assistance to elderly thoroughly. Department of Older Persons should have released the elderly to prepare thoroughly for the elderly all groups in society. Government agencies, private foundations or other organizations concerned should support and encourage the skills of older persons in the profession and knowledge, counselling, family planning to reduce the problem of violence against the elderly in the family.

Keywords :

Attitude, Elderly, Domestic Violence, Older Persons Fund

บทนำ

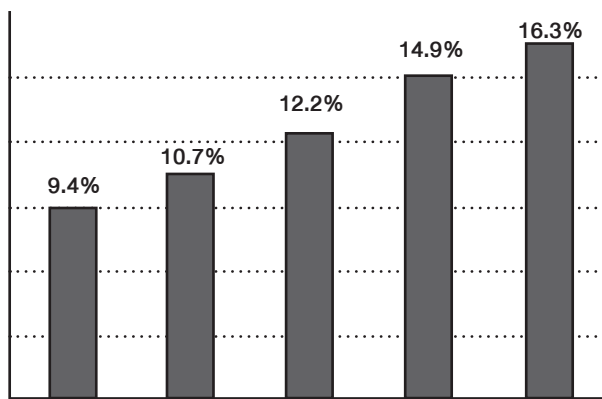
ช่วงทศวรรษที่ผ่านมาสังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ วิวัฒนาการและการพัฒนาด้านต่างๆ เจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุสามารถแบ่งเป็นระดับ โดยองค์การสหประชาชาติแบ่งระดับสังคมผู้สูงอายุออกเป็น 3 ระดับ คือการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing society หรือ Aging society) จะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไปมากกว่า 10% หรือมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 65 ปี เกิน 7% ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ระดับสังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ (Aged society) จะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นเป็น 20% หรือมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 65 ปีเพิ่มขึ้นเป็น 7% ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ และระดับ Super aged society จะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ซึ่งแบ่งระดับที่แตกต่างกันตามการเพิ่มขึ้น

โดยประเทศต่างๆ เริ่มเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง จากผลการคาดการณ์ประมาณจำนวนประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 สัดส่วนของจำนวนประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มจำนวนประชากรที่ลดลง ในขณะที่สัดส่วนของจำนวนประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงในทุกปี ซึ่งในอีก 10 ปีข้างหน้าจะส่งผลให้ประเทศไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์หรือเต็มรูปแบบ ซึ่งคาดการณ์ได้ว่าจะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุประเทศไทยสูงสุดถึงประมาณ 18 ล้านคน และกลายเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเล็งเห็นถึงความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรผู้สูงอายุและการเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลกระทบที่สามารถเกิดขึ้นตามมากับการ

เปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรดังกล่าวล่วงหน้าจะส่งผลดีต่อการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าของประเทศต่อไปในอนาคต

ภาพที่ 1

ผลการสำรวจจำนวนประชากรผู้สูงอายุ พ.ศ. 2545 – 2558

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557

อนึ่งจากผลการเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อผลกระทบและปัญหาตามมา ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตัวผู้สูงอายุ เช่น ปัญหาผู้สูงอายุถูกเอารัดเอาเปรียบถูกทอดทิ้ง ถูกกระทำความรุนแรงต่อร่างกายและจิตใจ เป็นต้น รวมถึงผลกระทบต่อรัฐและสังคมในการแบกรับภาระปัญหาที่ตามมา เช่น ปัญหาการขาดแคลนแรงงานปัญหาการรับภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุ ปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นผลกระทบที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นตามมากับการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรผู้สูงอายุ รวมถึงผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อค่านิยมทัศนคติของสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับการลดความสำคัญของผู้สูงอายุลง ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยมีปัญหาด้านสัมพันธภาพส่งผลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้ซึ่งเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อ

ร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุเป็นช่วงวัยที่ตกเป็นเหยื่อการกระทำ ความรุนแรงได้ง่ายกว่าช่วงวัยอื่น เนื่องจากผู้สูงอายุเป็น บุคคลที่มีความอ่อนแอ เปรราะบาง สมรรถภาพทางด้านร่างกายที่เสื่อมถอย ความสามารถในการป้องกัน ตัวเองจากการถูกทำร้ายลดลง จึงส่งผลทำให้ผู้สูงอายุสามารถถูกกระทำ ความรุนแรงได้ง่ายและมีรูปแบบการเกิดความรุนแรงที่หลากหลาย

ตารางที่ 1

ผลการสำรวจรูปแบบความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวทั่วประเทศ

รูปแบบการกระทำ ความรุนแรง	ร้อยละ
ด้านจิตใจ การถูกดูค่า ก้าวร้าว คุกคาม เหยียดหยาม	15.2
ด้านการเงิน การถูกริตเถ หลอกลวง ฉ้อโกงทรัพย์สิน	6.8
ด้านการถูกละเลย ทอดทิ้ง ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่	4.0
ด้านร่างกาย ตบตี	3.0
ด้านการถูกบังคับจำกัดพื้นที่	2.1

ที่มา : กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์, 2557

ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว นับเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากบุคคล ในครอบครัวเป็นผู้กระทำ ความรุนแรงส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุเกิดความเจ็บปวด และได้รับอันตรายทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสุขภาพ รวมถึงการละเมิดสิทธิ การเอาเปรียบโดยมุ่งหวังผลประโยชน์จากผู้สูงอายุ ประกอบกับสาเหตุ สำคัญที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทศนคติและค่านิยมของสถาบัน

ครอบครัว ที่บกพร่องเปลี่ยนแปลงจากเดิม ระบบความเคารพนับถือเชื่อฟัง ผู้สูงอายุน้อยลง รวมถึงการมองว่าผู้สูงอายุเป็นภาระต่อครอบครัว ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้ อีกทั้งยังปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่สังคมไม่ให้ความสำคัญมากเท่าที่ควร

ทั้งนี้ผู้ศึกษาจึงตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ในครอบครัวที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร ผู้สูงอายุและส่งผลกระทบต่อในด้านต่างๆ ทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษา สาเหตุการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวตามทัศนคติของผู้สูงอายุขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรผู้สูงอายุและเป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว
2. เพื่อศึกษาสาเหตุความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวของผู้สูงอายุที่ใช้บริการกองทุนผู้สูงอายุ
3. เพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีวิวัจรรย์ของความรุนแรง (Cycle of Violence)

ความรุนแรงเกิดขึ้นเป็นวัฏจักรหมุนเวียนเป็นวงจร เมื่อผู้สูงอายุในอดีตเป็น พ่อหรือแม่ของลูกได้ปฏิบัติตัวต่อลูกเช่นใดก็จะส่งผลให้ได้รับการปฏิบัติกลับมา เช่นนั้น จากทฤษฎีดังกล่าวโดยเลนอร์ วอคเกอร์ (Lenore Walker) กล่าวถึงสาเหตุ

ความรุนแรงในครอบครัวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ซึ่งเป็นวัฏจักรที่เกิดขึ้นจากระยะที่หนึ่งไปสู่ระยะที่สอง และระยะที่สองไปสู่ระยะที่สาม เข้าไปซ้ำมาไม่สิ้นสุด (สุดสงวน สุธีสร, 2556, น. 59 – 63) โดยการเริ่มต้นจากการสะสมความเครียดหรือสะสมปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้บุคคลรู้สึกถึงความไม่พอใจและเครียดจากเรื่อง ในครอบครัว เช่น การต้องดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในครอบครัว ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องใช้ความอดทนและมีกระบวนการดูแลที่มากมาย เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีความเปราะบางไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ประสบปัญหาด้านสุขภาพและโรคประจำตัว ยิ่งทำให้ผู้ดูแลซึ่งเป็นลูกจะต้องใช้ความสามารถและอดทน ในการดูแลเลี้ยงดูพ่อแม่ให้มีความเหมาะสม ส่งผลต่อการสะสมความเครียดที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ต่อปัญหาการดูแลผู้สูงอายุ การที่ผู้สูงอายุกลายเป็นบุคคลที่ไม่สามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ดีเหมือนในอดีตและการลดบทบาทความสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรเข้ามาจนเจือครอบครัวได้ ประกอบกับความกดดันจากการเปลี่ยนแปลงบทบาทให้ตนเองกลายเป็นผู้ที่ต้องดูแลครอบครัวและทำหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรเพื่อเลี้ยงดูผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ล้วนจะเป็นผลทำให้เกิดการสะสมความเครียด ในตัวบุคคลได้ และทำให้เกิดระยะการระเบิดอารมณ์หรือการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว โดยเป็นวิธีการแสดงออกในทางที่ไม่เหมาะสม การควบคุมอารมณ์ของตนเองไม่ได้ การใช้อำนาจของตัวเองในการควบคุมและจัดการอย่างรุนแรงกับผู้สูงอายุในครอบครัว เรียกว่าเป็นการกระทำความรุนแรง

ระยะที่ 1 เรียกว่า ระยะสะสมความเครียด (Tension Building Phase) เป็นระยะช่วงต้นที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลในมุมมองที่ไม่เหมาะสม โดยเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายอย่างสนับสนุนให้บุคคลเกิดความเครียด เช่น ปัญหาเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาเฉพาะตัว ปัญหาสุขภาพแวดล้อม เป็นต้น ประกอบกับการส่งเสริม

ความเครียดที่เกิดขึ้นจากสมาชิกในครอบครัวที่สนับสนุนให้บุคคลดังกล่าวเพิ่มระดับความเครียดได้ยิ่งขึ้น

ระยะที่ 2 เรียกว่า ระยะระเบิดอารมณ์ (Explosion หรือ Battering Phase) เป็นระยะของการไม่สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองให้เป็นปกติได้ ส่งผลให้บุคคลจะระเบิดอารมณ์ที่อยู่ภายในออกมาในทางที่ไม่เหมาะสม ซึ่งพัฒนารูปแบบจากความรุนแรงเล็กน้อยไปจนพัฒนาระดับถึงมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละครั้ง โดยการระเบิดอารมณ์ที่แสดงออกมาในลักษณะทางวาจาหรือการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ รวมถึงการใช้กำลังในการต่อสู้ระงับควบคุมสถานการณ์การสะสมความเครียดให้แสดงออก

ระยะที่ 3 เรียกว่า ระยะคืนดี (Honeymoon Phase) เป็นระยะต่อมา หลังจากระยะระเบิดอารมณ์ บุคคลเมื่อระบายความรู้สึกอารมณ์ออกมาและได้รู้สึกสำนึกผิดจะเกิดการขอโทษและให้คำมั่นตกลงว่าจะไม่กระทำอีก โดยการขอคืนดีนั้นมีการนำเอารางวัลสิ่งของมาทำให้คืนดี รวมถึงการแสดงพฤติกรรมที่ดีกับผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง ให้รู้สึกที่เกิดความสำนึกผิดแล้ว

จากทฤษฎีดังกล่าวจะแสดงให้เห็นว่าสาเหตุของการกระทำ ความรุนแรง ต่อผู้สูงอายุเกิดขึ้นเป็นวงจรของการเกิด ความรุนแรงในครอบครัวและจะมีการเกิดขึ้นอีก ซ้ำไปซ้ำมาเป็นวงจรและจะเพิ่มความรุนแรงอย่างต่อเนื่องเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ดังเช่นว่าเมื่อพ่อหรือแม่ของลูกได้สะสมความเครียดจากปัจจัยด้านต่างๆ ที่สนับสนุนให้เกิดความเครียดนั้นก็ส่งผลให้เกิดการระเบิดอารมณ์หรือการกระทำ ความรุนแรงขึ้นกับลูก หรือสมาชิกในครอบครัว และต่อมาเมื่อมีการสำนึกผิดก็จะมีลักษณะการคืนดี การเปลี่ยนแปลงของระยะเวลา ทำให้พ่อแม่ในอดีตที่กระทำ ความรุนแรงต่อลูกกลับเปลี่ยนสถานะมาเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบุคคลที่อ่อนแอและไม่มีความสามารถในการป้องกันตัวเองจากอันตรายได้ จึงส่งผลให้ลูกที่มีการเจริญเติบโตขึ้นและซึมซับความรุนแรงมาในอดีตสามารถเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้บุคคลกระทำ ความรุนแรงซ้ำอีกได้กับผู้สูงอายุในครอบครัว

2. ทฤษฎีวิวัฒนาการย่อยของความรุนแรง (Subculture of Violence Theory)

ทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสังคม วัฒนธรรมกับบุคคล โดยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นปฏิสัมพันธ์ของบุคคลหรือสมาชิกในครอบครัวกับสังคมและวัฒนธรรมที่ถูกก่อกำเนิดขึ้นในสังคม ซึ่งมี (Wolfgang and Ferracuti อ้างถึงใน แสงเดือน ไชยสมบูรณ์, 2553, น. 17) อธิบายการตอบสนองของมนุษย์ต่อการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรงระหว่างบุคคล กล่าวคือ พฤติกรรมการกระทำ ความรุนแรงเป็นรูปแบบการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่มนุษย์ในสังคมไม่ได้เลือกกระทำพฤติกรรมดังกล่าวหรือการกระทำ ความรุนแรงจะมีการเลือกใช้พฤติกรรมรูปแบบนี้เฉพาะกับกลุ่มบุคคลที่ได้รับการเรียนรู้ประสบการณ์ด้านความรุนแรงเท่านั้น ซึ่งต่าง จากการกระทำที่เป็นปกติของกลุ่มบุคคลอื่นในสังคม การเปลี่ยนแปลงค่านิยมความเชื่อทัศนคติของบุคคลในแต่ละยุคสมัยของวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรงเป็นสิ่งที่เฉพาะสำหรับกลุ่มบุคคล (Gelles and Straus, 1979, อ้างถึงใน แสงเดือน ไชยสมบูรณ์, 2553, น. 21-24) อนึ่งวัฒนธรรมโดยทั่วไปเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่เป็นรูปแบบของกิจกรรมที่มนุษย์เลือกปฏิบัติ ประกอบกับโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นมีความสำคัญ ซึ่งเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคคลในสังคมตามกระแสหลัก วัฒนธรรมจึงมีบทบาทสำคัญต่อบุคคลในทุกสังคม การเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งรุ่นสู่อีกหนึ่งรุ่น (Stuart Hall and Tony Jefferson, 1976, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2549, น. 9-12) วัฒนธรรมย่อยจึงเป็นวิธีการที่กลุ่มย่อยของบุคคลในสังคมเลือกใช้จัดการกับการดำเนินชีวิตในด้านอื่นๆ ที่มีความแตกต่างไปจากกลุ่มอื่น โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์และมีความเฉพาะของกลุ่มดังกล่าว วิธีการนั้นเป็นการปฏิบัติในสิ่งที่กลุ่มกำหนดขึ้นให้ดำเนินไปตามอย่างที่มีความหมายและมีสำนึก ไม่ว่าจะป็นวัตถุความสัมพันธ์ระบบความคิดความเชื่อ ระบบค่านิยมและทัศนคติที่เป็นผลิตผลแสดงออกมา โดยมีวิธีการผลิตที่ล้วนจะมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มทางสังคม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น

โดยมนุษย์เอง เพื่อตอบสนองความต้องการที่จำเป็นและความต้องการขั้นพื้นฐาน ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ทั้งในแง่ของด้านสภาพร่างกาย จิตใจ และสังคม ล้วน แต่จะเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้ในสังคม อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการสร้างวัฒนธรรมขึ้น โดยวัฒนธรรมคือทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งได้มาจากการเรียนรู้ของสังคมและสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมในการใช้สิ่งนั้น ซึ่ง วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่องตามกระแสสังคม ระบบสืบทอด กันมา เพื่อเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิต ทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกให้ ปรากฏชัดเจนและพฤติกรรมอันไม่ปรากฏให้เห็น ซึ่งอยู่ในสำนักของสมาชิกใน สังคม เช่น ความเชื่อและค่านิยมทางสังคม เป็นต้น กล่าวคือ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อนำเอามาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตในสังคม ให้อยู่รอดปลอดภัย รูปแบบกิจกรรมของมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้ กิจกรรมมีความสำคัญและเป็นผลจากการที่กลุ่มบุคคลในสังคมเป็นผู้กำหนดขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของมนุษย์ รวมถึงการ เปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมในแต่ละยุค โดยวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรง เป็นรูปแบบกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อป้องกันตนเองและสนับสนุนให้ เป็นประโยชน์แก่ตัวเองเป็นสำคัญ อนึ่งจากการนำทฤษฎีวัฒนธรรมย่อยของ ความรุนแรงมากล่าวถึงการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว คือ การ กระทำความรุนแรงเป็นรูปแบบพฤติกรรมการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อการดำเนิน ชีวิตของมนุษย์ โดยในสังคมกลุ่มบุคคลอื่นไม่พึงปฏิบัติการกระทำความรุนแรงต่อ ผู้สูงอายุในครอบครัว

วัฒนธรรมย่อยของความรุนแรงจะมีลักษณะเช่นเดียวกับวัฒนธรรมอื่นที่ เป็นการรวบรวมรูปแบบลักษณะของพฤติกรรมต่างๆ เกี่ยวกับสมาชิกในวัฒนธรรม เข้าไว้ด้วยกัน จนกลายเป็นบรรทัดฐานและค่านิยมความเชื่อที่ได้รับการยอมรับ จากสมาชิกส่วนใหญ่ในวัฒนธรรมนั้น ซึ่งทำให้สมาชิกในวัฒนธรรมพึงจะต้อง ปฏิบัติตามและเลือกกระทำพฤติกรรมดังกล่าวตามที่มีการยอมรับเกิดขึ้น โดยเมื่อ มีการเกิดขึ้นของสมาชิกใหม่ในวัฒนธรรมก็จะสามารถเรียนรู้ที่จะแสดงออกซึ่ง

พฤติกรรมต่างๆ ภายในบริบทของบรรทัดฐานและค่านิยมเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมนั้นให้ดำรงอยู่ได้โดยวัฒนธรรมย่อยในทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เป็นคนกลุ่มหนึ่งในสังคมที่มีค่านิยม และความเชื่ออันแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ ในขณะที่วัฒนธรรมหลักเป็นค่านิยมและความเชื่อที่สมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมให้การยอมรับและยึดถือซึ่งกัน กลุ่มวัฒนธรรมย่อยคือคนในส่วน้อยที่มีความเห็นที่แตกต่างออกไปโดยทั่วไปวัฒนธรรมย่อยมักถูกมองโดยคนส่วนใหญ่ในสังคมไปในเชิงลบ เหตุเพราะมันต่างจากค่านิยมกระแสหลัก จึงมักถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกที่ผิด คนในหลายกลุ่ม หลายเชื้อชาติได้ยึดถือหรือปฏิบัติร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นในสังคมที่เจริญแล้วหรือแม้แต่สังคมที่ล้าหลัง เมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมของบุคคลโดยส่วนตัวจะพบว่า นอกจากจะมีส่วนร่วมและรับวัฒนธรรมตามกระแสหลักในฐานะสมาชิกสังคมส่วนใหญ่แล้ว บุคคลยังมีส่วนร่วมและรับวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มที่เรียกว่า วัฒนธรรมรองหรือวัฒนธรรมย่อยที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มของตน

การนำทฤษฎีวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรงมาอธิบายการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ซึ่งผู้ที่เป็นสมาชิกในวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรงจะได้เรียนรู้การใช้ความรุนแรงจากการซึมซับค่านิยมความเชื่อทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัว และบรรทัดฐานที่สนับสนุนให้ใช้ความรุนแรง โดยครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญของการเลี้ยงดูและส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเจริญเติบโต อย่างมีประสิทธิภาพและทำหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรง เช่น การที่พ่อแม่ถ่ายทอดการไม่สนใจเอาใจใส่ดูแลปู่ย่าตายายในครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ ทำให้ลูกที่เป็นเด็กจะมีการเรียนรู้ผ่านการถ่ายทอดวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรงที่พ่อกับแม่ของตนเองกระทำความรุนแรงกับปู่ย่าตายาย ซึ่งวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรงที่มีลักษณะเช่นเดียวกับวัฒนธรรมอื่นซึ่งเป็นการรวบรวมลักษณะรูปแบบพฤติกรรมต่างๆ ของสมาชิกเข้าด้วยกันจนกลายเป็นบรรทัดฐานและค่านิยมให้สมาชิกในวัฒนธรรมปฏิบัติเหมือนหรือตามกันประกอบกับการไม่เอาผิดของผู้ถูกกระทำความรุนแรง

เนื่องจากผู้ถูกระทำมักมองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวและสามารถยับยั้งแก้ไขการเกิดปัญหาได้ด้วยครอบครัว

ดังนั้นการนำทฤษฎีวิวัฒนาการย่อยของความรุนแรงมาอธิบายถึงการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ซึ่งผู้ที่เป็นสมาชิกในวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรงได้เรียนรู้การใช้ความรุนแรง ซึมซับและนำเอาค่านิยมบรรทัดฐานที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงจากครอบครัวที่เป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมดังกล่าว โดยครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดพฤติกรรมวัฒนธรรมการกระทำความรุนแรงให้กับสมาชิกภายในครอบครัวของตน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้บรรทัดฐานการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นแบบแผนวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรงที่เป็นระบบแนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐานที่ให้การยอมรับกับการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุโดยแบบแผนดังกล่าวถูกส่งผ่านจากคนสู่รุ่นหนึ่งจากกระบวนการเรียนรู้การยอมรับวิธีการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ เช่น การทอดทิ้ง การทำร้ายร่างกายและจิตใจ การเอารัดเอาเปรียบฉ้อโกงทรัพย์สินของผู้สูงอายุ ล้วนแต่จะเป็นรูปแบบของการกระทำความรุนแรงที่สมาชิกในครอบครัวกระทำต่อผู้สูงอายุ ประกอบกับผู้สูงอายุในปัจจุบัน ถูกลดบทบาทความสำคัญจากครอบครัวและลดบทบาทหน้าที่ สมาชิกในครอบครัวไม่มีความเคารพนับถือผู้สูงอายุหรือเล็งเห็นถึงคุณค่าของผู้สูงอายุเหมือนในอดีตจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมที่นิยมทอดทิ้งผู้สูงอายุเพียงลำพัง มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ของผู้สูงอายุ รวมถึงการไม่สนใจดูแลตามความเหมาะสม เนื่องจากปัจจุบันวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคม ครอบครัวจึงมักจะเพิกเฉย ละเลยต่อผู้สูงอายุและมองว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ไม่มีประสิทธิภาพ ถูกลดบทบาทภาระหน้าที่ ทำให้ความสำคัญของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไปในด้านลบและเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้ (โชติมา อภิวัฒน์ชัชวาลย์, 2546, น. 31 – 32)

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพยากร (Resource Theory)

มนุษย์มีความต้องการในการใช้ทรัพยากรเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการดำรงชีวิต ซึ่งทรัพยากรเป็นสิ่งที่มืออยู่รอบตัวเรา สามารถนำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภคหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพอย่างมีความสุขและสะดวกสบาย โดยเราสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ก็ด้วยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีพ ทั้งในด้านปัจจัยสี่ ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร เสื้อผ้า และยารักษาโรค อีกทั้งเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ทรัพยากรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ โดยธรรมชาติหรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์และธรรมชาติด้วยกันเอง ทรัพยากรที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น อากาศ แม่น้ำ น้ำตก มหาสมุทร พื้นดิน แร่ธาตุ ภูเขา ป่าไม้ เป็นต้น ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคารบ้านเรือน ถนน รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น ดังนั้นมนุษย์จึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพื่อจะได้นำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด

นักสังคมวิทยาที่ให้ความสนใจนั้น ได้แก่ Goode (1971, อ้างถึงในสุดสงวน สุธีสร, 2540, น. 14) โดยอธิบายไว้ว่าทรัพยากรจากภายนอกมีความสำคัญต่ออำนาจของสมาชิกในครอบครัว เช่น ความสำเร็จของหน้าที่การงาน ความฉลาด อำนาจทางการเมือง การเงิน การเมือง การมีมิตรสหายเพื่อนฝูง การได้รับความรักความเมตตา เป็นต้น และความแตกต่างของระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจหรืออำนาจในการจัดหาทรัพยากรในครอบครัว สังคมมีความแตกต่างกันก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวต่างกันด้วย เช่น บุคคลที่อยู่ในสังคมที่ไม่ดีและมีสถานภาพทางเศรษฐกิจ ที่ต่ำก็จะไม่สามารถจัดหาทรัพยากรจากภายนอกได้อย่างเพียงพอสำหรับสมาชิกในครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาความเครียดและการสะสมความกดดันที่เกิดขึ้นจากการแบ่งรับปัญหาที่ทำให้สภาพทางอารมณ์จิตใจของบุคคลดังกล่าวเกิดความคับข้องและมีโอกาสที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่

สำคัญ ซึ่งจะมีความแตกต่างจากบุคคลที่อยู่ในครอบครัวในสังคมชั้นสูง มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ดีและมีอำนาจในการจัดหาทรัพยากรได้เป็นอย่างดี ก็จะทำให้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไม่มีการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้

ความสัมพันธ์ในครอบครัวแง่ของอำนาจและการใช้ทรัพยากรในครอบครัวเป็นเรื่องที่นักปรัชญาให้ความสำคัญ คือ Boel and Wolf โดยความสัมพันธ์ภายในครอบครัวซึ่งเป็นแง่ของการใช้อำนาจของบุคคลในครอบครัวต่อการใช้ทรัพยากร ความสามารถของสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกคนอื่นในครอบครัว ซึ่งเป็นลักษณะของการใช้อำนาจในการควบคุมและครอบครองให้สมาชิกในครอบครัวเป็นไปตามที่ตนเองมีความต้องการ และทรัพยากรในครอบครัวที่สมาชิกได้จัดหาให้กับสมาชิกคนอื่นในครอบครัว เพื่อช่วยให้ได้ถึงเป้าหมายของความหวังที่ได้ตั้งไว้และผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดในการครอบครอง ได้แก่ พ่อแม่ ซึ่งเป็นหัวหน้าและผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการจัดหาทรัพยากรหาเลี้ยงครอบครัว แต่จะต้องเป็นอำนาจที่มีความสมดุลในตัวเอง ไม่มากเกินไปข้างหนึ่งข้างใด แต่โดยทั่วไปพ่อหรือผู้ชายจะมีอำนาจสูงสุดในครอบครัวด้วยปัจจัยหลายอย่างที่ถูกลูกฝังมาในอดีต ลักษณะโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของผู้ชายจึงมีอำนาจมากที่สุด ประกอบกับการทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูและจัดหาทรัพยากรสำหรับสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ระบบอื่นทางสังคมถือเป็นระบบที่มีอำนาจแฝงอยู่และระบบของครอบครัวก็มีตัวบทกฎหมายเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเช่นเดียวกัน การให้ สิทธิแก่พ่อแม่ในการคุ้มครองดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว ซึ่งเคยเป็นพ่อแม่มาก่อน จึงเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการครอบครัว

นอกจากนั้นทฤษฎีการใช้ทรัพยากรยังสังเกตเห็นถึงความสามารถของผู้ชายในการจัดหาทรัพยากรมาให้ในครอบครัวมากกว่าผู้หญิง แต่เมื่อใดที่ผู้ชายมีความรู้สึกว่าต่ำต้อยกว่าผู้หญิงทั้งในหน้าที่การงาน รายได้ การจัดหาทรัพยากรในการดำรงชีวิต ความรู้ การศึกษา เป็นต้น ก็จะเป็นสาเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งการมีอำนาจของผู้ชาย โดยจะเห็นได้ว่าเพศชายด้วยสภาพร่างกายแล้วนั้นก็เป็นเพศที่สามารถใช้กำลังในการก

ระทำให้ความรุนแรงต่อ เพศหญิงได้ง่ายและโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ไม่สามารถป้องกันตนเองได้จากการถูกรังแก

สรุปได้ว่าทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพยากรอธิบายกรณีสาเหตุของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ซึ่งผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาความด้อยประสิทธิภาพของร่างกายและจิตใจ ลดบทบาทความสำคัญลงจากบุคคลที่มีอำนาจ จึงทำให้ไม่สามารถที่จะทำงานหรือหารายได้อย่างเป็นปกติได้นั้นและเป็น ผู้อาศัยพักพิงแทนในเรื่องต่างๆ ซึ่งจะทำให้บุคคลในครอบครัวที่ทำหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากรมีความรู้สึกแบ่งรับภาระค่าใช้จ่ายคนเดียวจนเกิดความเครียด รวมถึงปัจจัยทางสังคมต่างๆ ที่สนับสนุนให้การจัดหาทรัพยากรที่มีความเหมาะสมเพียงพอต่อบุคคลในครอบครัว แต่เมื่อผู้สูงอายุไม่สามารถจัดหาทรัพยากรและมีการใช้ทรัพยากรที่สิ้นเปลืองก็ส่งผลให้เป็นสาเหตุของการได้รับความรุนแรงในครอบครัวได้

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีว่าด้วยการเรียนรู้ทางสังคม เป็นแนวคิดของแบนดูรา (Bandura 1977 : 16 อ้างถึงใน ภัทรธิรา ผลงาม. 2544, น. 28) เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ นอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อนเบื้องต้นแล้ว เกิดจากการเรียนรู้ทั้งหมด และการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่เหล่านั้นสามารถเรียนรู้ได้โดยประสบการณ์ตรงหรือไม่ก็โดยวิธีการสังเกต องค์ประกอบทางชีววิทยามีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้โดยพฤติกรรม โดยบุคคลมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้พฤติกรรมของการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องระหว่างพฤติกรรม องค์ประกอบส่วนบุคคล และองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมจะมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

พฤติกรรมองค์ประกอบส่วนบุคคลและองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพล ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ พฤติกรรมของมนุษย์สามารถกำหนดสิ่งแวดล้อมและกำหนดองค์ประกอบของบุคคลได้เช่นกัน อนึ่งตัวกำหนดพฤติกรรมมี 2 ประการ คือ ตัวกำหนดพฤติกรรมที่เป็นสิ่งเร้า เช่น เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม การเกิดเหตุการณ์ตามสิ่งแวดล้อมเหมือนเดิมซ้ำไปซ้ำมาจะส่งผล

ให้เกิดขึ้นของตัวกำหนดที่เป็นผล เช่น ผลของการกระทำของมนุษย์จะเลือกกระทำพฤติกรรมที่ได้ผลทางบวกและหลีกเลี่ยงการกระทำที่ได้ผลทางลบ โดยวิธีการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์จะเป็นการเรียนรู้ผลของการกระทำและวิธีการเรียนรู้จากการเลียนแบบ ซึ่งการเรียนรู้จากผลของการกระทำ เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง คือ การให้ข้อมูล จูงใจ และการเสริมแรง ส่วนการเรียนรู้จากการเลียนแบบเป็นการเรียนรู้จากการสังเกตการกระทำและพฤติกรรม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางอ้อมผ่านกระบวนการใส่ใจแบบการเก็บจำ กระบวนการทางกาย และกระบวนการจูงใจ

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์ นอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อนเบื้องต้นแล้วเกิดจากการเรียนรู้ทั้งสิ้น และการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่เหล่านั้นสามารถเรียนรู้ได้โดยประสบการณ์ตรงและ การสังเกต องค์ประกอบทางชีววิทยามีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้โดยพฤติกรรมนั้นคือองค์ประกอบในตัวบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งอธิบายกระบวนการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ โดยพฤติกรรมมนุษย์เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกและการตอบสนองจากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการลอกเลียนแบบจากการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องระหว่างพฤติกรรม องค์ประกอบส่วนบุคคล และองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม รวมถึงกระบวนการเสริมแรง ซึ่งพฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมนั้นเข้าไปมา โดยการกำหนดพฤติกรรมจากสิ่งเร้า ได้แก่ กิจกรรม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมและเกิดขึ้นเข้าไปซ้ำมาของมนุษย์ ซึ่งคาดการณ์ไว้ว่าถ้ามีเหตุการณ์หนึ่ง เกิดขึ้นจะต้องมีเหตุการณ์อะไรตามมาและตัวกำหนดพฤติกรรม รวมถึงตัวกำหนดที่เป็นผล ได้แก่ ผลของการกระทำของมนุษย์จะเลือกกระทำพฤติกรรมที่ได้รับผลทางบวก และจะหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมที่จะได้รับผลทางลบ วิธีการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์มี 2 วิธี คือ การเรียนจากผลของการกระทำและวิธีการเรียนรู้จากการลอกเลียนแบบ โดยที่การเรียนรู้จากผลของการกระทำเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลจูงใจ และเสริมแรง

ส่วนการเรียนรู้จากการเลียนแบบเป็นการเรียนรู้จากการสังเกตผ่านตัวแบบของการกระทำพฤติกรรม ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อมโดยการเรียนรู้จากตัวแบบจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตเป็นสำคัญ

การเสริมแรงมี 2 ลักษณะ คือ การเสริมแรงทางบวก หมายถึง การให้สิ่งเร้า การส่งเสริมหรือสนับสนุนสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งให้ผลในทางที่ดีหรือสถานการณ์ที่รื่นรมย์ และเป็นการให้ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลนั้น และการเสริมแรงทางลบ หมายถึง การจับหรือถอดถอนสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่ให้โทษ อย่างไรก็ตามการลงโทษไม่ใช่การเสริมแรงทางลบ การลงโทษจะทำให้พฤติกรรมที่ดำเนินอยู่หยุดชะงักลง และมีแนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำ (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพิงษ์, 2529, น. 10)

ทฤษฎีดังกล่าวถือว่าการใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากการเรียนรู้พฤติกรรมและการลอกเลียนแบบ การกระทำหรือพฤติกรรม ซึ่งมักจะเรียนรู้มาจากครอบครัวที่เป็นอิทธิพลในการถ่ายทอดพฤติกรรมการกระทำทั้งทางบวกและทางลบของบุคคล โดยจะเห็นว่าเมื่อเด็กที่เจริญเติบโตขึ้นมาในครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ มักจะส่งผลให้เมื่อเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ จะใช้ความรุนแรงเช่นกันเมื่อประสบกับปัญหาและแก้ไขปัญหาในเรื่องต่างๆ รวมถึงการใช้แก้ไขปัญหาการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวเช่นกัน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่สำคัญต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการใช้ความรุนแรงต่อการแก้ไขปัญหา

การเรียนรู้ประสบการณ์ความรุนแรงในอดีตมีความสัมพันธ์ส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกด้านความรุนแรง เนื่องจากครอบครัวเป็นหน่วยพลวัตร แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเป็นประโยชน์ในการอธิบายกระบวนการขัดเกลาทางสังคมซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ความรุนแรงที่ได้เรียนรู้ผ่านเหตุการณ์ในอดีตมักจะส่งผลต่อการกระทำในปัจจุบันของบุคคลนั้น ดังนั้นประสบการณ์ความรุนแรงจึงมีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงกรณีผู้สูงอายุถูกกระทำ

รุนแรงในครอบครัว โดยผู้ที่มีประสบการณ์ความรุนแรงในฐานะของผู้ถูกระทำ ความรุนแรง ซึ่งเป็นประสบการณ์ทางตรง และในฐานะผู้รู้เห็น ผู้สังเกตการณ์ ความรุนแรงซึ่งเป็นประสบการณ์ทางอ้อมจะมีแนวโน้มที่ใช้ความรุนแรงต่อ ผู้สูงอายุในครอบครัวมากกว่าผู้ที่ไม่มีความเสี่ยงด้านความรุนแรง และการ เรียนรู้ของมนุษย์จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ในกรณีที่เป็น การเรียนรู้ในบริบทของสถานการณ์ที่มีลักษณะเชิงความรู้สึกและอารมณ์ ส่วนใหญ่เป็น บริบทที่เกิดขึ้นในวัยเด็ก ทำให้การเรียนรู้ในวัยเด็กส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของบุคคล ได้มากกว่าการเรียนรู้ในวัยอื่น โดยสถาบันครอบครัวเป็นผู้ทำหน้าที่ในการอบรม เลี้ยงดูบุคคลตั้งแต่เด็ก การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่มีลักษณะ ความรุนแรงจะถูกถ่ายทอดและบุคคลเรียนรู้จากครอบครัวที่เป็นสถาบันทางสังคม ที่เป็นรูปแบบของตัวแบบบทบาทการเรียนรู้กับวิธีการจัดการกับวิกฤตการณ์ที่เกิด ขึ้นของครอบครัว ส่งผลให้ในทางกลับกันครอบครัวเป็นหน่วยเรียนรู้แรกของ พฤติกรรมความรุนแรง เมื่อเผชิญกับปัญหา

ทั้งนี้เมื่อนำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมาอธิบายการใช้ความรุนแรงต่อ ผู้สูงอายุในครอบครัวได้ว่าผู้ที่มีประสบการณ์ความรุนแรงทั้งประสบการณ์ทางตรง และทางอ้อม โดยในแง่ของผู้ถูกระทำความรุนแรงและผู้สังเกตการณ์การ กระทำความรุนแรงก็ตาม จะมีการเรียนรู้บทบาทที่ยอมรับการใช้ความรุนแรงและ เรียนรู้จากตัวแบบที่แสดงออกซึ่งพฤติกรรมความรุนแรง กล่าวคือผู้กระทำความ รุนแรงมักเกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ดังนั้นปัจจัยที่ส่งผล ต่อการเกิดความขัดแย้งกับผู้สูงอายุ ในสาเหตุต่างๆ ก็จะมีผลให้เกิดการใช้ความ รุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวได้ เพื่อการแก้ไขและยุติปัญหาที่มีต่อผู้สูงอายุได้ การเรียนรู้ทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดและเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีต ที่ผู้กระทำความรุนแรงได้รับประสบการณ์ ที่เสริมแรงทางลบจนทำให้มีความสนใจ เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นทฤษฎีการเรียนรู้จึง เป็นสิ่งสำคัญต่อสาเหตุความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

วิธีการศึกษา

รูปแบบงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จะใช้แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว สาเหตุของการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ในครอบครัว และข้อเสนอแนะอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิดนำมาเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครที่ใช้บริการกองทุนผู้สูงอายุจำนวน 181 คน โดยกำหนดให้มีค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง 0.05 และระดับความเชื่อมั่น 95% ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจะนำมาใช้วิธีการนับหรือแปรค่าออกมาเป็นตัวเลขและนำผลดังกล่าว มาเปรียบเทียบวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งเป็นการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และนำเสนอเป็นรูปแบบของตารางประกอบการบรรยาย

ผลการศึกษา

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครที่ใช้บริการกองทุนผู้สูงอายุ จำนวน 181 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 66 – 70 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพค้าขายหรือมีธุรกิจส่วนตัว โดยมีภาระรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพียงบางส่วนเท่านั้น และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป พักอาศัยอยู่ร่วมกับลูกสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว และมีสุขภาพจิตดีเป็นปกติ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในระดับมากจำนวน 159 คน และระดับปานกลางจำนวน 22 คน ซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นการกระทำที่มีลักษณะรุนแรง ส่งผลกระทบต่อให้ผู้สูงอายุได้รับบาดเจ็บ

เจ็บและเป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ โดยใช้วิธีการทำร้ายร่างกาย ใช้สิ่งของ ขว้างปาหรือใช้อาวุธในการกระทำความรุนแรง เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีว่าการกระทำในลักษณะใด เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อตรงที่เห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะ แตกต่างจากความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของการปล่อยปละละเลย ทอดทิ้งให้ ผู้สูงอายุดำเนินชีวิตอยู่เพียงลำพังคนเดียว ซึ่งจะไม่เข้าใจว่าการกระทำดังกล่าว เป็นความรุนแรงในลักษณะใด เนื่องจากการปล่อยปละละเลยในบางกรณีเป็นการ กระทำที่เกิดขึ้นเพราะมีเหตุจำเป็นที่เหมาะสม

ผลการศึกษาทัศนคติของผู้สูงอายุต่อสาเหตุความรุนแรงต่อผู้สูงอายุใน ครอบครัวในภาพรวมแต่ละด้านเมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อสาเหตุการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุใน ครอบครัวที่มีผลมาจากปัจจัยด้านยาเสพติด ซึ่งมีความสำคัญและเป็นผลทำให้ ผู้สูงอายุถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยผู้กระทำความรุนแรงมักจะเป็น บุคคลที่ติดยาเสพติดเป็นประจำและอ้างว่าผลจากอาการมึนเมาสุราหรือยาเสพติดจะทำให้มีภาวะอารมณ์แปรปรวนและเปลี่ยนแปลงจากสภาพปกติ ไม่สามารถ ควบคุมตนเองและพฤติกรรมที่แสดงออกได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิด การกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวได้ รองลงมาอีกสาเหตุหนึ่งของ การเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว มีผลจากปัจจัยด้านอารมณ์ ซึ่ง ผู้กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่มักจะเป็นคนนิสัยใจร้อน หงุดหงิดและโมโหง่าย ขาดประสิทธิภาพในการควบคุมอารมณ์และความรู้สึก รวมถึงผลจากการสะสม ความเครียดที่เกิดจากการถูกกดดันทางสังคมและปัญหาอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การเจ็บป่วยทางจิต เป็นต้น ความแปรปรวนไม่มั่นคงทางอารมณ์ของผู้กระทำ ความรุนแรงมีสาเหตุมาจากการรับภาระดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาในด้านต่างๆ การ ดำเนินชีวิตที่ต้องอาศัยบุคคลในครอบครัวในการให้ความช่วยเหลือเป็นเรื่องที่มีความ ยุ่งยากและซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีความบกพร่องด้าน ร่างกายหรือด้านจิตใจที่เป็นผลกระทบ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนจะส่งผลต่อสภาพ

อารมณ์และจิตใจของบุคคลซึ่งจะส่งผลให้สามารถเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวได้

ปัจจัยด้านการพึ่งพาเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ซึ่งมีผลมาจากการพึ่งพาของผู้สูงอายุในเรื่องการดำเนินชีวิต เช่น ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในกิจกรรมบางอย่าง การพึ่งพาอาศัยครอบครัว เป็นต้น เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาด้วยประสิทธิภาพทางร่างกายและจิตใจที่เสื่อมถอยลง ส่งผลต่อปัญหาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เป็นปกติ ลดบทบาทความสำคัญลงจากบุคคลที่มีอำนาจและสามารถดูแลผู้อื่นมาเป็นผู้ที่ต้องได้รับการดูแลจากผู้อื่นและกลายเป็นผู้พึ่งพา จึงส่งผลให้เป็นสาเหตุของการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของครอบครัวและเป็นเรื่องของความอยู่รอด เมื่อผู้สูงอายุไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้และมีภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องต่างๆ ทำให้สมาชิกในครอบครัวประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและมีผลต่อการกระทำความรุนแรงเช่นกัน ผู้นำครอบครัวมีบทบาทหน้าที่หลักในการจัดหาทรัพยากรและดูแลรับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว เมื่อสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวตกต่ำก็จะส่งผลต่อความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว ผู้สูงอายุจึงกลายเป็นภาระ

รวมถึงปัจจัยด้านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการสะสมประสบการณ์ในอดีตผ่านสถาบันครอบครัวที่ถ่ายทอดพฤติกรรมความรุนแรง การถ่ายทอดความรู้ ทักษะคติ อุดมการณ์ บุคลิกภาพของสมาชิกจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นในทางที่ไม่เหมาะสมก็เป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ทั้งนี้ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อสาเหตุของการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวมีผลมาจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ ปัจจัยด้านยาเสพติด ด้านอารมณ์ ด้านการพึ่งพา ด้านเศรษฐกิจ ด้านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวได้ โดยเมื่อศึกษาถึงสาเหตุปัจจัยของการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุก็จะส่งผลให้เกิดการแสวงหา

แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

การอภิปรายผล

ทัศนะของผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครที่ใช้บริการกองทุนผู้สูงอายุต่อสาเหตุของการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว พบว่า

1. ด้านยาเสพติด พบว่า ผู้กระทำความรุนแรงมักจะอ้างว่าอาการมีเมามาจากการดื่มแอลกอฮอล์หรือเสพยาเสพติดเป็นผลทำให้เกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ทำให้บุคคลมีภาวะอารมณ์แปรปรวน ขาดสติและเปลี่ยนแปลงจากสภาพปกติ ไม่สามารถควบคุมตนเองและพฤติกรรมที่แสดงออกได้อย่างเหมาะสม โดยผลการศึกษามีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของจิราพร เกศพิชญวัฒนา และสุวิณี วิวัฒน์วานิช (2552, น. 58) ว่าสาเหตุการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุมักเกิดขึ้นจากผู้กระทำความรุนแรงเมาสุราและติดสารเสพติด การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ที่มีผลมาจากการใช้สารเสพติดเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออก ซึ่งการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวส่วนใหญ่จะกระทำความรุนแรงทางด้านร่างกาย การเงินและจิตใจ

2. ด้านอารมณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนะว่าสาเหตุของความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวมีผลมาจากการที่ผู้กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่มักจะเป็นคนที่มีนิสัยใจร้อน หงุดหงิดและโมโหง่าย หรือมีสาเหตุมาจากการเจ็บป่วยและปัญหาทางจิต เนื่องจากสภาพอารมณ์ของบุคคลเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยผลการศึกษา มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของวัลลภ วาทะสิทธิ์ (2550, น. 31) ว่าสาเหตุความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวส่วนใหญ่ผู้กระทำความรุนแรงเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดและมีบุคลิกภาพก้าวร้าวโมโหง่ายและมีภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ปกติอาจมีผลถึงการเจ็บป่วยทางจิต ส่งผลต่อความไม่ลงรอยหรือสถานะที่ไม่เห็นพ้องกัน

3. ด้านการพึ่งพา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติว่าปัจจัยด้านการพึ่งพาเป็นสาเหตุหนึ่งของความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ประสิทธิภาพทางร่างกายและจิตใจที่เสื่อมถอยลง การดำเนินชีวิตและกิจกรรมบางอย่างจึงจำเป็นต้องพึ่งพาและได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น โดยผลการศึกษา มีความสอดคล้องกับทัศนะของ จอร์จ ซี. โฮมันส์ (อ้างในสุรพงษ์ ลือทองจักร, 2552) ได้กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนในระดับบุคคลเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับผลตอบแทนในอดีตที่ดีจะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำ แต่ถ้าไม่ได้รับผลตอบแทนที่ดีเหมือนในอดีต บุคคลก็จะแสดงออกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งการแลกเปลี่ยนเพื่อหวังผลประโยชน์หรือรางวัลในอดีตที่ได้รับอย่างเหมาะสม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตามระยะเวลาทำให้ผลประโยชน์ที่เคยได้รับในอดีตสิ้นสุดลง เปรียบเทียบได้ว่าผู้สูงอายุในอดีตซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากรและเป็นบุคคลที่สมาชิกในครอบครัวต้องการพึ่งพาเป็นสำคัญ ต่อมาเมื่อระยะเวลาเปลี่ยนแปลงส่งผลให้กลายเป็นผู้สูงอายุซึ่งกลายเป็นบุคคลพึ่งพาผู้อื่น จากเดิมที่มีศักยภาพในการจัดหาทรัพยากรและไม่ได้พึ่งพาใครกลับเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่ต้องอาศัยพึ่งพาคนอื่นและมีศักยภาพลดลง จะเห็นได้ว่าการแลกเปลี่ยนของสมาชิกในครอบครัวที่ได้รับผลประโยชน์ในอดีตจากผู้สูงอายุและมีการเปลี่ยนแปลงทำให้ไม่ได้รับผลประโยชน์เหมือนในอดีตเช่นเดิม ทำให้ปัจจัยการพึ่งพาของผู้สูงอายุประสบปัญหาส่งผลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ดังนั้นผู้กระทำความรุนแรงมักมองว่าผู้สูงอายุเป็นภาระพึ่งพา ส่วนผู้ถูกกระทำความรุนแรงก็ยอมรับว่าตนเองเป็นภาระพึ่งพาของครอบครัว

4. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติว่าผู้กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ต้องรับผิดชอบภาระหนี้สินและรับภาระค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวเพียงคนเดียว ส่งผลให้เกิดความเครียดจนเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุการเกิดความรุนแรงในครอบครัว และการที่ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีรายได้ไปจุนเจือครอบครัวได้เพียงพอเท่ากับในอดีต ปัจจัยด้านเศรษฐกิจจึงเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุการกระทำความรุนแรงได้ โดยผล

การศึกษามีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550, น. 42) พบว่า สาเหตุสำคัญของพฤติกรรมที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจที่ส่งผลทำให้เกิดการสะสมความเครียดแก่ผู้กระทำความรุนแรงในการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเพียงคนเดียวและปัญหาทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี

5. ด้านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนะว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นสาเหตุหนึ่งที่สนับสนุนให้บุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรมกระทำความรุนแรงต่อในครอบครัว โดยการได้รับการเสริมแรงและปัจจัยกระตุ้นจากครอบครัว โดยผู้กระทำความรุนแรงมักจะมีปัญหาครอบครัวหรือเคยถูกกระทำความรุนแรงมาก่อนในอดีต โดยผลการศึกษามีความสอดคล้องกับทัศนะของจำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ (2547, น. 43) ได้กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นลักษณะที่ปรากฏเฉพาะในสังคมมนุษย์เท่านั้น มนุษย์มีความสามารถในการเรียนรู้ตั้งแต่เกิดทำให้สามารถเรียนรู้และจดจำได้ตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นมนุษย์จึงได้รับการขัดเกลาทางสังคมเพื่อที่จะมีบุคลิกภาพเช่นนั้น ลักษณะดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากการได้รับถ่ายทอดมาโดยกำเนิดและการขัดเกลาทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้บุคคลเป็นคนโดยสมบูรณ์ ดังนั้นการกระทำความรุนแรงจึงมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการขัดเกลาทางด้านสังคม

สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครที่ใช้บริการกองทุนผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวอยู่ในระดับมาก เนื่องจากส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าความรุนแรงต่อผู้สูงอายุเป็นการกระทำที่รุนแรงส่งผลให้ได้รับความบาดเจ็บต่อร่างกายและจิตใจ โดยสาเหตุการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวมีปัจจัยหลายด้านเข้ามาเกี่ยวข้องและส่งผลต่อสาเหตุ

การเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว เมื่อพิจารณาสามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อปัจจัยด้านยาเสพติดว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว เนื่องจากเห็นว่ายาเสพติดมีโทษและส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความรุนแรงได้อย่างชัดเจน รองลงมาปัจจัยด้านอารมณ์ของผู้กระทำความรุนแรงที่ใจร้อน แปรปรวน ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ด้านการพึ่งพาที่เห็นว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ต้องพึ่งพาครอบครัวทำให้เกิดเป็นภาระ ต่อครอบครัว ด้านเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยซึ่งมีสาเหตุจากการแบ่งรับภาระค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุและเนื่องจากผู้สูงอายุไม่สามารถหารายได้ด้วยตนเองได้จึงส่งผลกระทบต่อบุคคลให้เกิดการกระทำความรุนแรง และด้านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ถูกสะสมและเรียนรู้ประสบการณ์ความรุนแรงในอดีต ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ดังนี้

1. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวร่วมกัน โดยจัดให้มีอาสาสมัครชุมชนดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง
2. องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ/เอกชนควรจัดให้มีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การให้คำปรึกษาการวางแผนครอบครัว การจัดกิจกรรมกลุ่มบำบัดฟื้นฟู การให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำความรุนแรงอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กิตติพรธม ศิริทรัพย์. (2553). *ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะจิตวิทยา. สาขาจิตวิทยาการศึกษา.
- กองทุนผู้สูงอายุ. (2553). *คู่มือกองทุนผู้สูงอายุ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เทพเพื่อวานิสย์.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543 – 2573*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จิราพร เกศพิชญพัฒนา และสุวิณี วิวัฒน์วานิช. (2552). *ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุไทย : การทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ในปัจจุบัน*. รายงานโครงการวิจัย, มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- จุฬารัตน์ สมรูป และเฉลิมศรี สุวรรณเจตีย์. (2541). *การศึกษาภาวะเสี่ยงของผู้สูงอายุต่อการได้รับการทารุณกรรมในบ้านและภาวะเครียดของผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2547). *สังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2533). *ทำทนายทางเลือก : ความรุนแรงและการไม่ใช้ความรุนแรง*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2542). *ผู้สูงอายุไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย.
- ปิยะนุช นาคแก้ว. (2558). *การต่อต้านการทารุณกรรมต่อสตรีผู้สูงอายุ*. วารสารผู้สูงวัย, น. 1-3.
- พัทรินทร์ บุญเสริม. (2547). *ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวในอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ*. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย, น. 21-30.

- เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอ์. (2557). *โครงการช่วยการคุ้มครองทางสังคม : การสร้างภูมิคุ้มกันภัยทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ*. รายงานวิจัย, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รณชัย คงสกนธ์ และนฤมล โป๊ะแจ่ม. (2551). *ความรุนแรงในครอบครัว* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหประชาพานิชย์.
- วัลลภ วาทยสิทธิ์. (2550). *ความชุกของการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุหญิงในครอบครัวและคุณลักษณะของผู้กระทำความรุนแรงจังหวัดนครราชสีมา*. รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุดสงวน สุธีสร. (2556). *ทฤษฎีความรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตตา ฤทธิ์มนตรี. (2554). *พฤติกรรมรุนแรงต่อครอบครัวของผู้ใช้ยาบ้า*. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ, น. 48-56.
- สุวราภรณ์ โป๊ะรัมย์. (2552). *ประสบการณ์ของพยาบาลวิชาชีพในการดูแลผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะพยาบาลศาสตร์.
- สุธี อินตะประเสริฐ. (2547). *ปัญหาสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ*. เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2555). *คู่มือแนวทางในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร.
- สิริลักษณ์ โสมานุสรณ์. (2547). *ประสบการณ์การถูกทารุณกรรมของผู้สูงอายุ*. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, น. 1-20.
- สุขภาพคนไทย. (2552). *เพื่อสุขภาพแห่งมวลมนุษย์ หยุดความรุนแรง*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- อัจฉราพร สี่หิรัญวงศ์. (2544). *การทารุณกรรมผู้สูงอายุสตรีในสังคมไทย*. วารสารพัฒนาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, น. 3-11.
- อมรรัตน์ สัทธาธรรมรักษ์ และคณะ. (2551). *สถานการณ์ด้านสุขภาพและความชุกของผู้สูงอายุถูกทารุณกรรมในจังหวัดชลบุรี*. รายงานวิจัย, กรมการแพทย์. กระทรวงสาธารณสุข.

“ การลักทรัพย์ของเด็กและเยาวชนหญิง
บ้านปราณี : สาเหตุและแนวทางแก้ไข ”

The Stealing of Delinquent Girls
at Ban Pranee Juvenile Vocational
Training Center For Girls
Causations and Solutions

อัญพัชญ์ ศักดิ์เมธารัตน์

Anyaphat Sakmetharat

บทคัดย่อ

อาชญากรรมในสังคมเกิดขึ้นหลากหลายประเภท วิธีการหรือรูปแบบอาชญากรรมที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องคงหนีไม่พ้นอาชญากรรมที่เกิดจากการลักทรัพย์ ประกอบกับผู้กระทำผิดยังมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม รวมถึงเด็กและเยาวชนหญิงก็มีแนวโน้มในการก่อคดีลักทรัพย์ด้วย การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนหญิงกระทำผิดคดีลักทรัพย์ และเพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนหญิงในคดีลักทรัพย์ โดยใช้วิธีการศึกษาจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และการศึกษาภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กและเยาวชนหญิงที่อยู่ในความควบคุมดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีที่กระทำผิดลักทรัพย์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 ราย จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างจากเด็กและเยาวชนหญิงที่อยู่ในความควบคุมดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จำนวน 8 ราย ผลการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีที่กระทำผิดลักทรัพย์ ขณะกระทำผิดมีอายุอยู่ระหว่าง 13 – 16 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สภาพครอบครัวบิดามารดาเลิกร้างและแยกทางกัน พักอาศัยอยู่กับบิดาเลี้ยง อา และเพื่อน อาชีพของบิดามารดาประกอบอาชีพรับจ้าง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน ต้องการอาชีพเสริมเพื่อเลี้ยงชีพครอบครัว ด้านการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ เกเร หนีเรียน ส่วนพฤติการณ์การกระทำผิด

พบว่าในการกระทำผิดนั้น มี 2 แบบ คือ แบบแรกกระทำผิดด้วยตนเองและแบบที่สองร่วมกับผู้อื่น โดยมีการวางแผนหรือคิดมาก่อน และเกิดขึ้นโดยสถานการณ์พาไป ซึ่งสาเหตุการส่วนใหญ่มาจากตนเองมากที่สุด เนื่องจากมีนิสัยค่อนข้างเอาแต่ใจตนเอง คือรั้น คิดว่าตนเองถูกต้องเสมอ ไม่เชื่อฟังบิดามารดา รักอิสระ ติดเกมส์ อยากรู้ อยากลองสิ่งแปลกใหม่ จึงนำไปสู่การกระทำผิด ข้อเสนอแนะจากการศึกษามีดังนี้ ควรปรับปรุงแก้ไขนิสัยและพฤติกรรมของตนเองใหม่ ไม่ดี้อั้วหรือเอาแต่ใจตนเอง เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา ควรรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี เลือกใช้การตัดสินใจของตนเองอย่างถูกต้อง ครอบครัวต้องทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่เด็กและเยาวชนให้เพียงพอ และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนปฏิบัติตาม

คำสำคัญ :

สาเหตุการลักทรัพย์, เด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี

Abstract

The objectives of the research on 'Causes of the Theft Conducted by Female Children and Youths at the Training Center for Girls Ban Pranee' are to explore the causes that influence female children and youths commit theft and to find the way of solutions to prevent the female children and youths from committing theft. This research project incorporates documentary research and field research disciplines. The tool in the field research work is an interview script used for collecting data from the research populations. The case study of population is female children and youths at the Training Center for Girls Ban Pranee. Thus, the total number of the populations of this research is 8.

The result of this research found that Female children and youths were around 13-16 years old when they committed crimes. The educational background of the studied children and youth is grade 6. Their fathers and mothers divorce or live separately from each other. They live with their stepfathers, uncles and friends. Their fathers and mothers are daily employed workers. The economic statuses of their families are moderate. They must find the special career to protect their family .Most of them have committed theft because they were upset and felt that they were different from others. Concerning their learning habits, the studied youths did not pay attention to their lessons and

always skipped classes. The misbehaviors can be divided in two types, namely, self-conducted misbehaviors and collaborated ones. In some cases, the misbehaviors have been planned whilst in some other cases the misbehaviors occurred by the circumstances.

The cause of the misbehaviors of most of the studied youth is their own selves. The studied youths were self-centered and stubborn. They did not listen to their fathers or mothers or parents. They thought that the thought of them are always correct. They loved freedom, were addicted to games and always hung out. They liked to try new things which led them to misbehaviors.

The suggestions from this research is that the female children and youth who have committed theft should change their attitudes and behaviors. They should not be stubborn or self-centered. They should behave so that they will be good daughters for their fathers and mothers. They should befriend with good friends, make right decisions and always think about the results from whatever they do. As for the families, they should pay attentions to their children and set good examples for the children. The community should help prevent and correct children's misbehaviors.

Keywords :

Causes of the Theft Conducted, Children and Youths at the Training Center for Girls Ban Pranee

บทนำ

ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น เป็นปัญหาและสาเหตุที่ทำให้บุคคลในกระบวนการยุติธรรมและบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นให้ความสนใจในเรื่องสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เมื่อเด็กและเยาวชนมีการกระทำผิดเกิดขึ้นนั้นย่อมก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นรวมถึงสังคมและประเทศชาติทุกคนต่างรู้ดีกันว่าอนาคตของประเทศขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนที่จะต้องเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ และเป็นกำลังสำคัญที่จะพัฒนาประเทศต่อไป หากแม่เด็กและเยาวชนเติบโตขึ้นมาอย่างไม่มีคุณภาพ ขาดคุณธรรม จริยธรรมแล้ว อนาคตของประเทศคงไม่สามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้เท่าที่ควร

เด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิดนั้นมีวิธีการไม่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่และนับวันยิ่งจะเป็นปัญหามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการลักขโมยทรัพย์สิน หรือปัญหาการลักขโมยจักรยานยนต์ เป็นต้น ซึ่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนหญิงนั้นส่วนใหญ่กระทำผิดเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือกระทำตามตัวอย่างผู้ใหญ่ลอกเลียนแบบไปในทางที่ไม่ดี โดยสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มุ่งสู่ ยุคโลกาภิวัตน์ เปลี่ยนจากสังคมชนบทไปสู่สังคมเมือง ประกอบการเลี้ยงดูที่ขาดการเอาใจใส่หรืออาจเข้มงวดมากเกินไป โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนหญิงมักจะถูกผู้ปกครองคาดหวังให้ปฏิบัติตามกรอบที่วางไว้ และด้วยความที่เป็นเพศหญิงจึงถูกจำกัดทางความคิด ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายในที่สุด ซึ่งต่างจากเพศชายที่ถูกเลี้ยงดูให้กล้าแสดงออกและกล้าเผชิญกับสิ่งต่างๆด้วยตนเอง ดังนั้น พัฒนาการต่างๆ ของเพศหญิงจึงด้อยกว่าเพศชาย ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่า นอกจากนี้การเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม การตั้งความหวังมากเกินไป จนเด็ก ไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามได้ หรือการจำกัดพฤติกรรมที่มากเกินไป ล้วนแต่จะมีส่วนผลักดันให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจนกลายเป็นพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายในที่สุด (อารยา ด้านพาณิชย์ ,2542 , น.3) แต่ด้วยสภาวะการณ์ทุกด้านมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาวะเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่จะส่งผลให้

เกิดปัญหาและสาเหตุตามมาได้ในยุคปัจจุบันนี้ เป็นยุคที่มีข่าวของแพง สิ่งของต่างๆ ทั้งอุปโภคและบริโภคนั้นล้วนเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ในการดำรงชีวิต หากขาดแคลนทรัพย์ ไม่มีเงินที่จะซื้อสิ่งของที่ต้องการได้ จึงก่อให้เกิดความอยากได้ ความต้องการอยากมีขึ้นมา และส่งผลให้เกิดการลักทรัพย์ต่อไป ซึ่งการลักทรัพย์นั้น คือ การเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ โดยต้องการจะครอบครองทรัพย์นั้นไว้ เพื่อตนเองเอาไปขายหรือให้กับบุคคลอื่น เพราะฉะนั้นแล้วเราจึงเห็นคดีลักทรัพย์ในชีวิตประจำวันมากขึ้น

จากตารางสถิติจำนวนที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิดนั้น จะเห็นได้ว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 – 2556 จะมีเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจฯ ทั่วประเทศนั้นเป็นจำนวนมาก โดยจำแนกตามฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์แล้ว พบว่าฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์มีจำนวน 10,073 คดี นับได้ว่าเป็นปีที่มีสถิติจำนวนมากที่สุดในรอบปี พ.ศ. 2552 ในขณะที่เดียวกัน ยังคงมีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์มีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้น และลดลงในปีต่อมา เหตุผลที่มีการกระทำผิดเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์นั้น อัตราลดลงติดต่อกันถึง 3 ปี เป็นผลสืบเนื่องมาจากการรณรงค์กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนไม่กระทำความผิดในคดีลักทรัพย์ หากพิจารณาจากสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น ส่วนใหญ่จะมีสาเหตุมาจากการคบเพื่อนมีสูงถึง 20,215 คดี ในปี พ.ศ.2550 รองลงมาคือ ความคึกคะนอง ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สภาพฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพครอบครัวทะเลาะวิวาท ผู้อื่นชักจูงหรือบังคับ และมีอาการป่วยทางจิต

อย่างไรก็ตามยังคงเป็นปัญหาที่ทำให้กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต้องแบกรับผิดชอบและดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด สภาพปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีลักทรัพย์นั้น สังคมเองก็มีส่วนที่ทำให้ เด็กและเยาวชนเองกระทำความผิดมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเศรษฐกิจ แม้แต่เด็กและเยาวชนที่เป็นเพศหญิงก็กล้าที่จะกระทำความผิดเหมือนกับ

เพศชายจะกระทำผิดไปโดยที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็จริง แต่เมื่อหากกระทำผิดบ่อยมากขึ้นแล้ว ทำให้ติดนิสัยหรือทำงานเกิดเป็นอาชีพได้ เพราะฉะนั้นสังคมจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ เด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เพราะเด็กและเยาวชนคืออนาคตของชาติ พวกเขาเหล่านี้จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดูแลประเทศชาติบ้านเมืองนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนหญิงกระทำผิดคดีลักทรัพย์
2. เพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนหญิงในคดีลักทรัพย์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการเลี้ยงดูที่แตกต่าง

แนวคิดนี้มีความเชื่อว่า ภายใต้อาณัติเดียวกัน ผู้หญิงจะถูกควบคุมดูแลใกล้ชิดกว่าผู้ชาย อีกทั้งได้รับการคุ้มครองมากกว่าผู้ชาย ตลอดจนมักได้รับการตำหนิหรือผลักดันให้เข้าไปสู่กระบวนการสร้างวัฒนธรรมรอง หรือการมีมลทิน เนื่องจากการกระทำผิดน้อยกว่าผู้ชาย ซึ่งกระบวนการทางสังคมที่แตกต่างกันนี้ จะมีอิทธิพลน้อยต่อพฤติกรรมของผู้หญิง ซึ่งงานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดนี้ คือ เด็กผู้หญิงจะถูกขัดเกลาให้มีความประพฤติก้าวร้าวน้อยกว่าเด็กผู้ชาย และถูกควบคุมดูแลมากกว่าเด็กชาย (Vicki Rose, อ้างถึงใน เบส ซวลิตปรีชา, 2549, น.20) เด็กผู้หญิงส่วนมากจะถูกอบรมเลี้ยงดูให้เก็บกดต่อการยั่วชวน ในขณะที่เด็กชายถูกสอนให้ตอบโต้โดยการใช้อำลึงแก้แค้น และผู้หญิงจำนวนมากจะมีลักษณะเก็บกดจากความกดดันทางสังคมมากกว่าผู้ชาย

2. แนวคิดสตรีนิยม (Feminist Theories)

ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist Theories) และแนวคิดสตรีนิยม (Feminism) จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกล่าวถึงเส้นทางเดินทางของบทวิเคราะห์ประเด็น หญิง - ชาย ในแง่ของความไม่เท่าเทียมกันที่นำไปสู่การกำเนิดแนวคิดสตรีนิยมในระยะแรก การอธิบายความจริงเกี่ยวกับหญิง - ชาย ถูกผูกติดกับกรอบแนวคิดเรื่องของการกำหนดทางชีวภาพ (Biological Determinism) กล่าวคือการอธิบายว่าเพศ (Biological Sex) หรือความแตกต่างทาง สรีระเป็นตัวกำหนดบทบาท และความสัมพันธ์ของหญิงและชายในสังคม โดยลักษณะนี้ปรากฏอยู่ในข้อสมมติฐานทางมานุษยวิทยา ในการอธิบายความไม่เสมอภาคและเสมอภาคทางเพศ (ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2535)

สตรีนิยม หมายถึง ระบบคิดและขบวนการทางสังคมที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงสภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งตั้งอยู่บนการวิเคราะห์ว่าผู้ชายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบและสตรีอยู่ในสภาพที่เป็นรอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าสตรีนิยมมีจุดมุ่งหมายทางการเมืองพอกๆกับจุดมุ่งหมายทาง วิชาการ ซึ่งเป็นวิถีของทั้ง ความคิด และการกระทำ ส่วนในทางวิชาการ สตรีนิยมมีลักษณะที่เป็น สาขาวิชา และจะยอมรับในประสบการณ์ส่วนตัวว่าเป็นข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้ (Shewin, 1988) และได้มีการเสนอให้ความเป็นเพศ (gender) เป็นหน่วยเริ่มแรกของการวิเคราะห์ความเป็นเพศที่ถือว่าเป็นเครื่องมือการวิเคราะห์ที่สำคัญ และมักจะพิจารณาให้สตรีเป็นหน่วยหลักของการวิเคราะห์ (Beasley, 1999) สตรีนิยมให้ความสนใจที่เกี่ยวกับอสิสภาพส่วนบุคคล ครอบครัว รัฐ การกระจายอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันทางเพศในทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรม รวมถึงการเรียกร้องให้มีการสร้างสมดุลใหม่ระหว่างเพศ ในนามของความมีมนุษยธรรมเดียวกัน และเคารพในความแตกต่างของกันและกัน

ไอเซนสไตน์ (1984) มองว่าในขณะนี้หัวใจของสตรีนิยม คือความเท่าเทียมกัน ต้องการ ที่จะปลดปล่อยสตรีจากการกดขี่โดยการทำลายอุปสรรคที่กีดขวางการเป็นผู้กำหนดในเรื่อง การเมือง เศรษฐกิจ หรือเรื่องทางเพศด้วยตัวเอง

การสร้างทฤษฎีว่า สตรีมีความเหนือกว่าผู้ชายใน คุณสมบัติทางชีวหรือทางจิต ญาณวิทยาที่มีมาตามธรรมชาติบางอย่าง เป็นการถอยหลังเข้าคลองที่ อันตรายอย่างยิ่ง นอกจากนี้ กริมชอร์ (1990) ยังมองว่าความคิดที่เสนอให้มีการแบ่งแยกทางเพศ เป็นเพศหญิงและเพศชายเป็นระบบการวิเคราะห์แบบเดิมที่เรียกว่า ความคิดแบบสองขั้ว (dualism) ซึ่งเป็นการพิจารณาแยกปรากฏการณ์ต่างๆ ออกเป็น 2 ขั้วที่ตรงข้าม เช่น อารมณ์กับเหตุผล รูปธรรมกับนามธรรม ลักษณะสากลกับลักษณะเฉพาะ ร่างกายและจิตใจ สาธารณะและส่วนตัว

ทฤษฎีสตรีนิยม พยายามที่จะวิเคราะห์เงื่อนไขที่มากำหนดชีวิตสตรี และสำรวจความเข้าใจ ในเชิงวัฒนธรรมว่าสตรีหมายความว่าอย่างไร โดยให้ความสำคัญว่าสตรีเป็นวัตถุของความรู้มากกว่าจะเป็นผู้ผลิตสร้างความรู้ ดังนั้นแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมจึงมีความโดดเด่น มีการตั้งคำถามเกี่ยวกับความรู้และความจริงที่มีอยู่ว่าใครเป็นผู้สร้างความรู้และความจริง (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545)

จุดหลักในการวิเคราะห์ประเด็นความสัมพันธ์หญิง - ชาย นำมาสู่ความพยายามวิเคราะห์ กับระบบคิด หรือสังคมที่มีผู้ชายเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะเห็นได้ชัดในงานของ Kete Millett ผู้เขียน Sexual Politics ในปี 1970 ที่กล่าวถึงโมนัทศน์ “การเมืองเรื่องเพศ” ว่า เพศเป็นปัจจัยกำหนด สถานภาพที่มีนัยทางการเมือง ซึ่งมักจะถูกมองข้ามไปเป็นความสัมพันธ์และการจัดระเบียบทางสังคมที่แสดงถึงโครงสร้างอำนาจคนกลุ่มหนึ่งถูกควบคุมโดยคนอีกกลุ่มหนึ่งและสถาบันการเมืองนี้ก็คือ ระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) (Beasley, 1999)

สังคมไทยเป็นสังคมที่ชายเป็นใหญ่ เช่นเดียวกับอารยธรรมอื่นๆ ในประวัติศาสตร์ ความจริงข้อนี้ประจักษ์ชัดในทันทีที่เราตระหนักว่าหนทางแห่งอำนาจในสังคมล้วนอยู่ในกำมือผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทหาร อุตสาหกรรม เทคโนโลยี ตำแหน่งทางการเมือง การเงิน การคลัง รวมถึง การใช้กำลังบังคับของตำรวจ

กนกวรรณ ไม้สนธิ์ (2544) ศึกษาการต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากกา รนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อวิทยุไทย พบว่า 1. ลักษณะของภาพตัวแทนเรือน

ร่างผู้หญิงในนิตยสารที่ผ่าน กระบวนการใส่รหัสและต่อรอยด้วยตัวผู้หญิงเอง สอดคล้องกับแนวคิดการต่อรอยเพื่อกำหนดภาพ ตัวแทน 2. ลักษณะของการต่อรอยเพื่อให้ได้ภาพตัวแทนผ่านการนำเสนอเรือนร่างตามที่ผู้หญิง ต้องการประกอบ ด้วย การต่อรอยกับเจ้าของทุน การต่อรอยในกระบวนการผลิต การต่อรอยกับ สังคม 3. พบลักษณะการทำทลายแนวคิดสังคมแบบปิตาธิปไตยที่ปรากฏใน สื่อนิตยสารจากการที่ผู้หญิงเป็นฝ่ายกำหนดภาพตัวแทนของเรือนร่างขึ้นเอง คือ นางแบบอยู่ในฐานะผู้กระทำให้มีภาพสวยงามจากการแสดงท่าทางของตนเอง สตรีนิยมตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องสำรวจพื้นที่ส่วนตัว และประสบการณ์ ในชีวิตประจำวันของสตรี เช่น เรื่องพื้นที่ภายในบ้าน งานบ้าน ความเป็นแม่ และ เพศกรรม เพราะ พื้นที่เหล่านี้แท้จริงถูกกำหนดด้วยการเมืองดังที่ มิลลิเลท (1971) กล่าวไว้ จุดนี้เองได้กลายเป็น สโลแกนของกลุ่มเคลื่อนไหวสตรีนิยม ซึ่งได้มีการ เปลี่ยนแปลงวาระทางการเมืองและทฤษฎี โดยทำพื้นที่ของชีวิตที่เคยถูกมองว่า เป็นพื้นที่ส่วนตัวเข้ามาสู่พื้นที่ของการต่อสู้ทางการเมือง และเป็นประเด็นของ การวิเคราะห์ทางทฤษฎี (Jackson and Jones, 1998)

3. ทฤษฎีความผูกพันทางสังคม (Social Bonding Theory)

นักคิดอีกท่านหนึ่งได้กล่าวถึงการควบคุมทางสังคม คือ ทราวิส ไฮร์ชี (Travis Hirschi) โดยได้เสนอแนวความคิดว่า คนเรามีความรู้สึกในจิตใจที่จะ กระทำผิดหรือละเมิดกฎหมายของสังคมอยู่เสมอ จึงจำเป็นต้องมีการควบคุม ทางสังคม โดยอาศัยข้อผูกมัดของสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญ ข้อผูกมัดนี้จะนำมา ใช้ในกระบวนการมีความสัมพันธ์ทางสังคม หากขาดการยึดถือข้อผูกมัด อาชญากรรมก็ย่อมจะเกิดขึ้น

Travis Hirschi เขียนหนังสือ (Causes of Delinquency) สาเหตุการ กระทำผิดของเด็ก เชื่อว่าคนเราทุกคนมีศักยภาพในการละเมิดกฎหมายแต่ที่เรา ยังสามารถควบคุมตัวเองได้ เพราะเราเกิดความกลัวว่าพฤติกรรมในการละเมิด กฎหมายจะทำลายความสัมพันธ์ของเพื่อน ครอบครัว ครู และเพื่อนร่วมงาน

ถ้าเราขาดความผูกพันทางสังคม (Social Bond) ไม่สนใจว่าใครจะเป็นอย่างไร คนจะเกิดความอิสระในการกระทำนั้นจนสามารถกระทำความผิดได้

องค์ประกอบของความผูกพันทางสังคม (สุดสงวน สุธีสร, 2546, น.86) ได้แก่

1. ความผูกพัน (Attachment) การยอมรับบรรทัดฐานทางสังคมและการพัฒนาความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ขึ้นอยู่กับความผูกพัน Hirschi มองว่า ครอบครัว เพื่อน และโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งทำให้คนผูกพันกัน

2. ข้อผูกมัด (Comment) คือ การที่คนผูกมัดกับการดำเนินชีวิตรูปแบบของสังคม เช่น เรียนหนังสือสูง เพื่อที่จะประกอบอาชีพที่ดี จะมีความสำเร็จในชีวิต ทำให้ คนไม่ยอมทำผิดกฎหมาย เพราะการกระทำผิดกฎหมายจะทำลายโอกาสของความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นข้อผูกมัดจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ควบคุมพฤติกรรมอาชญากรรม

3. การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง (Involvement) การทำกิจกรรมต่างๆ ของสังคม ทำให้เหลือเวลาน้อยที่จะคิดประกอบอาชญากรรม เพราะเวลาส่วนใหญ่ใช้ไปทำกิจกรรม

4. ความเชื่อ (Belief) คนที่อาศัยอยู่พื้นที่เดียวกันจะมีความเชื่อที่เหมือนกันความรู้สึกต่อบรรทัดฐานและค่านิยมเหมือนกัน คนเหล่านี้จะไม่ประกอบอาชญากรรมในทางกลับกัน มีจริยธรรมที่ดีงาม

4. ทฤษฎีวัฒนธรรมรองของเด็กกระทำผิด (Cultural Deviance Theory)

อัลเบิร์ต โคเฮน (Albert Cohen) ได้พิมพ์หนังสือชื่อ Delinquent Boy : the Culture of the Gang (เด็กกระทำผิด: วัฒนธรรมของแก๊ง) ในปี ค.ศ.1955 โดยยกตัวอย่างสังคมของชนชั้นกลางและชนชั้นกรรมกรในสหรัฐอเมริกา ที่สังคมได้ให้ความสำคัญในเรื่องทะเลาะทะเลาะความก้าวหน้า ความสำเร็จ และการศึกษา ซึ่งทั้งสองชนชั้นต่างอบรมขัดเกลาลูกหลานตามวัฒนธรรมของกลุ่มตน สามารถแยกความแตกต่างของค่านิยมที่ใช้อบรมระหว่างชนชั้นกลางและชนชั้นกรรมกร

โคเฮน เห็นว่าในระบบโรงเรียนของสหรัฐอเมริกาจะยึดค่านิยมของชนชั้นกลางมาเป็นบรรทัดฐานหรือเป็นระเบียบให้นักเรียนปฏิบัติ ถ้านักเรียนต้องการประสบความสำเร็จในโรงเรียนก็ต้องยอมรับและปฏิบัติตามค่านิยมของชนชั้นกลาง ถ้าพิจารณาแล้วจะพบว่าเด็กที่มีจากชนชั้นต่ำจะเกิดปัญหาในการปรับตัวเป็นอย่างมาก ทำให้เด็กเกิดความขัดแย้งในตัวเอง เกิดความกดดัน และมีความตึงเครียด ผลก็คือเด็กชนชั้นต่ำจะปฏิเสธทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่มชนชั้นกลาง ทำให้เกิดการรวมตัวกัน “แก๊ง” และมีการสร้างวัฒนธรรมของกลุ่มตนขึ้นมา เด็กที่รวมตัวกันเป็นแก๊งจะมีลักษณะ ดังนี้ สมาชิกภายในกลุ่มจะมีความใกล้ชิดผูกพันกัน การทำกิจกรรมต่างๆเพื่อความสนุกอย่างเดียว จะมีความคับแคบ เป็นปฏิปักษ์ มีปฏิกริยาในทางลบกับกลุ่มชนชั้นกลาง

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทฤษฎีพฤติกรรม อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) เชื่อว่า มนุษย์ไม่ได้เกิดมาพร้อมกับความรุนแรง แต่ได้เรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจากการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่นที่อยู่แวดล้อมในสังคม เพื่อมุ่งหวังผลจากความก้าวร้าวนี้ นอกจากนี้ยังได้ดูจากภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ เด็กเห็นคนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและแสดงความรุนแรงซึ่งปฏิบัติต่อเนื่องในการตีความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ลูกเห็นพ่อแม่ ตบตี และแม่ยอมให้พ่อทำเช่นนั้น เมื่อเด็กโตขึ้นเด็กคนนี้จะกลายเป็นคนที่ชอบใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้โดยการเลียนแบบพฤติกรรมนั่นเอง

6. ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory)

เอ็ดวิน เอช. ซัตเทอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) ได้พยายามอธิบายพฤติกรรมของกลุ่มอาชญากรอาชีพ (career criminal) เช่น อาชญากรคอปกขาว และหัวขโมยอาชีพ การกระทำผิดเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม การเรียน

รู้ทักษะ (skills) และแรงจูงใจ (motives) ซึ่งเป็นผลจากการติดต่อสัมพันธ์กับคนที่ เป็นอาชญากร จึงได้เรียนรู้ค่านิยม (values) ทศนคติ (attitudes) คำนิยาม (definition) และรูปแบบของการประกอบอาชญากรรม (pattern of criminal behavior) เป็นต้น

หลักของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างมี ดังนี้

1. พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการเรียนรู้ เช่นเดียวกับการเรียนรู้ พฤติกรรมปกติ เช่น การเรียนการอ่านหนังสือ ต้องเริ่มตั้งแต่อ่านค่าง่ายๆ จนมา อ่านคำที่ยากเป็นลำดับ

2. พฤติกรรมอาชญากรรม เกิดจากการเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกัน และกัน เกิดขึ้นในกลุ่มที่มีความสนิทสนมกัน เช่น ครอบครัว เพื่อน

3. การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม รวมถึงการเรียนรู้เทคนิคการประกอบ อาชญากรรมด้วย บางครั้งยาก บางครั้งง่าย นอกจากนี้ยังเรียนรู้ถึงแรงจูงใจ แรงผลักดัน การให้เหตุผลและทัศนคติด้วย

4. แนวทางเฉพาะของแรงจูงใจและแรงผลักดันจะเรียนรู้จากการรับรู้ หลายด้าน เกี่ยวกับข้อกฎหมายที่เลือกปฏิบัติตามและข้อกฎหมายที่จะละเมิด เพราะปฏิกิริยาของคนในสังคมที่มีต่อกฎหมายสังคมและกฎหมาย ไม่ได้เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วไป จึงเกิดจากความขัดแย้งระหว่างทัศนคติของสังคมและ บรรทัดฐานทางวัฒนธรรมของสังคม และกลายเป็นหลักพื้นฐานของแนวคิด การคบค้าสมาคมที่แตกต่าง

5. การที่คนกลายเป็นอาชญากร เพราะเห็นผลจากการกระทำความผิด ทำให้เขาพอใจ

6. การคบค้าสมาคมที่แตกต่างขึ้นอยู่กับความถี่ (frequency) ระยะเวลา (duration) การมาก่อน(priority) และความเข้มข้น(intensity) การคบค้าสมาคม เป็นระยะเวลานานจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอย่างยิ่ง ในขณะที่ “การมาก่อน” ในความหมายคือการได้เรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม ยิ่งอายุน้อยเท่าไร ยิ่งมี

ผลต่อพฤติกรรมอย่างมาก และ “ความเข้มข้น” หมายถึง การให้ความสำคัญบารมี เช่น ผู้มีอำนาจจะมีอิทธิพลในการชักจูง เช่น พ่อแม่หรือเพื่อนสนิทจะมีผลต่อการเรียนรู้อย่างมากแม้ว่าพฤติกรรมอาชญากรรมแสดงให้เห็นถึงความต้องการและค่านิยมทั่วไป แต่ไม่ได้แปลว่าค่านิยมและความต้องการของอาชญากรต้องแตกต่างจากคนทั่วไป เพราะทั้ง อาชญากรและคนทั่วไปต่างมีความต้องการและค่านิยมทั่วไปที่เหมือนกัน

7. ทฤษฎีวงกลมที่มีจุดศูนย์กลางร่วมกัน (Concentric circle theory)

โรเบิร์ต พาร์ก และเออเนอเรนสต์ เบอร์กอส เสนอรูปแบบของเมืองโดยแบ่งเป็นเขตรูปวงกลมและมีรัศมีจากจุดศูนย์กลางขยายวงกลมออกเป็นช่วงๆ ซึ่งมาจากใจกลางเมืองไปสู่นอกเมือง แบ่งเป็น 1. เขตใจกลางธุรกิจ คนอาศัยอยู่มาก และที่อยู่อาศัยน้อย 2. เขตเสื่อมโทรม ธุรกิจต่างๆ เริ่มเข้ามามากมาย ผู้อาศัยจึงไม่สามารถย้ายออกไปอยู่ที่อื่นได้ เมื่อเสื่อมลง ทำให้ไม่มีใครต้องการอยู่อาศัยอีกต่อไป 3. เขตที่อยู่อาศัยของพวกคนทำงาน บ้านจะดูดีกว่า เพราะครอบครัวมีรายได้สูงกว่าพวกที่อาศัยในเขตเสื่อมโทรม ส่วนในเขตที่ขยายออกไปจะมีราคาแพงขึ้นไปอีก สาเหตุที่ทำให้สถิติอาชญากรรมสูง สามารถสรุปเป็นข้อๆ ดังนี้ 1. เขตใจกลางเมืองจะมีสภาพการควบคุมสังคมที่อ่อนแอ เพราะขาดการจัดระเบียบทางสังคม ต่างๆ มากมาย ทำให้ชุมชนใหม่มีการปรับระเบียบทางสังคมที่เข้มแข็ง 2. สาเหตุที่อัตราการเกิดอาชญากรรมสูงในเขตที่ 1 และ 2 เนื่องจากคนในเขตนี้มีความขาดความผูกพันทางสังคม 3. เมื่อเมืองเริ่มขยายใหญ่ออกไปเพิ่มเติม เขตที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนทำงานจะกลายเป็นเขตเปลี่ยนแปลง เนื่องจากคนทำงานจะพยายามย้ายออกไปหาที่อยู่ใหม่ เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนที่มีรายได้สูงขึ้น เมื่อมีโอกาสและมีเงินเพียงพอจะย้ายไปอยู่ในเขตที่มีความปลอดภัยสูงกว่า ซึ่งพาร์กและเบอร์กอส มองว่าเป็นกระบวนการปกติของรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบอเมริกันชน และการขยายของเมืองในสหรัฐอเมริกา การที่เป็นแหล่งชุมชนแออัด ทำให้ผู้อยู่อาศัยรู้สึกอึดอัดไม่โปร่งสบาย ส่งผลให้คน

เกิดความเครียดและมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิตมาก การทะเลาะเบาะแว้งกันย่อมเกิดขึ้น ทำให้ทั้งสภาพแวดล้อมและสภาพในครอบครัวมีแต่สิ่งแย่ๆ (สุดสงวน สุธีสร, 2546)

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากการสัมภาษณ์พูดคุยตามข้อความที่กำหนดอย่างเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการศึกษาครั้งนี้จากกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำความผิดในคดีลักทรัพย์ ซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีจำนวนทั้งหมด 104 คน โดยจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นเด็กหญิง หรือเยาวชนหญิง ที่เคยมีประสบการณ์ในการกระทำความผิดในคดีลักทรัพย์ และไม่เคยกระทำความผิดในคดีลักทรัพย์มาก่อน และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น 4 ส่วน มีคำถามเชิงปิด ในแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป สภาพครอบครัว พฤติการณ์ทางคดีที่เกิดขึ้น และสาเหตุการลักทรัพย์ เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายสรุป ในเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนหญิงที่เป็นกรณีศึกษาขณะกระทำความผิดมีอายุระหว่าง 13 – 16 ปี สถานภาพโสด 7 ราย สถานภาพสมรส 1 ราย มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่จะจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และศึกษาสายอาชีพ ตามลำดับ ซึ่งในขณะที่กระทำความผิดมีอยู่ 3 ราย ที่อยู่ในระหว่างกำลังศึกษาเล่าเรียนพร้อมกับการทำงานไปด้วย ส่วนที่เหลือไม่อยู่ในระหว่างศึกษาเล่าเรียน ซึ่งนอกจากการเรียนแล้วมาประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขายก่อนถูกดำเนินคดี

ครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่บิดามารดาเล็กร้างและแยกทางกัน เด็กและเยาวชนไม่ได้อาศัยอยู่กับผู้ปกครองหรือแยกออกมาอาศัยอยู่กับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ บิดามารดาของเด็กและเยาวชนจะประกอบอาชีพรับจ้างค้าขาย ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวจึงอยู่ในระดับพอมีพอกินพอใช้ตามอัตรภาพ

ภูมิหลังของเด็กและเยาวชนทั้ง 8 กรณีศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิดลักทรัพย์ ขณะกระทำผิดมีอายุอยู่ระหว่าง 13 – 16 ปี ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สภาพครอบครัว ส่วนใหญ่บิดามารดาเล็กร้างและแยกทางกัน เด็กและเยาวชนหญิงจะอาศัยอยู่กับบิดาเลี้ยง อา และเพื่อน อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน ต้องหาอาชีพเสริมเพื่อเลี้ยงชีพครอบครัว ส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิดลักทรัพย์เกิดความรู้สึกน้อยใจบ้าง ที่ตนเองไม่เหมือนคนอื่น ส่วนในด้านการศึกษานั้น ส่วนใหญ่ไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ เกเรหนีเรียน ส่งผลให้ผลการเรียนไม่ดีหรือไม่ได้ตั้งใจคิดไว้ หรือเรียนจบในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน และบางกรณีศึกษามีการทะเลาะวิวาทกัน ตั้งครรภในวัยเรียน จนทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันในที่สุด

พฤติการณ์การกระทำผิด พบว่า เด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิด มุ่งที่จะลักทรัพย์ของผู้อื่น โดยกระทำผิดไปเพื่อหวังจะลักขโมยสิ่งของนั้นๆ แล้วยำสิ่งของนั้นไปขายอีกทีหนึ่งเพื่อเปลี่ยนเป็นเงิน และนำไปใช้สอยหรือซื้อของในสิ่งที่ตนเองต้องการตามวัตถุประสงค์ ในฐานความผิดลักทรัพย์ที่เป็นของนายจ้าง ลักทรัพย์ผู้อื่นในเวลากลางคืนร่วมกันลักทรัพย์ผู้อื่นในเวลากลางคืน หรือรับของ ปล้นทรัพย์ โดยมีอาวุธ โดยใช้ยานพาหนะ เพื่อให้พ้นการจับกุม ลักทรัพย์ของห้างสรรพสินค้า บิ๊กซีร่วมกันลักทรัพย์หรือรับของโจร ร่วมกันชิงทรัพย์จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ร่วมกันฆ่าผู้อื่น ในการกระทำผิดนั้น มี 2 แบบ คือ แบบแรกจะกระทำผิดด้วยตนเอง และแบบที่สองตนเองร่วมกันกระทำผิดกับผู้อื่น ซึ่งบางทีจะมีการวางแผนหรือคิดมาก่อนที่จะกระทำผิดลงไป และกระทำผิดไปตามสถานการณ์พาไป

สาเหตุการกระทำผิดของกรณีศึกษาทั้ง 8 ราย ของเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานีนัน เรียงอันดับสาเหตุการกระทำผิดหลักทรัพย์มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด พบว่าอันดับที่ 1 สาเหตุการกระทำผิดจากตนเอง 8 ข้อ อันดับที่ 2 สาเหตุการกระทำผิดจากเพื่อน 6 ข้อ อันดับที่ 3 สาเหตุการกระทำผิดจากครอบครัว 5 ข้อ อันดับที่ 4 สาเหตุการกระทำผิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคม 2 ข้อ และอันดับที่ 5 อันดับสุดท้าย สาเหตุการกระทำผิดจากสถานภาพทางเศรษฐกิจ 1 ข้อ ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

สาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนหญิงกระทำผิดหลักทรัพย์

อันดับที่ 1 สาเหตุการกระทำผิดจากตนเอง ที่กรณีศึกษาทั้ง 8 ราย จากกลุ่มตัวอย่างของเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ซึ่งอยู่ในการควบคุมดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีที่เหมือนกันมากที่สุด ส่วนใหญ่กรณีศึกษาจะมีนิสัยดื้อรั้น ไม่ค่อยเชื่อฟังบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนจะคิดว่าความคิดเห็นของตนเองนั้นถูกต้องเสมอ บางกรณีศึกษา เมื่อถูกกีดกันจากบิดามารดา ที่สั่งสอนแล้วใช้ ไม้ตีบ้าง เพื่อให้รู้สึกท้อใจ กลับส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกไม่อยากจะอาศัยอยู่ที่บ้านอีก เพราะเบื่อกับที่ต้องโดนบิดามารดาสั่งสอน และประกออบกับบิดามารดา มีนิสัยจุกจิก และขี้บ่น ทำให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจหนีออกจากบ้าน มาอาศัยอยู่กับเพื่อนแทน และด้วยความที่ตนเองเบื่อหน่าย อยากทำตามตัวอย่างเพื่อนบ้าง จึงส่งผลต่อการเรียน ทำให้ผลการเรียนไม่ดี และไม่อยากจะเรียนหนังสือในที่สุด ทำอะไรตามอำเภอใจ โดยไม่ได้แคร์ความรู้สึกของบิดามารดาเลย รักอิสระ ติดเกมส์ มักไม่ค่อยอยู่บ้าน อยากรู้ อยากลองสิ่งแปลกใหม่ บางครั้งตัดสินใจกระทำผิดไปด้วยความคึกคะนอง แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างนี้กระทำไปตามความปรารถนาของสัญชาติญาณ จากจิตใต้สำนึก โดยที่ไม่สามารถควบคุมไว้ได้ ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ และมีบุคลิกภาพต่อต้านสังคม คือ มีความเห็นแก่ตัว ไม่สามารถยับยั้งชั่งใจที่กระทำผิดได้

อันดับที่ 2 สาเหตุการกระทำผิดจากเพื่อน พบว่า กรณีศึกษาส่วนใหญ่มีการคบค้าสมาคมกับเพื่อนในละแวกบ้านที่อยู่ในชุมชนเดียวกันหรือใกล้เคียงในแถวนั้น เพื่อนมักจะพากันเที่ยวเตร่ตามสถานที่ต่างๆ สถานบันเทิง ร้านเกมส์ ร้านคาราโอเกะ และจากที่สังเกตได้จากผลจากการสัมภาษณ์นั้นพบว่า เด็กและเยาวชนเหล่านี้ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าบุคคลในครอบครัวหรือ ผู้ปกครอง และพี่น้อง เพื่อนเปรียบดังคนสำคัญที่สุดในชีวิตพวกเขา มีปัญหาทวงใจอะไรก็มักเลือกที่จะปรึกษาเพื่อนก่อนเสมอ เรียนรู้และลอกเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ จากเพื่อน เพื่อนชวนไปไหนก็ไปด้วย ไม่ค่อยปฏิบัติกลุ่มเพื่อนเพราะกลัวเพื่อนจะเสียใจ เลยใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนบ่อย

อันดับที่ 3 สาเหตุการกระทำผิดจากครอบครัว สถานภาพของบิดามารดาของกรณีศึกษามี 2 ลักษณะ คือ บิดามารดาอยู่ด้วยกัน และบิดามารดาเลิกร้างและแยกทางกันไป ต่างฝ่ายต่างมีคู่ครองใหม่ ทำให้เด็กและเยาวชนขาดคนคอยเอาใจใส่ดูแล เนื่องจากขาดการฝึกอบรม ขาดการเลี้ยงดูที่ดีในวัยเด็ก ไม่มีการลงโทษห้ามปรามเมื่อเด็กกระทำผิด สมาชิกในครอบครัวไม่มีเวลาได้อยู่ร่วมกันทำให้เกิดความห่างเหินหรือช่องว่างที่มากขึ้นกลางระหว่างสมาชิกมากขึ้น อีกทั้งบางกรณีศึกษา บิดามารดาหรือผู้ปกครองบางครอบครัว ให้อิสระเด็กและเยาวชนมากเกินไป หากบุตรต้องการทำอะไรก็ไม่ค่อยห้ามปราม จะคอยตักเตือนบ้างบางครั้งเท่านั้น ซึ่งเด็กที่กำลังเข้าสู่ในช่วงวัยรุ่นก็มักจะไม่ค่อยเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ดื้อรั้น และนำไปสู่การกระทำผิดในที่สุด

อันดับที่ 4 สาเหตุการกระทำผิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นสาเหตุที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้เกิดการกระทำผิดดังกล่าว คือ ครอบครัวที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนแออัด ลักษณะของบ้านเป็นห้องเช่า บ้านไม้เก่าชั้นเดียว มีประชากรหนาแน่นแออัดกระจายทั่วไปทุกเขตการปกครอง การสร้างที่อยู่อาศัยในพื้นที่แคบๆ และไม่เป็นระเบียบ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีทั้งผู้จำหน่ายและผู้เสพ

อันดับที่ 5 สาเหตุการกระทำผิดจากสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด เนื่องจากกรณีศึกษานั้น พบว่ามีฐานะทางเศรษฐกิจทางที่ไม่ดี มีครอบครัวที่มีฐานะไม่ดีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ประกอบกับตนเองต้องการเงินทองทรัพย์สินไปกินใช้เที่ยวเล่น จึงทำให้เด็ก และเยาวชนบางรายต้องดิ้นรนต่อสู้ด้วยการเป็นอาชญากรรมหาเงินโดยทาง ผิดกฎหมายมาใช้แทนการได้รับจากครอบครัว

การอภิปรายผล

ภูมิหลังของเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ส่วนใหญ่สภาพ ครอบครัวบิดามารดาเลิกร้างและแยกทางกัน เด็กและเยาวชนหญิงจะอาศัยอยู่กับบิดาเลี้ยง อา หรือเพื่อนโดยส่วนใหญ่ อาชีพหลักของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ประกอบอาชีพรับจ้าง จึงมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับยากจน ต้องหาอาชีพ เสริมเพื่อเลี้ยงชีพครอบครัว ส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิดลักทรัพย์ เกิดความรู้สึกน้อยใจที่ตนเองไม่เหมือนคนอื่น ขาดการเอาใจใส่ที่เพียงพอและไม่ได้รับการดูแลที่ดี ทำให้เกิดช่องว่างทางความสัมพันธ์ และส่วนใหญ่จะไม่ตั้งใจ เรียนหนังสือ เกเร หนีเรียน ส่งผลให้ผลการเรียนไม่ดีหรือ จบการศึกษาในระดับ ต่ำกว่ามาตรฐาน และมีปัญหาการทะเลาะวิวาท ตั้งครรภ์ในวัยเรียน จนทำให้ต้อง ออกจากโรงเรียนกลางคันในที่สุด และบางส่วนหนีออกจากบ้านเนื่องมาจากไม่ สามารถทนพฤติกรรมของพ่อเลี้ยงที่กระทำชำเราเข้มขื่นได้ และก้าวเข้าสู่วงจรของ การกระทำผิดลักทรัพย์ รวมถึงมีพฤติกรรมการติดยาเสพติดประเภทต่างๆ บุคคล จะมีพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ สังคมที่ดีได้ เกิดจากประสบการณ์การอบรม เลี้ยงดูในวัยเด็ก ครอบครัวจึงเป็นสิ่งแรกของเด็กที่จะเรียนรู้ และขัดเกลาทาง สังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม (Socialization theory) ได้อธิบายว่า คนได้ถูกขัดเกลาจากสถาบันต่างๆ ในสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และที่ทำงาน เป็นต้น ซึ่งถ้าหากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวกและได้รับ

การสนับสนุน คนจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นอย่างดี ในทางตรงกันข้าม ถ้าความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ คนจะฝ่าฝืนกฎระเบียบนำไปสู่พฤติกรรมอาชญากร เนื่องจากหากบุคคลนั้นได้รับการถ่ายทอดค่านิยมหรือแบบแผนความประพฤติซึ่งกระทำไม่เหมาะสม สังคมไม่ยอมรับ ก็จะทำให้บุคคลนั้นได้รับการถ่ายทอดมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ผนวกกับหากผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเป็น “อาชญากร” หรือเป็น “ผู้ร้ายโดยสันดาน” ก็จะยิ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบ (สฤตสงวน สุธีสร, 2547, น. 83)

สาเหตุการลักทรัพย์

อันดับที่ 1 สาเหตุการกระทำผิดลักทรัพย์ที่เกิดจากตนเอง

ตัวเด็กและเยาวชนหญิงเองนั้นเป็นต้นเหตุในการกระทำผิดลักทรัพย์ เพราะตัวเด็กและเยาวชนหญิงเองนั้นจะมีนิสัยค่อนข้างเอาแต่ใจตนเอง ตี้อารมณ์ คิดว่าความคิดของตนเองถูกต้องเสมอ ไม่เชื่อฟังบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เวลาบิดามารดาหรือผู้ปกครองตักเตือนว่าห้ามออกจากบ้านเด็ก และเยาวชนหญิงก็จะมีอาการหงุดหงิด เบื่อ อยากรออกจากบ้านไปเที่ยวเล่นหาเพื่อน ยิ่งถูกใช้ไม้ตีเพื่อหวังจะให้หลาบจำ กลับกลายเป็นยิ่งตอกย้ำความรู้สึกของตัวเด็กและเยาวชนหญิง เพราะเบื่อกับที่จะต้องโดนบิดามารดาหรือผู้ปกครองสั่งสอนและประกอภกับบิดามารดา มีนิสัยจุกจิก และขี้บ่นร่วมด้วย ยิ่งทำให้เด็กและเยาวชนหญิงไม่สนใจจึงส่งผลให้เด็กและเยาวชนหญิงหนีออกจากบ้านมาอาศัยอยู่กับเพื่อน ส่งผลต่อการเลียนแบบพฤติกรรมเพื่อน จึงส่งผลต่อการเรียน ทำให้ผลการเรียนไม่ดีและไม่อยากเรียนหนังสือ รักอิสระ ตัดเกมส์ อยากรู้ อยากรองในสิ่งแปลกใหม่ และนำไปสู่การกระทำผิดลักทรัพย์

อันดับที่ 2 สาเหตุการกระทำผิดจากเพื่อน พบว่า กรณีศึกษาส่วนใหญ่มีการคบค้าสมาคมกับเพื่อนในละแวกบ้านที่อยู่ในชุมชนเดียวกันหรือใกล้เคียงกันในแถวนั้น มีเพื่อนสนิทอยู่ในกลุ่มของตนเอง โดยเพื่อนบางคนจะมีลักษณะนิสัยเกเร หนีเรียน ไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ และบางรายมีพฤติกรรมการเสพยาเสพติด

ร่วมด้วย ทำให้เด็กและเยาวชนหญิงคล้อยตามเพื่อนได้ง่าย ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เพื่อนเปรียบดังคนสำคัญที่สุดในชีวิตพวกเขา เลือกที่จะปรึกษาเพื่อนก่อนเสมอเป็นอันดับแรก เรียนรู้และลอกเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆจากเพื่อน เพื่อนชวนไปไหนก็ไปด้วย ชักชวนไปดื่มสุรา เที่ยวกลางคืน และชักชวนให้ลองยาเสพติด เด็กและเยาวชนหญิงมักไม่ค่อยปฏิเสธ เพื่อหวังให้เพื่อนยอมรับ ตั้งทฤษฎีวิวัฒนาการของเด็กกระทำความผิด (Cultural deviance theories) อัลเบิร์ต โคเฮน ได้ยกตัวอย่างสังคมของชนชั้นกลางและชนชั้นกรรมกรในสหรัฐอเมริกา ที่สังคมได้ให้ความสำคัญในเรื่องทะเลาะทะเลาะความก้าวร้าวความสำเร็จ และการศึกษา ของเด็กและเยาวชน ซึ่งทั้งสองชนชั้นต่างอบรมขัดเกลาลูกหลานตามวัฒนธรรมของกลุ่มตน จะพบว่า เด็กที่มีจากชนชั้นต่ำจะเกิดปัญหาในการปรับตัวเป็นอย่างมาก ทำให้เด็กเกิดความขัดแย้งในตัวเอง เกิดความกดดัน และมีความตึงเครียด ผลก็คือ เด็กชนชั้นต่ำจะปฏิเสธทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่มชนชั้นกลาง ทำให้เกิดการรวมตัวกัน “แก๊ง” และมีการสร้างวัฒนธรรมของกลุ่มตนขึ้นมา เด็กที่รวมตัวกันเป็นแก๊งจะมีลักษณะ ดังนี้ 1.สมาชิกภายในกลุ่มจะมีความใกล้ชิดผูกพันกัน 2.การทำกิจกรรมต่างๆ ก็เพื่อความสนุกอย่างเดียว 3. จะมีความคับแค้น เป็นปฏิปักษ์ มีปฏิกริยาในทางลบกับกลุ่มชนชั้นกลาง

อันดับที่ 3 สาเหตุการกระทำความผิดจากครอบครัว สถานภาพของบิดามารดาแยกทางกัน ต่างฝ่ายต่างมีคู่ครองใหม่ ทำให้เด็กและเยาวชนขาดคนคอยเอาใจใส่ดูแล เนื่องจากขาดการอบรมเลี้ยงดูที่ดีเหมาะสมกับช่วงวัย ไม่มีการลงโทษห้ามปราม เมื่อเด็กกระทำความผิด สมาชิกในครอบครัวไม่มีเวลาได้อยู่ร่วมกันทำให้เกิดความห่างเหินหรือช่องว่าง อีกทั้งบางกรณีครอบครัวให้อิสระเด็กและเยาวชนมากเกินไป แนวคิดในการขัดเกลาสังคม (Socialization) มองว่า ครอบครัวเป็นองค์กรแรกที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมให้แก่มนุษย์ การขัดเกลาทางสังคมในครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด หากต้องการทำอะไรจะไม่ค่อยห้ามปราม จะคอยตักเตือนบ้างบางครั้งเท่านั้น เด็กและเยาวชนมักจะไม่ค่อยเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา

หรือผู้ปกครอง คือรับ ขาดความอบอุ่น จึงนำไปสู่การกระทำผิดลักทรัพย์ แนวคิดในการขัดเกลาสังคม (Socialization) มองว่า ครอบครัวเป็นองค์กรแรกที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมให้แก่มนุษย์ การขัดเกลาทางสังคมในครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

อันดับที่ 4 สาเหตุการกระทำผิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในถิ่นฐานที่มีลักษณะเป็นชุมชนแออัด ลักษณะของบ้านเป็นห้องเช่า บ้านไม่เก่าขึ้นเดียว มีประชากรหนาแน่นแออัดกระจาย การสร้างที่อยู่อาศัยในพื้นที่แคบ และไม่เป็นระเบียบ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีทั้งผู้จำหน่ายและผู้เสพ ดังทฤษฎีวงกลมที่มีจุดศูนย์กลางร่วมกัน (Concentric circle theory) โรเบิร์ต ปาร์ก และเออเนอร์เนสโต เบร์เกส เสนอรูปแบบของเมืองโดยแบ่งเป็นเขตรูปวงกลมและมีรัศมีจากจุดศูนย์กลางขยายวงกลมออกเป็นช่วงๆ จากใจกลางเมืองไปสู่นอกเมือง เขตที่อยู่อาศัยของพวกคนทำงาน ลักษณะบ้านจะดูดีกว่า เพราะครอบครัวมีรายได้สูงกว่าพวกที่อาศัยในเขตเสื่อมโทรม ส่วนในเขตที่ขยายออกไปจะมีราคาแพงขึ้นไปอีก เพราะเป็นที่อยู่อาศัยของพวกที่มีรายได้ดีกว่าพวกอื่น ประกอบกับสาเหตุที่ทำให้สถิติอาชญากรรมสูงเกิดจากสภาพแวดล้อมชุมชนหรือสังคมที่ส่งผลต่อการแสดงออกพฤติกรรมของมนุษย์

อันดับที่ 5 สาเหตุการกระทำผิดมาจากสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว เนื่องจากกรณีศึกษานั้นส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ครอบครัวมีฐานะยากจนเป็นทุนเดิมอยู่แล้วประกอบกับตนนั้นต้องการเงินทองทรัพย์สินไปกินใช้เที่ยวเล่น มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดในคดีลักทรัพย์ของเด็กและเยาวชน โดยปัจจุบันค่าครองชีพนับวันยิ่งสูงขึ้น รายได้ไม่พอกับรายจ่าย จึงทำให้เด็กและเยาวชนบางรายต้องดิ้นรนต่อสู้ด้วยการเป็นอาชญากรรมหาเงินโดยทางผิดกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict theory) เชื่อว่าอาชญากรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะสังคมถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มมีและกลุ่มไม่มี เกิดจากระบบของการผลิตที่สังคมแบ่งออกเป็น

2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มด้อยกว่าหรือผู้ถูกปกครอง มุ่งเน้นประเด็นสังคมระบบทุนนิยมเป็นแนวความคิดที่มีข้อสมมุติฐานที่ว่า พฤติกรรมของสังคมสามารถเข้าใจได้จากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ และบุคคลต่างๆ เพราะการแข่งขันในการเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีค่าและหายาก

แนวทางป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนหญิงในคดีลักทรัพย์

เนื่องจากเด็กและเยาวชน จำเป็นจะต้องได้รับการเรียนรู้และการอบรมจากผู้ใหญ่รอบข้าง เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด กระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะตามมา เพราะเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มบุคคลที่ควรได้รับการปฏิบัติที่นุ่มนวลกว่าผู้ใหญ่ แม้จะมีความประพฤติที่เสียหายหรือผิดศีลธรรม จนถึงการกระทำความผิดที่ต้องดำเนินตามกฎหมายก็ตามการใช้มาตรการทางกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด ถือว่าเป็นการไม่สมควร ไม่ยุติธรรมและอาจจะก่อให้เกิดผลเสียแก่ตัวเด็กและเยาวชนเหล่านั้นมากกว่าผลดี สำหรับแนวทางป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนหญิงในคดีลักทรัพย์ พบว่า

1. ตัวผู้กระทำความผิดเอง จะต้องยอมรับความผิดที่ตนเองได้กระทำความผิดไปพร้อมที่จะกลับตัวกลับใจมาเป็นคนดี เชื่อฟังบิดามารดาหรือผู้ปกครองเวลากล่าวตักเตือนและสั่งสอน การหากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทำส่งผลให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และจะได้ไม่มีเวลาคิดฟุ้งซ่านที่จะกระทำความผิด

2. เพื่อน ควรเลือกคบเพื่อนที่ดี เมื่อรู้ว่าเพื่อนที่คบอยู่นั้นมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดก็ควรหลีกเลี่ยงและพยายามที่จะปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยง เลือกใช้การตัดสินใจของตนเองอย่างถูกต้อง อีกทั้งโรงเรียนจะต้องปลูกจิตสำนึกในเรื่องการคบเพื่อนที่ดีให้แก่สมาชิกในสังคมเพื่อให้สมาชิกในสังคมมีการประพฤติตนที่ถูกต้องตามแบบอย่างของกลุ่มที่เลือกคบหาสมาคม

3. ครอบครัว บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องมอบความรักและความเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ให้กำลัง

ใจเด็กและเยาวชนอย่างเพียงพอ เพื่อให้มีความมั่นคงในอารมณ์ ไม่รู้สึกขาดความรัก เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นบิดามารดาหรือผู้ปกครองสามารถให้คำปรึกษาได้ทันที และใช้เหตุและผลในการให้คำปรึกษา ไม่ใช่อารมณ์เป็นที่ตั้ง ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนปฏิบัติตาม เพื่อที่จะได้เกิดการเรียนรู้และการจดจำที่ดี ปลูกฝังค่านิยมที่ดีภายในครอบครัวซึ่งกันและกัน เพื่อที่เด็กและเยาวชนจะได้มีภูมิคุ้มกันได้ดี สามารถต้านทานต่อสิ่งชั่วร้ายต่างๆ หรือการกระทำใดๆ ที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดได้ เช่น การเล่นพนัน การติดยาเสพติด เป็นต้น

4. สภาพแวดล้อมทางสังคมรวมถึงชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเปิดโอกาสและความช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีได้ ไม่ประนามการกระทำผิดครั้งเก่าของเด็กและเยาวชน ควรจัดให้มีการฟื้นฟูสภาพจิตใจ มีมาตรการที่ไม่ใช้ความรุนแรงในการลงโทษ เพราะเด็กและเยาวชนสมควรที่จะได้รับการแก้ไขและโอกาส ภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญที่ต้องเข้าร่วมสนับสนุนในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อเฝ้าระวังดูแลรักษาคุณภาพเด็กและเยาวชน รวมทั้งให้ชุมชนช่วยดูแลซึ่งกันและกัน โดยทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน สร้างวัฒนธรรมของสังคมให้มีความรักและความสามัคคีกันอีกด้วย

5. สถานภาพทางเศรษฐกิจ รัฐควรจัดหาหรือสร้างอาชีพ เพื่อเปิดโอกาสให้คนมีงานทำ เพื่อสร้างรายได้ในครอบครัวเพิ่มเติม หากมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัวแล้วจะส่งผลให้ภายในครอบครัวอยู่อย่างพอเพียงก็จะไม่ส่งผลให้เกิดการกระทำผิดขึ้น และเมื่อมีหน้าที่การงานสุจริตแล้วก็จะไม่มีเวลาที่จะไปคบหาสมาคมกับเพื่อนที่เป็นอาชญากร จึงไม่มีโอกาสที่จะเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม

สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาสาเหตุการลัทธิภัยของเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี มีปัจจัยหลายด้านเข้ามาเกี่ยวข้องส่งผลต่อสาเหตุการเกิดคดีลัทธิภัย โดยทัศนะของกลุ่มตัวอย่างต่อสาเหตุการเกิดการเกิดคดีลัทธิภัย เรียงตามลำดับ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อส่วนบุคคลหรือตนเองเป็นปัจจัยสำคัญต่อการก่อคดีลัทธิภัย รองลงมาด้านเพื่อน ด้านครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ และเนื่องจากเด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิดในคดีลัทธิภัยนั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ถูกต้อง และควรมีวิธีการป้องกันที่ถูกต้อง โดยการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ หรือกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และสามารถนำไปใช้ได้ อาทิเช่น การฝึกวิชาชีพ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้หารายได้เสริม ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสามารถนำอาชีพนั้นติดตัวไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง เมื่อเด็กและเยาวชนสามารถเลี้ยงชีพได้ด้วยตนเอง ไม่ขัดสนทางการเงินแล้ว ก็จะไม่นำไปสู่การลัทธิภัยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคดีลัทธิภัยของเด็กและเยาวชนหญิง ดังนี้

1. ตัวเด็กและเยาวชนเอง โดยการปรับปรุงนิสัยและพฤติกรรมของตนเองใหม่ เชื่อฟังบิดามารดาหรือผู้ปกครองตักเตือนหรือสั่งสอนมากขึ้น ตั้งใจเรียนหนังสือ ไม่เกเร ควรเลือกคบเพื่อนที่ดี และการรู้จักยับยั้งตนเอง
2. ครอบครัวต้องทำหน้าที่เอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดและเพียงพอ สามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สังคมควรมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและป้องกันแก้ไขปัญหาร่วมกันเปิดโอกาสและความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนสามารถกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีได้

รายการอ้างอิง

- กมลพร เจริญทรัพย์. (2548). การพัฒนาการจัดระบบบริการฝึกอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชน
กระทำผิด ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 6 จังหวัดนครสวรรค์.(สาร
นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- เบส ขวลิขิตปรีชา. (2549). ผู้หญิงกับการกระทำผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา : กรณีศึกษา
ทัณฑสถานหญิงธนบุรี.(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- ปิยะมาศ เลิศวรปรีชา. (2549). มลเหตุจูงใจในการกระทำผิดคดีอุกฉกรรจ์ชิงทรัพย์และปล้น
ทรัพย์ : เยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย บ้านกรุณา มุทิตา และ
อุเบกขา. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะ
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- พัฒนา เผือกอ่ำ. (2541). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์ของเด็กและเยาวชน
หญิงในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พัฒนัชิตา อธิมงคลวัฒน์. (2552) . ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์ของ
เด็กและเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์แรกรับเด็กและเยาวชนชายบ้านเมตตา.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- วิศรดา ศิริสุทธิเดชา. (2546). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของผู้ต้องขังใน
คดีลักทรัพย์: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต)) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- สุดสงวน สุธีสร. (2556). ทฤษฎีความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.

- สุวาทินี วงษ์อาทิตย์. (2552) . สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนหญิงใน ลักษณะ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชนหญิงบ้านปราณีเมตตา. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- เอมอร สุขเจริญ. (2549) . ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของผู้ต้องขังวัยหนุ่มใน คดีลักทรัพย์ : ศึกษากรณีทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อารยา ด่านพาณิชย์. (2542). การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าใน ตนเองกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของเยาวชนผู้กระทำผิดชายและหญิงใน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์
- อนันต์ชัย เชื้อนธรรม และคณะ.(ม.ป.ป). การกระทำผิดของเยาวชนในประเทศไทยและ แนวทางการควบคุม .สำนักงานนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.

“What Explain Foreign Aid Allocation by The Emerging Donors?”

| The Case of Thailand International
Cooperation Program (TICP)

Phakpoom Tippakoon, Ph.D.

ดร.ภาควงุมิ ทิพคุณ

College of Interdisciplinary Studies

Thammasat University

Abstract

The so-called emerging donors have increasingly been subject to academic and policy studies in recent years. However, until now, the number of empirical studies on the way these donors allocate their aid and the factors influencing their aid allocation are still limited. In this study, I focus on Thailand's aid allocation. The analysis in this study is based on the recipient need (RN), donor interest (DI), and recipient merit (RM) perspectives. The data on *Thailand International Cooperation Program (TICP)* provided by Thailand International Development Cooperation Agency (TICA) during 2007-2012 are analyzed by using the Logit and Tobit estimations. The results reveal some interesting patterns in Thailand's ODA allocation. Firstly, the allocation of TICP does not seem to be driven by the poverty reduction motive. In particular, TICP tends to favor developing countries with better economic development indicators. Secondly, TICP is not allocated in response to economic and commercial interests. It is found that bilateral trade relations between Thailand and its partner countries do not significantly explain whether (and how much) partner countries will receive TICP. This runs counter the critical view on emerging donors which argues that these

donors provide aid mainly for their commercial or short-term economic benefits. Finally, TICP tends to go to developing countries with sound institutional framework and favorable policy environment. All in all, my results reveal that Thailand's ODA allocation is not well explained by RN and DI perspectives. Rather, it is likely to be explained by the institutional and policy environments of partner countries, which is in line with the RM perspective.

Keywords:

Foreign Aid, Emerging Donors, Official Development Assistance (ODA)

1. Introduction

Thailand is a small player in aid industry by international standard. It is estimated that the annual disbursement of Thailand's official development assistance (ODA)¹ is about 50-90 million USD,² well below the average annual ODA disbursement of OECD-DAC member countries which stood at approximately 2.7 billion per donor per year during 2004-2014.³ Thailand has officially started its ODA programs 15 years ago. Its debut and international recognition as an *emerging* donor is marked by the establishment of two agencies: one is the so-called *Thailand International Development Cooperation Agency (TICA)* established in 2004 to provide technical cooperation (TC) and grant aid; the other one is the *Neighboring Countries Economic Development Cooperation Agency (NEDA)* founded in 2005 to provide concessional loan. At the beginning, Thailand's ODA was concentrated in its neighboring countries, especially Cambodia, Laos, Myanmar, and Vietnam (CLMV). Currently, its ODA has expanded to cover a large number of recipients⁴, offering us a larger room to investigate its allocation behavior.

1 ODA is a kind of foreign aid given by official sector (e.g. states, local governments, and governmental specialized agencies) with the main objective of promoting development and with the concessional financial terms.

2 The fluctuation in the amount of ODA budget in each year is very much dependent on the disbursement of committed loan (TICA statistics: www.tica.thaigov.net/main/en/other/4296).

3 The Development Assistance Committee (DAC) consists of 29 member countries and can be regarded as the largest player in global aid industry with the share above 60% in global aid disbursement (OECD Statistics: www.oecd.org/development/stats/idsonline.htm).

4 On average, there are more than 80 countries receiving Thailand's aid every year since 2005.

Until recently, the allocation of aid by emerging donors is still less known. Most studies on aid allocation have placed greater emphasis on the allocation of aid made by traditional donors.⁵ The number of literature that attempt to find determinants of emerging donors' aid allocation is still limited (Neumayer 2003).⁶ Moreover, the existing literature on emerging donors is rather descriptive and only offers some overview on the increasing influence of emerging donors in global aid industry (see, for example, Manning 2006; Kragelund 2008, 2011; Woods 2008; Six 2009; Zimmermann and Smith 2011). There are only few studies that quantitatively examine the set of factors influencing the allocation of emerging donors' aid (notable studies are Neumayer 2003b, 2004 and Dreher et al. 2011). This may be due to the lack of credible and reliable data on emerging donors' aid.⁷ In this study, I intend to contribute to the body of literature on aid allocation by bringing in new evidence about aid allocation made by one of emerging donors - Thailand.

5 Generally, the term "traditional donors" refers to the aid-providing countries that are the member of the Development Assistance Committee (DAC) under the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), while the term "emerging donors" is used to refer to bilateral donors outside DAC (Manning 2006). Some scholars (e.g. Dreher et al. 2011) call traditional donors "DAC donors" and call emerging donors "non-DAC donors".

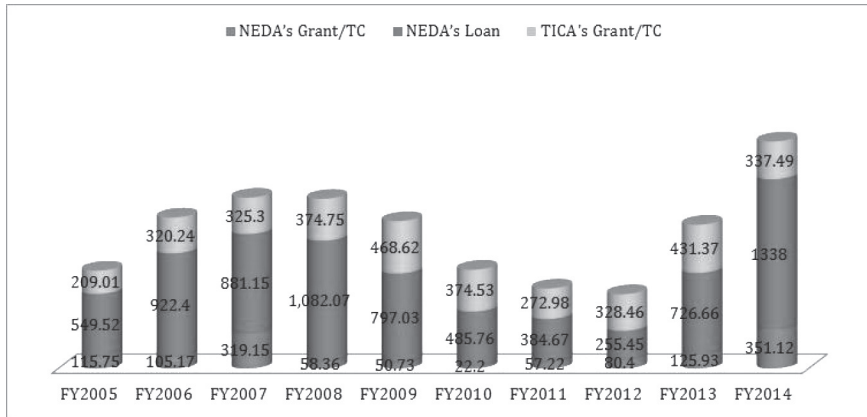
6 Notable studies include Neumayer (2003b, 2004) which focus on aid provided by Arab countries and their multilateral agencies, and Dreher et al. (2011) which compare the allocation of bilateral aid between non-DAC and DAC donor countries.

7 Perhaps, the problem of what should be defined as foreign aid may be one of the reasons why it is difficult to conduct the quantitative analysis on emerging donors' aid and compare results with the studies on traditional donors. It is widely known that the aid data provided by emerging donor countries are fragmented, inconsistent, and based on their own definitions which do not conform with the definition given by DAC (Walz and Ramachandran 2011).

It can be said that Thailand has only been regarded by the international development community as a donor of foreign aid after the establishment of TICA and NEDA. Before that, its status as a donor was rarely recognized, though Thailand's aid programs had long been carried out by The Department of Technical and Economic Cooperation (DTEC) in the form of technical cooperation.⁸ This may be due to the small size of programs and the fact that Thailand was still a recipient of foreign aid. However, after the establishment of TICA and NEDA and Prime Minister Thaksin Shinawatra's announcement of Thailand's independence of foreign aid, the status of Thailand as an emerging donor has attracted more attention from the international development community (Wajjwalku 2014). Figure 1 shows that the volume of ODA disbursed by these two agencies grew rapidly during 2005-2008. However, during 2009-2012, it significantly dropped, before starting to grow again in 2013. In 2014, the volume of aid had exceeded 2 billion baht, the highest level since 2005. In fact, about 60% of ODA is provided by NEDA in the form of concessional loan.

8 DTEC was a department under the Office of the Prime Minister (OPM). In 2004, it was dissolved and its personnel be transferred to TICA.

Figure 1: TICA's and NEDA's ODA disbursement by ODA types
(in million baht)

- Note: (1) NEDA's grant and technical cooperation (TC) are provided as a complementary part of its loan
(2) Loans are disbursed by NEDA only.

Source: TICA's and NEDA's statistics

One of important characteristics of Thailand's ODA is that, with a relatively small budget, ODA is given to a large number of nations. For NEDA, this is not much an issue because it only provides loans for the neighboring countries. But for TICA, the ODA programs (called *Thailand International Cooperation Program: TICP*) extend across several countries around the world, mainly in the forms of training and scholarship. As in Table 1, about 41-61% of TICA's TICP budget has been disbursed to CLMV countries.⁹ Apart from CLMV, Thailand shows

⁹ CLMV refers to the four neighboring countries of Thailand including Cambodia, Laos, Myanmar, and Vietnam.

its interest in South Asia, the Middle East, and Africa. The amount of TICA's ODA for these regions shows the increasing trend, at least until 2009.

It is quite obvious from Table 1 that Thailand's ODA favor its neighboring countries, especially CLMV. This is consistent with Thai government's aim to use ODA as a tool to enhance Thailand's position in ASEAN (Wajjwalku 2013). Apart from its neighboring countries, Thailand also shows strong interest in Africa and South Asia, as illustrated by the growth of TICP budget disbursed for these regions over the period 2005-2014.

Table 1: ODA provided by TICA (TICP) (in million baht)

Country/Region	Fiscal Year (FY)									
	FY2005	FY2006	FY2007	FY2008	FY2009	FY2010	FY2011	FY2012	FY2013	FY2014
1. CLMV	128.27	136.60	169.57	203.66	264.14	223.93	141.46	199.90	249.23	172.9
2. SOUTHEAST ASIA	13.60	9.39	30.00	35.71	17.12	24.91	15.57	11.33	7.04	11.2
3. EAST ASIA	9.32	11.14	12.40	10.42	11.12	8.10	9.53	12.61	9.01	10.4
4. SOUTH ASIA & MIDDLE EAST	26.79	36.69	61.18	57.61	77.10	53.86	40.96	51.47	67.49	44.3
5. THE PACIFIC	0.21	0.03	0.14	2.26	3.62	0.99	2.23	1.03	4.45	4.0
6. AFRICA	16.87	31.55	22.46	30.75	46.79	33.59	21.40	25.85	43.24	27.4
7. CIS	1.03	1.34	4.99	3.30	2.63	3.62	1.55	1.51	3.80	0.5
8. EASTERN EUROPE	-	-	-	0.54	0.05	0.44	-	0.35	1.35	0.3
9. LATIN AMERICA	3.95	5.08	5.01	11.00	6.71	9.10	8.54	11.40	14.17	12.4
10. OTHERS****	8.96	88.42	19.56	19.51	39.35	15.99	31.73	9.91	31.58	20.8
GRAND TOTAL	209.0	320.2	325.3	374.8	468.6	374.5	273.0	325.4	431.4	304.2

Note: Not including NEDA's loan and TICA's Third Country Training Program (TCTP)

Source: TICA's statistics

As shown, Thailand has just emerged and recognized globally as a donor. The characteristics of its ODA program, including ODA allocation, is still less known. Despite the expansion of its ODA over the

past decade in terms of budget and number of recipients, there has been no study on its aid allocation yet. This study attempts to fill this gap. The question to be addressed in this study is: *what are the determinants of Thailand's aid allocation?*

The outline of this paper is as follows. In the second section, I review the body of literature on aid allocation. Then, discussions about the analytical framework, variables to be tested, data, and methodology are provided in the third section. Regression results are presented and discussed in the fourth section. The last section concludes with some notes on the limitation of this study.

2. Literature Review

The body of literature on foreign aid allocation falls into three perspectives, namely, *donor interest* (DI), *recipient need* (RN), and *recipient merit* (RM) perspectives.

The DI perspective is based on the ideas that donors provide aid mainly for their own interest. It believes that aid is not free from donors' concerns on geo-political and economic interests. Donors are likely to consider giving aid to the countries in which they have either political or economic interest. Therefore, it is assumed that donors will give aid to their political allies, trade partners, resource redundant recipients, former colonies, or countries with similar religion and culture.

The RN perspective sees the recipient's need of foreign aid as a key factor driving aid motive. According to this perspective, aid should be allocated to the countries that need it. Generally, "*needs*" can be defined based on developmental and humanitarian criteria. If the donors'

aid motive is driven by developmental criteria, aid should be allocated in a way that promotes economic growth, macroeconomic stability, poverty reduction, or socio-economic development (e.g. education and health). Precisely, aid should be directed towards the countries with a high incidence of poverty, low per capita income, heavy indebtedness, high illiteracy rate, high fertility rate, low life expectancy, etc. If aid is allocated with humanitarian consideration, it should be given to the countries having badly affected by natural disaster, war and conflict, famine and hunger, etc.

The DI and RN perspectives can be considered as traditional approaches to explain donors' aid allocation behaviors. These perspectives were empirically tested first by McKinley (1977) based on the U.S. aid allocation data over the period 1960s to 1970s. Using variables that capture donor interests and recipient needs and estimating the DI and RN models separately, it is found that political motives and security concerns explain the choice of U.S. aid allocation over the studied period. On the other hand, the RN perspective, particularly humanitarian criteria, is not found to be relevant in U.S. aid allocation during that period. Later, Maizels and Nissanke (1984) used the cross-section regression to analyze the allocations of aid by bilateral donors and multilateral organizations. They found that donor interests predominate in the case of bilateral aid allocation, and that recipient needs provided good explanation for multilateral aid flows.

McGillivray and Oczkowski (1991, 1992) analyzed the bilateral aid allocation, using the so-called two-part sample selection models which separate the recipient's eligibility to receive aid from the level of

aid that they receive. In the first article (McGillivray and Oczkowski 1991), the authors relied on DI and RN perspectives in analyzing the factors that explain Australian bilateral aid allocation during 1980-1986. They found that Australian aid is determined by a range of objectives including humanitarian, commercial, political and strategic concerns. In the second article (McGillivray and Oczkowski 1992), the allocation of British bilateral foreign aid during 1980-1987 was examined. The key finding supports the DI perspective in that U.K. tends to favor its former colonies. In particular, the political importance of Commonwealth members dominates British aid allocation during the studied period.

Shishido and Minato (1994) analyzed the ODA allocation behavior of the G7 nations at the aggregate and bilateral levels, based on the sample period of 1970-1989. The results from regression analysis show that aid allocation behavior of individual donors varies in terms of their consideration on humanitarianism, political preference, and trade linkages. For example, Japan, Germany, France, and Italy exhibit a growing dynamism in their aid behavior. The U.S. and U.K. show a modest response in terms of partial income elasticity.

Gounder (1994) estimated the two models of aid allocation using Australian aid data. The econometric result reveals that both RN and DI perspectives generally hold. This result also holds in the later study by Gounder and Sen (1999) on Australian aid to Indonesia during 1970/71 to 1995/96. However, the result from this study shows that, in general, the RN perspective is more vigorous.

Neumayer (2003, 2004) make a contribution to the body of literature by studying the patterns of aid allocation by Arab countries

and their multilateral agencies. Applying Heckman's two-step regression to analyze the models, he found a particular pattern in Arab aid, which is quite different from Western donors: even if donor interest and recipient needs play an important role, it is the ethnic and religious similarity that dominates Arab aid allocation. In particular, Arab aid is given to recipient countries based on the principle of Arab solidarity.

While empirical studies undertaken between the late 1970s and the early 2000s were generally dominated by the DI and RN perspectives, the new perspective – RM perspective – emerged during the early 2000s and has been one of dominant perspectives in explaining donors' aid allocation behaviors until now. The RM perspective is built on the need to improve aid effectiveness. It suggests that, for aid to be effective, it should be provided in such a way that promotes poverty reduction. Moreover, donors should be selective and give aid those recipients who have merits in translating aid into pro-poor public expenditure (McGillivray 2003a). Although it has been yet a debate on what defines recipient merits, most studies seem to equate the merits with good policy and sound institutional environments in the recipient countries (Berthelemy 2006a).

The foundation of the RM perspective derives from the World Bank's study (World Bank 1998) and Burnside and Dollar (2000). These two studies similarly show that aid works better in good policy and sound institutional environment. This finding gives policy implication that aid should be directed toward countries with a good record in institutional arrangement (e.g. less corruption, respect for human/civil rights, and commitment to the rule of law) and policy effectiveness (e.g.

low inflation, low external debt, and trade openness). Later, Collier and Dollar (2002) provided empirical evidence showing that aid has the maximum effect on poverty (called poverty-efficient aid allocation) when it is given to countries with high incidence of poverty *and* with the good policy quality.

It can be said that most studies on donors' aid allocation that were carried out during the past decade (say, 2003 onward) tend to build their analytical framework on *all* three main perspectives discussed above. Importantly, these studies provide evidence that donors are not homogenous in their choice of aid allocation. The results from these studies tend to vary depending on the donors and time periods used for analysis. For example, Berthelemy and Ticit (2004) applied a three-dimensional panel analysis to analyze the aid allocation pattern in 22 DAC donors. They found that the donors' self-interests in terms of security concern and colonial links play less significant role after the cold war, and that donors generally seem to favor trade partners more. At the same time, most donors pay more attention to recipients' political governance when making the choice of giving aid. Claesens et al. (2009) analyzed the aid allocation criteria of 22 DAC donors over the period 1970-2004. They found that donors' aid criteria changed significantly after the end of cold war. Aid has been increasingly given to recipient countries that are characterized by high incidence of poverty, but have sound institutional and policy environments. However, there exists some variation in the degree of donors' selectivity.

A recent study by Dreher et al. (2011) employed the probit and tobit regressions to examine the aid motives of both DAC and non-DAC

donor countries based on DI, RN, and RM perspectives. They found that non-DAC donors in general are more responsive to recipient needs than DAC donors. However, non-DAC donors show relatively little concerns, compared to DAC donors, for corruption and quality of policy in recipient countries. The significant contribution of this study is not only that it brings all the DI, RN, and RM perspectives into the analytical framework, but it also examines donors of various stances – both DAC and non-DAC donors.

In sum, the more recent studies on aid allocation are based on all three perspectives – donor interest, recipient needs, and recipient merits. The empirical studies tend to provide contrasting evidence on factors determining donors' choice. Donors are likely to base their aid provision on different criteria. And their criteria tend to change over time. However, as most of previous studies only took the cases of traditional donors in their analysis, the evidence so far has been limited to this group of donors. With the increasing role of the so-called emerging donors, it is important to extend the analysis to cover these new donors as well. In this paper, I intend to contribute to the existing body of literature by testing the DI, RN, and RM perspective, using the aid allocation data of Thailand – the country that has emerged as a donor only recently.

3. Analytical framework and methods

3.1 Dependent variable

The dependent variable is the natural logarithm of the amount of TICA's ODA budget (i.e. *Thailand International Cooperation Program: TICP*) disbursed to partner countries over the period 2005-2012. In aid allocation literature, there is a strong argument in favor of aid commitment rather than disbursement because it better reflects donors' decision and willingness to give aid. The disbursement, on the other than, tends to be affected by recipients' capability to meet requirements imposed by donors (White and McGillivray 1995; Berthelemy 2006a, 2006b). However, as TICA only reports the disbursement data, it must be used as a dependent variable in this study. Nevertheless, the disbursement data is also used in some studies (e.g. Neumayer 2003; Macdonald and Hoddinott 2004; and Claessens et al. 2009).

It should be noted that only TICA's ODA (*TICP*) is used, not including NEDA's ODA, for analysis. This is because, by its establishment statute, NEDA is committed only to providing aid for the neighboring countries. Thus, including NEDA's ODA in analysis may cause serious selection bias.

3.2 Explanatory variable

The explanatory variables mainly capture partner countries' characteristics that are assumed to affect TICP. These variables can be categorized into three groups based on the three main perspectives on aid allocation reviewed above. The variables that capture the recipient need include: (1) the partner countries' gross national income

per capita(*GNIPC*); (2)per capita ODA that partner countries receive (*ODAPC*); (3) adult literacy rate (*ADTLIT*); and (4) child mortality rate (*CHMOTAL*).

Variable *GNIPC* is used by the previous studies to capture material well-being of recipient countries. It can be hypothesized that if TICP is aimed for poverty reduction, this variable should have a negative coefficient. *ODAPC* is included in the model mainly to capture the extent to which partner countries are in need of foreign aid. Apart from being a need variable, this variable can also be interpreted in terms of aid-signaling: a donor may follow other donors in providing aid to particular recipients, believing that most aid would go to countries that deserve it (e.g. good policy environments or better coordination) (Claessens et al. 2009). Thus, if this idea holds in the case of Thailand's ODA, we would expect the coefficient of *ODAPC* to be positive.¹⁰ Variables *ADTLIT* and *CHMOTAL* are used to proxy health and education development in the partner counties. It is expected to capture a non-material dimension of poverty and to have positive effects on dependent variable.¹¹

10 It is suggested that the interpretation about the effect of this variable to be made with caution due to a possible simultaneity with dependent variable: giving more aid to recipients will increase their aid per capita, and vice versa (Berthelemy and Tichit 2004). However, this simultaneity basis should not be too large in our case because all independent variable (including *ODAPC*) are measured in one-year lag.

11 Some scholars (see, for example, Berthelemy and Tichit 2004) use these two variables to measure recipients' development policy effectiveness (i.e. recipients' merit). However, in this study I use these variables to capture recipients' needs, assuming that policy makers would consider a high incidence of adult literacy and child mortality as the underdevelopment syndrome rather than the outcome of ineffective policy.

Two explanatory variables are used to capture donor economic interest: (1) the value of bilateral trade between Thailand and partner countries (*TRADE*); and (2) the value of exports from Thailand to partner countries (*EXPORT*). Based on these two variables, we can test whether Thailand uses its development cooperation program to pursue its commercial self-interest. If this is the case, the coefficient of these variables should be positive and statistically significant.

The variables that capture good policy and institutional environments based on the RM perspective include: (1) partner countries' control of corruption (*CORRUP*); (2) index of government effectiveness (*GOVEF*); (3) index for voice and accountability (*VOAC*); (4) percentage of military expenditure in the annual budget of partner countries (*MILEXP*); and (5) trade openness (percent of export and import in GDP) (*TRDOPN*).

Variables *CORRUP*, *GOVEF*, *VOAC* are drawn from the World Bank's Worldwide Governance Indicators. *CORRUP* measures the extent to which public power is exercised for private gain, including both petty and grand forms of corruption, as well as "capture" of the state by elites and private interests; *GOVEF* measures the quality of public services, the quality of the civil service and the degree of its independence from political pressures, the quality of policy formulation and implementation, and the credibility of the government's commitment to such policies; and *VOAC* measures the extent to which a country's citizens are able to participate in selecting their government, as well as freedom of expression, freedom of association, and a free media (Kauffman et al. 2010, p.4). Each of these three variables takes a

continuous value ranging between -2.5 and 2.5. The small values reflect the weakness of partner countries in terms of control of corruption, government effectiveness, or voice and accountability.¹² *TRDOPN* is used to measure the degree to which partner countries are open to international trade. As mentioned by Burnside and Dollar (2000), it is likely that closed economies can generate high average tariffs on capital goods, black market premium, or pervasive government control of tradable goods. The openness to international trade can reduce these unnecessary costs, and thus can serve as an indicator for good (internal trade) policy. *MILEXP* is used to capture poverty-efficient resource allocation (which is considered as a good policy by Western donors) in partner countries. As argued by Berthelemy (2006, p.186), excessive military expenditure should trigger a reduction in foreign assistance, because it would imply a high risk of utilization of aid for non-developmental purposes. Altogether, we may hypothesize that if the allocation of TICP goes along with the recipient merit perspective, we would expect the positive effects of *CORRUP*, *GOVEF*, *VOAC*, and *TRDOPN*, and negative effects of *MILEXP*.

Finally, two variables are used to control for particular characteristics of partner countries that may affect TICP allocation: (1) partner countries' population (*POP*), and (2) dummy for countries with Buddhist population or ASEAN member countries (*BUDASEAN*). Population is used in the previous studies (e.g. McGillivray and Oczkowski 1992;

12 Another variable that is widely used is CPIA (Country Policy and Institutional Assessment) score – an indicator used by the World Bank staffs' assessment on the quality of policy and institutions (see Nunnenkamp 2006; Claessens et al. 2009).

Neumayer 2005; and Dreher et al.2011) to capture recipients' country-size effects that may influence donors' decision on aid provision. Two possible outcomes can be expected from this variable. On the one hand, donors may prefer small countries because they constitute the majority part in international organizations in which the aid-for-votes business can be made (Kuziemko and Werker 2006). On the other hand, large countries may be preferred either due to their greater political or economic importance (Nuemayer 2003a) or due to scale economies of large development projects (Furuoka 2008). Technically, including partner countries' population into the model is required if the dependent variable is not measured in per-capita terms (Neumayer 2005; Dreher et al.2011), as in this study.

Variable *BUDASEAN* is used to measure the effect of geographical and cultural proximities between Thailand and partner countries. It is a dummy variable used for partner countries located ASEAN region or with Buddhist population of 1% or more. These two characteristics (being ASEAN member countries or having 1% or more Buddhist population) are combined to increase the number of countries having such characteristics in the sample.

All explanatory variables, except *BUDASEAN*, are lagged for one period, thus their sample period is 2004-2011.

Table 2: Independent variables included in the statistical analysis

Variables	Description/Measurement	Period	Data Sources
Recipient Needs			
<i>GNIPC</i>	Real GNI per capita, PPP (constant USD 2008) (log)	2004-11	WDI, World Bank
<i>ODAPC</i>	ODA per capital (constant USD 2008) (log)	2004-11	WDI, World Bank
<i>ADTLIT</i>	Adult literacy rate (%)	2004-11	WDI, World Bank
<i>CHMOTAL</i>	Under-five Child motility (log)	2004-11	WDI, World Bank
Donor Interest			
<i>TRADE</i>	Value of trade between Thailand and partner countries (constant USD 2008) (log)	2004-11	Ministry of Commerce, Thailand
<i>EXPORT</i>	Value of export from Thailand to partner countries (constant USD 2008) (log)	2004-11	Ministry of Commerce, Thailand
Recipient Merit			
<i>CORRUP</i>	Corruption Perception Index	2004-11	WGI, World Bank
<i>GOVEF</i>	Government Effectiveness Index	2004-11	WGI, World Bank
<i>VOAC</i>	Voice and Accountability Index	2004-11	WGI, World Bank
<i>MILEXP</i>	Military expenditure relative to government's annual budget (%)	2004-11	WDI, World Bank
<i>TRDOPN</i>	Export and import as a share of GDP (%)	2004-11	WDI, World Bank
Others			
<i>POP</i>	Partner countries' population size (%)	2004-11	WDI, World Bank
<i>BUDASEAN</i>	Dummy of Buddhist or ASEAN (1, if a partner country has 1% or more of Buddhist population or is ASEAN member country; 0, otherwise)		www.religionfact.com

Note: WDI = World Development Indicators; WGI = Worldwide Governance Indicators

3.3 Estimation method

The previous studies prefer to divide donor's decision regarding aid provision into two stages (e.g. Nuemayer 2003, 2005; Dreher et al. 2011). In the first stage (called "*gate-keeping stage*"), donors decide whether or not to give aid to particular recipients; and in the second stage (called "*level stage*"), after such decision has been made, they further decide how much aid should be given.¹³ Following this practice, TICP allocation is divided into the gate-keeping/eligibility stage and the level stage. In the gate-keeping stage, the binary logit model is used with binary dependent variable having two values: one if a particular recipient is chosen to receive TICP and zero if it is not. The logit model with panel data can be estimated by the fixed-effects (FE) as well as random-effects (RE) approaches. The FE estimation is usually employed to control for the unobserved heterogeneity that may affect the dependent variable. However, it has a drawback in that it will not work well if there is no (or very limited) variation in independent variables over time. On the other hand, the RE estimation can be used to capture the variation across units that may affect the dependent variable. Also, if the parameter of time-invariant variables is of interest, the RE estimation is preferable to the FE estimation.¹⁴ However, the RE estimation will perform well when the error terms are not correlated with the predictors in the model.

13 See Nuemayer (2003b).

14 In the FE model, the effects of time-invariant variables are absorbed by the intercept.

In deciding which estimation is more appropriate, I ran the Hausman test to see whether the unit errors are correlated with the predictors (Wooldridge 2006; Green 2008). The Hausman test was performed by regressing the estimates derived from FE model on those from RF model. The regression result yielded a statistical significance at 5% level, thus rejecting the hypothesis of no correlation between the error terms and predictors in the model. This gives an indication that FE model is preferred to RE model. Nevertheless, the RE model is also reported for a robustness check of results. However, when the results from RE model contradict those from FE model, the latter results are preferred.

For the level stage, the Tobit model is employed to include all values of *TICP* including zero observations. In fact, there are two alternative methods that are widely used in the literature. The first one is to perform OLS estimation only with positive observations. However, this procedure is likely to yield a sample selection bias in model parameters (McGillivray 2003b). Another alternative is to apply a Heckman's two-step estimation which introduces the inverse Mill's ratio obtained from the Probit regression (done in the gate-keeping stage) together with other independent variables (Berthelemy and Tichit 2004; Berthelemy 2006). One of the disadvantages of the Heckman's two-step estimation is that it requires an exclusionary variable that has significant effect upon the gate-keeping stage, but not upon the level stage (Nuemayer 2005). Finding such a variable is difficult and not applicable in the current study. Here, the random-effects Tobit model is applied. In fact, fixed effects can also be introduced into the model to capture

time-specific fluctuations. However, estimating the standard parametric Tobit model with fixed effects can be biased (Berthelemy and Tichit 2004).

In order to reduce the number of zero observations and missing values in a particular year, I average the data for every two year. Thus, we have panel data with four periods for dependent variable (2005/06, 2007/08, 2009/10, and 2011/12) and independent variables (2004/05, 2006/07, 2008/09, and 2010/11). As a result, our panel data set is strongly balanced.

Independent variables are entered into the models with a one year lag, assuming that policy makers make decision based on the past year information. Lagging independent variables can also lessen, to some extent, a simultaneity bias. Many independent variables are transformed into natural logarithm in order to mitigate the problem of distributional skewedness and heterogeneity of error variances (Neumayer 2003b). The data set contains 144 countries appeared in the DAC list of ODA recipients in 2006 and 2012.

4. Regression results and discussion

In order to obtain the most reliable model specifications, regression models were run several times with different set of variables. I removed variables with a large number of missing values and those that generate strong multicollinearity. The final model specifications include nine independent variables. In Table 3, the estimated coefficients of the model are presented. The first two models – Logit (FE) and Logit (RE) – report the probability that a particular partner country will be selected as a candidate to receive TICP (gate-keeping stage). The

Tobit model provides general information on the level of TICP that partner countries would receive (level stage). As mentioned earlier, at the gate-keeping stage, the fixed-effects logit model is more preferable than the random-effects model. The latter is reported only for a robustness check and to see the effects of time-invariant variable *BUDASEAN*.

First of all, there are three variables that capture recipient needs – *GNIPC*, *ODAPC*, and *CHMOTAL*. At the gate-keeping stage, the results show that TICP is likely to be given to the socio-economically more advanced countries. The variable *GNIP* has a positive and statistically significant coefficient, meaning that wealthier developing countries are more likely to receive TICP. Similarly, the negative and statistically significant coefficient of variable *CHMOTAL* illustrates that countries with more child motility rate tend to have less opportunity to receive TICP. Altogether, this means that TICA's aid tends to favor developing countries with higher level of development. This result is in contrast with most previous studies, which find that aid is more likely to go to less advanced countries. But the result is similar to that of Cooray and Shahiduzzaman (2004), which finds Japanese ODA to be biased for the better-off countries, especially its Asian partners. There are two possible explanations for this surprising result. Firstly, as shown in Table 1, around two third of TICP goes to developing countries in Asia, which are in general more developed than those in Africa. Thus, TICP may be driven by geographical proximity more than level of socio-economic development. Secondly, the result may be in line with Berthelemy and Tichit's (2004) reasoning that some social development

indicators (e.g. child motility rate, infant motility rate, or adult literacy rate) do not only reflect the recipient needs, but can also serve as a proxy for the recipient merit in terms of effective development policy. It is possible that Thai aid may follow the trend that donors increasingly use aid to penalize the countries that do not use aid for socio-economic development purposes.

Regarding the donor interest perspective, there is only one variable retained in the final model specifications – *TRADE*. This variable is not significant in any model. Thus, it can be concluded that TICP is not driven mainly by a commercial self-interest. In fact, several studies find that, in the case of traditional donors, trade benefit can strongly explain donors' motive to give aid. The critiques of aid from emerging donors (e.g. Manning 2006; Woods 2008) have argued that those donors tend to provide development assistance for their commercial interest. However, as long as TICP is concerned, I do not find evidence to support this argument.

The three variables that proxy recipient merit – *CORRUP*, *GOVEF*, and *TRDOPN* – have the coefficients that are generally consistent with previous studies. The effects of control of corruption (*CORRUP*) are positive and significant in both FE and RE models, denoting that TICA tends to target countries with better governance. *GOVEF* is found to be statistically insignificant, while the coefficient of *TRDOPN* is *only* moderately significant. Generally, it can be said that TICA tends to select the candidate partners that are on track of control of corruption and are open to foreign trade. This result is in contrast with some critics saying that emerging donors may undermine the governance agenda

promoted by OEDC/DAC due to their disregard of recipient's merits (Hilsum 2005; Tull 2006).

Variable *POP* is not statistically significant in the FE model, but significant in the RE model, also with different coefficient sign. It can be interpreted that, at the gate-keeping stage, the country size bias is not quite evident in this study. The coefficient of *BUDASEAN* is positive and statistically significant, meaning that ASEAN countries and countries which have Buddhism culture are likely to receive TICP.

Table 3: Regression results

Variable	Models		
	Logit (FE)	Logit (RE)	Tobit (RE)
<i>GNIPC</i>	0.907** (0.446)	0.059 (0.215)	0.131 (0.166)
<i>ODAPC</i>	0.380 (0.452)	0.458** (0.209)	0.479*** (0.156)
<i>CHMOTAL</i>	-4.540* (2.565)	0.420 (0.357)	0.35 (0.304)
<i>TRADE</i>	0.712 (0.445)	0.170 (0.142)	0.107 (0.117)
<i>CORRUP</i>	0.317** (0.13)	0.267** (0.111)	0.139** (0.067)
<i>GOVEF</i>	-0.462 (1.501)	1.823*** (0.491)	1.079*** (0.389)
<i>TRDOPN</i>	0.020* (0.012)	0.011* (0.006)	0.007* (0.004)

Variable	Models		
	Logit (FE)	Logit (RE)	Tobit (RE)
<i>POP</i>	-3.081 (5.44)	0.916*** (0.236)	0.750*** (0.17)
<i>BUDASEAN</i>		3.852** (1.725)	4.070*** (0.812)
Constant		-18.482*** (4.965)	-12.755*** (3.389)
Test statistics:			
<i>LR Chi-Square (8):</i>	27.77		
<i>Wald Chi-Square (9):</i>		39.10	95.78
<i>Log Likelihood:</i>	-59.83	-222.56	-1107.04
<i>Prob. > chi2:</i>	0.0005***	0.0000***	0.0000***
<i># Obs.</i>	199	483	483

Note: *, **, *** denote a statistical significance at $p < 0.10$, $p < 0.05$, and $p < 0.01$, respectively.

Source: Author's calculation

In the Tobit model, there are both consistency and difference with the Logit model. The coefficient of *GNIPC* is not statistically significant. This implies that the better-off-country bias is not evident in determining the level of TICP. The coefficient of *ODAPC* is positive and strongly significant (at 1% level). Thus, partner countries who receive more ODA from other donors tend to receive more of Thailand's ODA as well. This result is similar to those of Dowling and Hiemenz (1985), Berthelemy (2006b), Claessens et al. (2009) which also find the positive effect of

this variable. As mentioned earlier, this variable can be interpreted based on the recipient need perspective: more aid goes to the country that needs it most, and TICA is likely to follow other donors to provide ODA to the more needy countries. Apart from this interpretation, *ODAPC* may have a signaling effect in that the countries that receive most aid are those with good policy environment or better coordination (Claessens et al. 2009). So, when the positive coefficient of *ODAPC* is observed, it can be also interpreted that more ODA tends to go to countries with better institution and policy quality. In this sense, TICA is likely to increase its ODA activities in developing countries with good institutional and policy environment.

The insignificant coefficient of *CHMOTAL* means that this variable has no significant effect on how much a particular country will receive TICP. As discussed earlier, TICA's ODA tends to favor countries with good social and economic development indicators. Here, it is possible that the effect of cooperation partners in Asia, who perform better in terms of economic and social development, outweighs the effect of partners in other regions (especially Africa) which are characterized by high incidence of economic and social poverty. In other words, as the main recipients of TICP are countries in Asia, the negative as well as insignificant effects of *CHMOTAL* variable are observed in the gate-keeping and level stages, respectively.

Again, variable *TRADE* is not statistically significant, as similar to the gate-keeping stage. This result reveals that trade interest is not a key factor determining TICP. It can be argued that the economic interest attached to ODA may not only be in the form of trade and

investment promotion. It can be in a more direct form such as the purchase of donors' goods and services (tied aid). However, the tied aid is not an issue in case of TICP because TICA only provides grant and technical cooperation, which are generally untied.

Three variables that proxy recipient merits – *CORRUP*, *GOVEF*, and *TRDOPN* – are positive and significant at 1%, 5%, and 10%, respectively. Thus, developing countries with a good record on corruption control, effective public policies and services, and more openness to foreign trade tend to receive more amount of ODA. Again, this result provides contrasting evidence against the criticism that emerging donors care less for good governance in the recipient countries. In fact, Dreher et al. (2011) shows that, in general, emerging and traditional donors are not different in the degree of concern for recipients' governance and democracy. They thus suggest that emerging donors should not be blamed to be undermining the DAC-promoted global governance agenda. Apart from theoretical interpretation in terms of recipient merit, the positive and significant coefficients of *CORRUP*, *GOVEF*, and *TRDOPN* can also reflect the current foreign policy of Thailand. That is to say, Thailand is likely to enhance its relationship with developing countries that are characterized by democratic and economically liberalized regimes more than those characterized by political dictatorship and economic authoritarianism.

The last two variables – *POP* and *BUDASEAN* – show positive coefficients and strongly statistical significance at 1% level. Although a statistical significance of *POP* in the fixed-effect Logit model is not found, its significance in the random-effects model is observed. The positive

and statistical significant coefficient of *POP* in the Tobit model confirms that Thailand's development cooperation programs have a big-country bias at the level stage. Finally, as similar to the gate-keeping stage, variable *BUDASEAN* is positive and strongly significant, confirming the importance of geo-political and cultural factors in Thailand's ODA.

5. Conclusion

There have been a number of empirical studies on the allocation of foreign aid, but most of them look at the aid allocation by traditional donors. The empirical studies that focus on the allocation of ODA by the so-called emerging donors are still very limited, despite their growing importance in the development cooperation business in recent years. This study aims to contribute new evidence on determinants of aid allocation by emerging donors, taking Thailand as a case study. It tries to answer the question of what determine Thailand's ODA allocation.

To address this research question, I base my analysis on the three dominant perspectives on foreign aid allocation (i.e. donor interest (DI), recipient needs (RN), and recipient merits (RM) perspectives), and apply a panel data analysis based on Logit and Tobit estimations, taking data from TICP during 2005-2012.

The regression results show interesting patterns in Thailand's ODA allocation. Firstly, it is not clear whether Thailand's ODA is driven by the poverty reduction motive. TICP allocation is not significantly driven by per capita income and child mortality rate of developing countries. This result can be interpreted in terms regional preferences

in Thailand's ODA. As shown in Table 1, TICA's ODA tends to go to Asian countries with better economic and social development more than African countries. This geographical preferences dominates the effect of development necessity, and it is reflected in likelihood that TICP tends to go to the socio-economically more developed countries rather than the less developed ones.

Secondly, the empirical evidence significantly shows that TICP is not driven by the bilateral trade relations between Thailand and partner countries. This finding is in contrast with a critical view on emerging donors, which mentions that emerging donors tend give aid for their commercial interest. In case of TICA's ODA, it does not happen as criticized. Rather, TICP tends to go to developing countries that are not key trade partners with Thailand. To some extent, it is possible to say that TICA's ODA is driven by diplomatic stimulus, which aims to enhance cordial relations between Thailand and partner countries, more than short-term economic benefits.

Finally, recipient merits in terms of control of corruption and trade openness provide a good explanation on Thailand's ODA allocation. TICP is more likely to go to countries with a high concern of corruption and more openness to foreign trade. This result runs counter the critical view suspecting that emerging donors' aid would undermine the global governance agenda promoted by OECD/DAC. This result, to some extent, also reveals the direction of Thailand's foreign policy, which seems to favor democratic and economically liberalized countries.

It should be noted that the results of this study are inconclusive, and some limitations should be mentioned here. Firstly, it is only TICA's

ODA that is used for regression analysis. Therefore, the results of this study may not capture Thailand's ODA as a whole. Secondly, due to data limitation, I cannot examine the effects of some key variables representing donor interests, recipient needs, and recipient merit. For example, donor's economic interest in this study is only captured by the bilateral trade. In reality, there are various types of economic benefits that donors can expect from recipients when providing aid. Finally, as this study is based only on a quantitative analysis, it cannot answer such questions as why TICA provides ODA the way it does and how the institutional structure of ODA architecture affects the ODA allocation. These questions are significant because when donors make decision on aid allocation they are not only influenced by external factors but also by internal factors (e.g. political groups, bureaucratic politics, and pressures from business sectors). It will be more comprehensive if the donor's internal factors are brought into the framework of analysis as well. This point should be addressed in the future research.

Reference

- Berthelemy, J-C, & Ticit, A. (2004). Bilateral donors' aid allocation decisions – a three-dimensional panel analysis. *International Review of Economics and Finance*, 13: 253-274.
- Berthelemy, J-C. (2006a). Aid allocation: comparing donors' behaviors. *Swedish Economic Policy Review*, 13: 75-109.
- Berthelemy, J-C. (2006b). Bilateral donors' interest vs. recipients' development motives in aid allocation: do all donors behave the same? *Review of Development Economics*, 10(2): 179-194.
- Burnside, C., & Dollar, D. (2000). Aid, policies, and growth. *American Economic Review*, 90(4): 847-868.
- Claesen, S., Cassimon, D., & van Campenhout B. (2009). Evidence on changes in aid allocation criteria. *The World Bank Economic Review*, 23(2): 185-208.
- Collier, P., & Dollar, D. (2002). Aid allocation and poverty reduction. *European Economic Review*, 46: 1475–1500.
- Cooray, N.S., & Shahiduzzaman, Md. (2004). *Determinants of Japanese aid allocations: an econometric analysis*. IUJ Research Institute Working Paper No.2004/4.
- Dowling, J.M., & Hiemenz, U. (1985). Biases in the allocation of foreign aid: some new evidence. *World Development*, 13(4): 535-541.

- Dreher, A., Nunnenkamp, P., & Thiele, R. (2011). Are new donors different? Comparing the allocation of bilateral aid between non-DAC and DAC donor countries. *World Development*, 39(11): 1950-1968.
- Furuoka, F. (2008). A dynamic model of foreign aid allocation. *Economics Bulletin*, 15(8): pp.1-13.
- Gates, S., & Heffler, A. (2004). *Global Aid Allocation: Are Nordic Donors Different?* CSAE Working Paper No.2004/34.
- Greene, W. H. (2008). *Econometric Analysis*. Prentice Hall.
- Gounder, R. (1994). Empirical results of aid motivations: Australia's bilateral aid program. *World Development*, 22(1): 99-113.
- Gounder, R., & Sen, K. (1999). What motivates foreign aid: a case study of Australia's aid to Indonesia. *The Journal of Developing Areas*, 33: 379-394.
- Hilsum, L. (2005). Re-enter the dragon: China's new mission in Africa. *Review of African Political Economy*, 32(104/05): 419-425.
- Kauffman, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2010). *The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues*. Brookings.
- Kragelund, P. (2008). The Return of Non-DAC Donors to Africa: New Prospects for African Development? *Development Policy Review*, 26(5): 555-584.
- Kragelund, P. (2011). Back to BASICs? The Rejuvenation of Non-traditional Donors' Development Cooperation with Africa. *Development and Change*, 42(2): 585-607.
- Kuziemko, L. & Werker, E. (2006). How much is a seat on the Security Council worth? Foreign aid and bribery at the United Nations. *Journal of Political Economy*, 114(6): 905-930.
- Macdonald, R., & Hodinott, J. (2004). Determinants of Canadian bilateral aid allocations: humanitarian, commercial or political? *Canadian Journal of Economics*, 37(2): 294-312.

- Maizels, A., & Nissanke, M. K. (1984). Motivations for aid to developing countries. *World Development*, 12(9): 879-900.
- Manning, R. (2006). Will emerging donors change the face of international cooperation? *Development Policy Review*, 24(4): 371-385.
- McGillivray, M., & Oczkowski, E. (1991). Modeling the allocation of Australian bilateral aid: a two part sample selection approach. *Economic Record*, 67(2): 147-52.
- McGillivray, M., & Oczkowski, E. (1992). A two part sample selection model of British bilateral aid allocation. *Applied Economics* 24 (12), pp. 1311-19.
- McGillivray, M., & Morrissey, O. (1998). Aid and trade relationships in East Asia. *World Economy*, 21(7): 981-995.
- McGillivray, M. (2003a). *Aid Effectiveness and Selectivity: Integrating Multiple Objectives into Aid Allocations*. WIDER Discussion Paper No.2003/71.
- McGillivray, M. (2003b). *Modeling Aid Allocation: Issues, Approaches, and Results*. WIDER Discussion Paper No.2003/49.
- McKinlay, R.D., & Little, R. (1977) A foreign policy model of U.S. bilateral aid allocation. *World Politics*, 30(1): 58-86.
- Manning, R. (2006) Will emerging donors change the face of international cooperation? *Development Policy Review*, 24(4): 371-385.
- Neumayer, E. (2003a). Do human rights matter in bilateral aid allocation? A quantitative analysis of 21 donor countries. *Social Science Quarterly*, 84(3): 650-666.
- Neumayer, E. (2003b). What factors determine the allocation of aid by Arab countries and multilateral agencies? *The Journal of Development Studies*, 39(4): 134-147.
- Neumayer, E. (2004). Arab-related bilateral and multilateral sources of development fiancé: issues, trends, and the way forward. *World economy*, 27(2): 281-300.

- Neumayer, E. (2005). Is the allocation of food aid free from donor interest bias? *The Journal of Development Studies*, 41(3): 394-411.
- Nunnenkamp, P., & Thiele, R. (2006). Targeting aid to the needy and deserving: nothing but promises? *The World Economics*, 9(9): 1177-1201.
- Shishido, S., & Minato, N. (1994). A comparative study of official development assistance by major industrial countries: an econometric analysis. *The Developing Economies*, 32(1): 3-12.
- Six, C. (2009). The rise of postcolonial states as donors: a challenge to the development paradigm? *Third World Quarterly*, 30(6): 1103-1121.
- Tarp, F., Bach, C.F., Hansen, H., & Baunsgaard, S. (1998). *Danish aid policy: theory and empirical evidence*. Discussion Paper No.98/06. Department of Economics, University of Copenhagen.
- Tull, D.M. (2006). China's engagement in Africa: scope, significance, and consequences. *Journal of Modern African Studies*, 34(2): 223-256.
- Wajjwalku, S. (2013). *Thailand's Development Cooperation with Neighboring Countries: Cordial Relations and Economic Integration in the Mekong Sub-region*. Unpublished manuscript.
- Wajjwalku, S. (2014). International Development Cooperation Agencies in Emerging Powers: the example of Thailand, in Pérez, J., Sidiropoulos, E., Chaturvedi, S., & Fues, T., (Eds) *Institutional Architecture and Development: Responses from Emerging Powers*. Forthcoming.
- Walz, J., & Ramachandran, V. (2011). *Brave New World: A Literature Review of Emerging Donors and the Changing Nature of Foreign Assistance*. CGD Working Paper 273.
- White, H., & McGillivray, M. (1995). How well is aid allocated? Descriptive measures of aid allocation: a survey of methodology and results. *Development and Change*, 26(1): 168-183.

- Woods, N. (2008). Whose aid? Whose influence? China, emerging donors and the silent revolution in development assistance. *International Affairs*, 84 (6): 1205-1221.
- Wooldridge, J.M. (2006). *Introductory Statistics: A Modern Approach*. Thomson South-Western.
- World Bank (1998). *Assessing Aid: What Works, What Doesn't, and Why*. New York: Oxford University Press.
- Younas, J. (2008). Motivation for bilateral aid allocation: Altruism or trade benefits. *European Journal of Political Economy*, 24: 661–674.
- Zimmermann, F., & Smith, K. (2011). More actors, more money, more ideas for international development co-operation. *Journal of International Development*, 23(5): 722-738.

